

Oppdragsrapport nr. 1 - 2007

Dag Slette-meås

**Barn og unge i den
nye mediehverdagen**
etnisitet, kultur og tradisjon

SIFO

© SIFO 2007
Oppdragsrapport nr.1 – 2007

STATENS INSTITUTT FOR FORBRUKSFORSKNING
Sandakerveien 24 C, Bygg B
Postboks 4682 Nydalen
0405 Oslo
www.sifo.no

Det må ikke kopieres fra denne rapporten i strid med åndsverksloven. Rapporten er lagt ut på internett for lesing på skjerm og utskrift til eget bruk. Enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring utover dette må avtales med SIFO. Utnyttelse i strid med lov eller avtale, medfører erstatningsansvar.

Tittel Barn og unge i den nye mediehverdagen – etnisitet, kultur og tradisjon	Antall sider 107	Dato 20. april 2007
Forfatter(e) Dag Slettemeås	Prosjektnummer 11-2006-39	Faglig ansvarlig sign.
Oppdragsgiver Medietilsynet – Rådet for anvendt medieforskning		
<p>Sammendrag</p> <p>I dette prosjektet har vi benyttet en diskursiv tilnærming til hvordan norsketniske foreldre i en vestlandskommune og fremmedkulturelle foreldre i en drabantby i Oslo har reflektert rundt egen hverdag, ny medieteknologi og regulering av og kontroll med barnas mediebruk. Empirien har fått frem variasjonene som eksisterer i mediehåndteringsstrategier og at disse er avhengige av familiekontekst, husholdets <i>moralske økonomi</i>, den mer spesifikke familie-kulturen og forutsetninger knyttet til nærmiljø.</p> <p>Funnene viser variasjoner i reguleringer og kontrollmekanismer men også fellestrekk i forhold til strategier knyttet til barnas mediebruk. Ett fellestrekk er at fjernsynet i innvandrerfamiliene i større grad enn hos etnisk norske benyttes direkte i oppdragelsen av barn og til <i>kulturell læring</i> ift. opprinnelig hjemkultur. En vanlig antakelse har vært at ikke-vestlige innvandrere er mer opptatt av <i>innholdsaspektet</i> enn av <i>tidsbruk</i> i forhold til mediene pga deres religiøse/kulturelle bakgrunn. Denne antakelsen ser ikke ut til å stemme, selv om innhold er noe mer eksplisitt vurdert enn i de norsketniske familiene. Dermed er balansert <i>tidsbruk</i> relativt til mediene vektlagt i de fleste familiene; at det ikke blir brukt for mye tid på medieteknologi fordi det går på bekostning av rutiner i hjemmet, sosialisering, lekselesing, uteaktiviteter, og sysler som fremmer kreativitet og mental/fysisk helse.</p> <p>Det fremgår tydelig, og i aller størst grad i vestlandsfamiliene, at tid brukt på medier må reguleres for å få familiens hverdagsgjøremål til å "gå i hop". Dette innebærer både en <i>koordinering</i> av tid/aktiviteter, en <i>begrensning</i> av bruk som stjeler tid, men også en <i>fremming</i> av teknologibruk som kan effektivisere tidsbruken. Dermed er det et sterkt praktisk element koplet til tidsregulering utover det oppdragende og beskyttende – nemlig <i>familiens hverdagsliv</i>. Hverdagslivet er for mange i stor grad preget av høy hastighet, et mangfold av valgmuligheter og en medfølgende tidsklemme. En naturlig konsekvens av en slik utvikling er behovet for strengere regulering og grensesetting fordi antall aktiviteter og relasjoner som skal pleies krever god utnyttelse av allokerte og knappe tidsressurser.</p> <p>Et trekk som særpreget vestlandsfamiliene var at foreldre hadde alliert seg med andre foreldre for å fremstå som mer konsistente i forhold til medieregulering. Foreldrene søker å forhindre at barna til stadighet kommer i konflikt med ulike verdsett gjenspeilet i forskjellige reguleringsregimer når barna er på besøk hos hverandre. Med bakgrunn i dataene kan vi si at foreldre i visse nærmiljø "forhandler frem" en felles ramme for hva som er riktig og galt med barnas mediebruk, basert på et felles verdsett for de relevante familier. Visse lokalsamfunn eller lokalmiljøer kan slik sett vurderes å være <i>utvidete moralske økonomier</i>.</p> <p>Det fremkom også at i praksis så <i>støtter mye av mediebruken barnas "analoge" interesser og relasjoner</i> heller enn å bidra til en flukt fra virkeligheten. Videre, spesielt i vestlandsfamiliene, ser vi at flere foreldre utnytter barnas interesse for medieteknologi strategisk ved å kople ulike <i>belønningssystemer</i> for blant annet husarbeid opp mot medieteknologien.</p> <p>Grovt skissert kan vi spore en noe mindre medieregulering i innvandrerfamiliene enn i vestlandsfamiliene, men de har også <i>færre teknologier</i> å forholde seg til. Barna i innvandrerfamiliene er dessuten noe yngre enn barna i vestlandsfamiliene. En antakelse er at <i>tidsbruk</i> er en primær bekymring hos familier med små barn, mens <i>innholdsaspektet</i> blir mer relevant jo eldre og mer kompetente mediebrukere barna blir.</p> <p>Barna er definitivt med på å sette sitt preg på familiens hverdag gjennom sin mediepraksis og i enkelte tilfeller kan den klassiske maktforholdet i familien utfordres. Tendensen i våre data peker på at usikkerheten fremdeles er stor hos mange familier når det gjelder medieteknologiens påvirkning på barna – og på familien som enhet – og dermed på hvordan man skal angripe den digitale utfordringen. Likevel viser empirien at det er viktig å se på innarbeidete rutiner og ritualer knyttet til medieteknologi og hverdagsliv før man trekker forhastede slutninger om radikale endringsmønstre.</p>		
Stikkord Medieteknologi, digitalisering, konvergens, regulering, barn, etnisitet, familie/hjem/hushold, moralsk økonomi, domestisering, sosialitet, kultur.		

Barn og unge i den nye mediehverdagen
etnisitet, kultur og tradisjon

av

Dag Slette-meås

2007

STATENS INSTITUTT FOR FORBRUKSFORSKNING
Boks 4682 Nydalen, 0405 Oslo

Forord

Det ble i 2006 bevilget støtte fra Rådet for Anvendt Medieforskning (RAM) til gjennomføring av prosjektet "Barn og unge i den nye mediehverdagen – etnisitet, kultur og tradisjon." Denne rapporten er resultatet av dette prosjektet. Ettersom midlene det ble søkt om ble noe redusert i forhold til omfanget i søknaden, har enkelte av de opprinnelige problemstillingene blitt utelatt eller behandlet i noe mindre grad. Arbeidet med analysen har foregått i en femukers periode høsten 2006, mens selve rapporten ble sluttført våren 2007.

Datamaterialet som analysen bygger på stammer fra et tidligere SIFO-prosjekt: *Consuming Digital Adventure-Oriented Media in Everyday Life: Contents and Contexts* (DigiAdvent). To av intervjusettene fra dette prosjektet er benyttet i analysen, noe som har spart tid og ressurser for prosjektet. Bruken av foreliggende data var en av forutsetningene som lå til grunn for søknaden.

Prosjektet er empirisk i karakter og rapporten er i stor grad preget av en utvidet og systematisk presentasjon av de respektive hushold. Dette er gjort for å få innsikt nok til å kunne danne seg et bilde av den enkelte familie, deres hverdagsliv og deres forutsetninger.

Jo Helle-Valle og Ingrid Kjørstad takkes for gjennomgang og kommentarer til rapporten.

Oslo, april 2007

STATENS INSTITUTT FOR FORBRUKSFORSKNING

Innhold

Forord.....	5
Innhold	7
Sammendrag.....	9
1 Innledning	11
2 Medieregulering i moderne familier	15
2.1 Teknologi i endring, familie i endring?.....	15
2.2 Hjemmet som moralsk økonomi	17
3 Metode og datagrunnlag	21
4 Familiene	23
4.1 En vestlandskommune	24
4.1.1 Vest-A	25
4.1.2 Vest-B.....	28
4.1.3 Vest-C.....	33
4.1.4 Vest-D	37
4.1.5 Vest-E.....	40
4.1.6 Vest-F.....	45
4.1.7 Vest-G	49
4.2 En drabantby i Oslo.....	52
4.2.1 Drab-A.....	53
4.2.2 Drab-B.....	56
4.2.3 Drab-C.....	60
4.2.4 Drab-D.....	65
4.2.5 Drab-E	69
4.2.6 Drab-F	72
4.2.7 Drab-G.....	76
5 Oppsummering funn	81
5.1 Oppsummering av funn fra vestlandskommunen	82
5.2 Oppsummering av funn fra drabantbyen.....	86
6 Mediestrategier i den ”nye” hverdagen.....	93
Litteratur.....	97
Vedlegg 1 – Intervjuguide drabantby.....	101
Vedlegg 2 – Intervjuguide vestlandskommune	105

Sammendrag

I dette prosjektet har vi benyttet en diskursiv tilnærming til hvordan norsketniske foreldre i en vestlandskommune og fremmedkulturelle foreldre i en drabantby i Oslo har reflektert rundt egen hverdag, ny medieteknologi og regulering av og kontroll med barnas mediebruk. Empirien har fått frem variasjonene som eksisterer i mediehåndteringsstrategier og at disse er avhengige av familiekontekst, husholdets *moralske økonomi*, den mer spesifikke familie-kulturen og forutsetninger knyttet til nærmiljø.

Funnene viser variasjoner i reguleringer og kontrollmekanismer men også fellestrekk i forhold til strategier knyttet til barnas mediebruk. Ett fellestrekk er at fjernsynet i innvandrerfamiliene i større grad enn hos etnisk norske benyttes direkte i oppdragelsen av barn og til *kulturell læring* ift. opprinnelig hjemkultur.

En vanlig antakelse har vært at ikke-vestlige innvandrere er mer opptatt av *innholdsaspektet* enn av *tidsbruk* i forhold til mediene pga deres religiøse/kulturelle bakgrunn. Denne antakelsen ser ikke ut til å stemme, selv om innhold er noe mer eksplisitt vurdert enn i de norsketniske familiene. Dermed er balansert *tidsbruk* relativt til mediene vektlagt i de fleste familiene; at det ikke blir brukt for mye tid på medieteknologi fordi det går på bekostning av rutiner i hjemmet, sosialisering, lekselesing, uteaktiviteter, og sysler som fremmer kreativitet og mental/fysisk helse.

Det fremgår tydelig, og i aller størst grad i vestlandsfamiliene, at tid brukt på medier må reguleres for å få familiens hverdagsgjøremål til å "gå i hop". Dette innebærer både en *koordinering* av tid/aktiviteter, en *begrensning* av bruk som stjeler tid, men også en *fremming* av teknologibruk som kan effektivisere tidsbruken. Dermed er det et sterkt praktisk element koplet til tidsregulering utover det oppdragende og beskyttende – nemlig *familiens hverdagsliv*. Hverdagslivet er for mange i stor grad preget av høy hastighet, et mangfold av valgmuligheter og en medfølgende tidsklemme. En naturlig konsekvens av en slik utvikling er behovet for strengere regulering og grensesetting fordi antall aktiviteter og relasjoner som skal pleies krever god utnyttelse av allokerte og knappe tidsressurser.

En annen tendens ser ut til å være at et større antall teknologier gir økt kompleksitet når det gjelder familie-teknologi-relasjoner, og dermed mindre *relativ* kompetanse i forhold til "medieteknologiene" sett under ett. Dermed har enkelte foreldre gått over fra å regulere og kontrollere det enkelte medium til en mer generell "dannende" tilnærming overfor barna, mens andre har gitt opp regulering og kontroll fordi det blir for komplekst.

Et trekk som særpreget vestlandsfamiliene var at foreldre hadde alliert seg med andre foreldre for å fremstå som mer konsistente i forhold til medieregulering. Foreldrene søker å forhindre at barna til stadighet kommer i konflikt med ulike verdsett gjen-speilet i forskjellige reguleringsregimer når barna er på besøk hos hverandre. Med bakgrunn i dataene kan vi si at foreldre i visse nærmiljø ”forhandler frem” en felles ramme for hva som er riktig og galt med barnas mediebruk, basert på et felles verdi-sett for de relevante familier. Visse lokalsamfunn eller lokalmiljøer kan slik sett vurderes å være *utvidete moralske økonomier*.

Andre aspekter er *økonomiske vurderinger* rundt teknologiene, som er tydeligere i drabantbyfamiliene og mer eller mindre fraværende på vestlandet. *Vær- og sesongvariasjoner* fremkom videre som påvirkende på både barnas mediepraksis og foreldrenes behov for regulering, spesielt i vestlandsfamiliene. Det fremkom også at i praksis så *støtter mye av mediebruken barnas ”analoge” interesser og relasjoner* heller enn å bidra til en flukt fra virkeligheten. Videre, spesielt i vestlandsfamiliene, ser vi at flere foreldre utnytter barnas interesse for medieteknologi strategisk ved å kople ulike *belønningssystemer* for blant annet husarbeid opp mot medieteknologien.

Grovt skissert kan vi spore en noe mindre medieregulering i innvandrerfamiliene enn i vestlandsfamiliene, men de har også *færre teknologier* å forholde seg til. Barna i innvandrerfamiliene er dessuten noe yngre enn barna i vestlandsfamiliene. En antakelse er at *tidsbruk* er en primær bekymring hos familier med små barn, mens *innholdsaspektet* blir mer relevant jo eldre og mer kompetente mediebrukere barna blir.

Barna er definitivt med på å sette sitt preg på familiens hverdag gjennom sin mediepraksis og i enkelte tilfeller kan den klassiske maktforholdet i familien utfordres. Tendensen i våre data peker på at usikkerheten fremdeles er stor hos mange familier når det gjelder medieteknologiens påvirkning på barna – og på familien som enhet – og dermed på hvordan man skal angripe den digitale utfordringen. Likevel viser empirien at det er viktig å se på innarbeidete rutiner og ritualer knyttet til medieteknologi og hverdagsliv før man trekker forhastede slutninger om radikale endringsmønstre.

1 Innledning

Når man debatterer og analyserer barn og unge i den moderne vestlige hverdag, deres forutsetninger og vilkår, handlinger og praksis, og foreldres og samfunnets rolle i barnas oppvekst, kommer man ikke utenom det normative aspektet – spesielt ikke når det gjelder ”de nye mediene”. Men hva er så ”det nye” i den nye mediehverdagen? Birgitte Holm Sørensen (2000) hevder i *Børn i en digital kultur* at boken, tegneserieheftene og radioen var typiske medier som tidlig preget barns kultur i midten av det 20. århundre, mens fjernsynet for alvor tok del i barns hverdag på 1960- og 70-tallet. 1980-tallet var preget av videoens inntreden i hjemmene, mens PC-en kom for fullt på 90-tallet. På den tid var det likevel stort sett enkelt innhold og spill som var nytt og som opptok barnas tid og foreldrenes bekymringer. Det siste tiåret har spesielt internett, mobiltelefoni bidratt til utstrakt *interaktivitet* og *kommunikasjon* med mennesker, innhold, nye sfærer og meningssammenhenger. Digitalisering og konvergens har skapt, og skaper fremdeles, nye bruksmåter og relasjoner mellom teknologi og mennesker, og vi ser en økende og mer allsidig bruk av medier spesielt blant barn. Det er også de siste 10 til 15 år vi har sett en endring der barna ”fødes inn i” en heldigital verden, selv om de ikke nødvendigvis benytter seg av alle mulighetene i det digitale landskapet. Disse unge refereres ofte til som den ”digitale generasjonen”, *Screenagers* (Rushkoff 1996), *The Net Generation* eller *N-Geners* (Tapscott 1998), *Digital Natives* (Prensky 2001), etc.

Både i samfunnsdebatten og i forskningsmiljøene er det interaktive og kommunikative elementet blitt vurdert som en ny type forutsetning som i stor grad utfordrer familien som enhet, dets grenser og funksjon. En annen konsekvens av disse endrete forutsetningene hevdes å være at maktforholdet mellom barn og voksne – og dermed også de voksnes legitimitet som primære oppdragere og kunnskapskilde for barn – er blitt satt på prøve. Det hevdes også at de nye medieteknologiene er med på å endre visse sosialiseringsbetingelser for barn. Sørensen (2000:16) mener at mediene er ressurser som i sterk grad benyttes av barn i identitetsskapende prosesser, til tilegnelse av informasjon og opplevelser, og generelt som en del av deres læringsprosesser. Samtidig med denne kreative mediebruken påpeker Drotner i boken *Medier for fremtiden* (2001:29) at mediekulturen det siste tiåret har blitt mer kompleks gjennom utvidelse av antallet medieterminaler, samt at vi har fått en endring i mediekulturens karakter. Man kan ikke lenger forsøke å forstå medieteknologiene og deres relevans ved enkel summasjon, fordi medienes *samvirke* skaper en endring i mediedynamikken som antas å ha en sterk påvirkning på samfunn, hjem og det enkelte individ.

I kjølvannet av dagens mediedebatter omkring barns bruk av medieteknologi og medieinnhold fokuseres det sterkt på hvilke konsekvenser en fremadstormende medieteknologi vil få både for barn spesielt og for samfunnet generelt i tiden fremover.

Skapes det en ny hverdag som er kvalitativt forskjellig fra den vi er blitt vant til de siste tiår? Og hva består så denne forskjellen i? Det er mange temaer som trekkes frem, gjerne pakket i polariserte og normative vendinger. Det trekkes frem potensielle konsekvenser for helse, sosiale evner, tidsbruk, voldsutøvelse, virkelighetsflukt, og mer generelt problemstillinger knyttet til digital kompetanse, dannelse, og fremtidige arbeidsmuligheter. Det ender som regel med vurderinger av hva som er bra/dårlig, sunt/usunt, riktig/galt ved den *enkelte medieteknologi* i en *gitt situasjon*. Dette går gjerne på bekostning av en helhetlig forståelse av medieteknologiene (og annen kulturell beskjeftigelse) og de ulike kontekster disse teknologiene opptrer i. Forenklete oppfatninger og årsaksforklaringer fører gjerne til lettvinde og generaliserende tips til rådville foreldre, ofte presentert i fem- og tipunkts sjekklister for hva foreldre bør gjøre og hva de bør passe på når det gjelder barnas mediebruk. Slike tips kan være nyttige for mange, men er i sin form kontekstløse og tar ikke hensyn til familiens hverdagsliv og de aspekter som er særegne for den enkelte familie.

Hvordan barna orienterer seg i forhold til teknologiutviklingen og mediehverdagen er i sterk grad påvirket av foreldrenes oppfatninger og normer rundt temaet, samt av forhold som familieøkonomi, nærmiljø, skole og vennekrets. Vi kan derfor anta at måten barns mediebruk faktisk materialiserer seg på i hverdagen er basert på et slags normativt og verdimeessig rammeverk for familien, eller *husholdets moralske økonomi* (Silverstone et al 1992), som igjen er fundert på livsfaseaspekter og forutsetninger i nærmiljøet. Familien anses, sammen med skoleverket, som den primære institusjonen for oppdragelse og dannelse av barnet. Spørsmålet er om barn i dag trekkes mer mot mediekulturen for å forstå sitt eget hverdagsliv og for å søke identitet, enn mot familien og skolen som kunnskapssentrum? Kan det i visse tilfeller oppstå en dislokering fra tradisjonelle retningsgivere mot et mer virtuelt påvirkningsunivers med et utall rollemønstre og kontekster for barnet å forme seg selv ut i fra? Eller er dette kun et skremselsbilde voksne sitter med men som likevel vil prege deres mediestrategier overfor barna?

I denne rapporten vil vi hovedsaklig basere oss på *foreldres oppfatninger* av barns konsum av elektroniske medier og innhold i hverdagen. Videre vurderer vi hvordan (eller hvorvidt) foreldrene faktisk regulerer og kontrollerer mediebruken, og i så fall hvilken grad og på hvilke måter. Elektroniske eller digitale medier inkluderer her TV, PC/internett, spill, radio og mobiltelefoner. Vi vil benytte et anvendt, empirisk perspektiv men samtidig knytte an noen teoretiske betraktninger om moralsk økonomi og domestisering av medier (Silverstone et al. 1992, Silverstone 1994, Ang 1996, Lally 2002). Vi mener det er viktig å avdekke foreldrenes syn og ståsted i forhold til dette problemfeltet, for å forstå hvorfor de velger de metoder og strategier de faktisk gjør i forsøket på å informere, danne, regulere og kontrollere barna i deres omgang med mediene.

Vi tar for oss 14 familier – syv etnisk norske familier fra en vestlandskommune og syv fremmedkulturelle familier fra en drabantby i Oslo. Disse to utvalgene gir rom for å se variasjoner i mediehandling, hverdagsrutiner og reguleringsstrategier på tvers av *lokalmiljø* og *kulturell bakgrunn*. Vi vil kople inn disse to forutsetningene som mulige forklaringer på de variasjoner i oppfatninger og praksis vi finner i materialet. Drabantbyen kjennetegnes av demografisk heterogenitet, mens vestlandskommunen er mer homogent demografisk sammensatt. En antakelse er at følelsen av trygghet i nærmiljøet vil påvirke foreldres oppfatninger og strategier rundt barns me-

diebruk. I domestiseringsteorien snakkes det om å ”temme det ville” – altså det å temme mediene før de får en reell plass i hjemmets organisering og rutiner (Silverstone et al 1992, Silverstone 1994). Samtidig kan det hevdes at mediene i seg selv, avhengig av lokalmiljø, vil kunne ”temme usikkerhet” i familien eller ”temme nærmiljøet” (Slettebø 2006) på flere måter og dermed støtte opp om hjemmets ontologiske sikkerhet (Giddens 1990, Beck 1992).

Familiene er beskrevet på relativt omfattende vis for å gi et innblikk i hvordan den enkelte familie fremstiller seg selv og hvordan mediebruken passer inn i denne fremstillingen. Analysen fokuserer i størst grad på foreldres regulerings- og kontrollmekanismer men også på andre aspekter som sosialitet og læring/nytte. Vi ønsker empirisk å avdekke hvorvidt det fremkommer kulturelle variasjoner, eller faktorer ved nærmiljøet, som er relevante for foreldres reguleringer av barns mediebruk.

Vi innleder rapporten med en diskusjon av *endringmønstre*, både i forhold til familien som institusjon og i forhold til samfunn og teknologisk utvikling. Videre ser vi på ideen om en moralsk økonomi for husholdet/familien og hvorvidt denne utfordres av nye strømninger/endringsmønstre. Deretter går vi gjennom det metodiske grunnlaget og forhold rundt datainnsamlingen. Selve analysen av familiene er foretatt slik at kapittel 4 gir en mer inngående beskrivelse av den enkelte familie (vertikal lesing av dataene), mens kapittel 5 gir en mer oppsummert tverrlesing av dataene (horisontal lesing). I kapittel 6 avsluttes rapporten med en kort diskusjon av mediestrategier i dagens komplekse mediehverdag.

2 Medieregulering i moderne familier

2.1 Teknologi i endring, familie i endring?

Christensen og Tufte (2001) betrakter den moderne danske familie i boken *Familier i forandring*. Forfatterne forfekter modernitetens tilstedeværelse på alle samfunnsnivåer og fremhever den økende grad av kompleksitet som hverdagen kjennetegnes av. Tradisjonen mister grepet og hverdagslivet må til stadighet rekonstrueres, noe som medfører at individet hyppigere må treffe egne valg. Den moderne familie endrer dermed også struktur og betydning, samtidig som familien som sosial konstruksjon er under konstant omforming. Dermed orienteres den i sterkere grad mot *refleksjon* og *bevisste valg* og mye av dagsorden må settes av den enkelte familie gjennom hverdagslige rutiner, aktiviteter og ritualer. Trekker man medieteknologien og dens økende kompleksitet (både i teknisk og kulturell forstand) inn i dette bildet kan vi si at familien utfordres på flere fronter – både av samfunnsmessige og teknologiske strømninger.

Don Tapscott (1998) hevder i boken *Growing up digital* at det klassiske maktforholdet i familien vil bli utfordret i tiden fremover. Dette skjer fordi det er nå normene for hvordan den digitale informasjons- kommunikasjons og underholdningsteknologien skal bearbeides og forhandles i samfunnet – og i familiene. Selv om Tapscotts bidrag er fra 1998 ser vi, blant annet i våre egne data, at de digitale mediens utfordrende kraft fremdeles er til stede. Selv om ideen om endrete maktforhold i familien gjerne knyttes til PC-relatert teknologi, hevder Sonia Livingstone (2004:10) at dagens familens maktforhold også har skiftet i favør barna når det gjelder TV-mediet fra den tiden Morley (1986) studerte sine familier. I Morleys studier var det primært far som kontrollerte familiens fjernsynsbruk gjennom å ha full kontroll på fjernkontrollen. Livingstone hevder at dette ”problemet” nå er oppveid ved at dagens familiemedlemmer har ett TV-sett hver. Dette er selvsagt et empirisk spørsmål som deler av vårt materiale bestrider. Likevel, i hushold med flere individuelle TV-skjermer vil det klassiske maktforholdet delvis kunne oppheves, men det kan også forsterke separeringen i familien – det Flichy (1995) refererer til som mediens evne til å tillate familiemedlemmer ”to live togheter separately”.

Tapscott (1998) hevder at nettbasert kommunikasjon begynner i 11-årsalderen for jenter og 13-årsalderen for gutter, med andre ord i puberteten. Dette er en tid der barn søker autonomi og identitet. Dermed kan denne alderen fremstå som ekstra utfordrende for foreldrene – også når det gjelder mediehandtering (Tapscott 1998:56). Barn er i opposisjon og ikke nødvendigvis ”på linje med” de moralske prinsipp foreldrene ønsker å fremholde eller befeste. Familien kan dermed, i foreldrenes øyne, være truet

av både det pubertale og av medieteknologiens utfordring på husholdets private sfære. Tapscott viser blant annet til barn i cyberspace (chatterom) som starter ”cyberfamilier”, der man spør andre online-brukere om de ønsker å være en del av en virtuell, alternativ familie (Tapscott 1998:61). Hvor utbredt slike og liknende fenomen er i en norsk virkelighet er vanskelig å si, men alternative ”nettbaserte familier” kan definitivt virke truende på foreldre som sliter med å forme og opprettholde familien som enhet. Det er i dag også et vell av andre *online communities* eller nettsamfunn som barna deltar i (for eksempel MySpace, Facebook, Nettby, etc). Foreldre kan dermed føle at selv om barna er fysisk tilstede er de likevel mentalt et annet sted. På denne måten utfordres og oppheves familiens grenser gjennom online aktivitet. Det er dessuten foreldrenes *oppfatninger* av denne problematikken som avgjør deres holdninger og handlinger, ikke hvordan den *faktisk* materialiserer seg eller hvordan *barna selv oppfatter* situasjonen.

Det nye flerrelasjonelle mediebildet kan samtidig bare forstås med utgangspunkt i de relevante kontekster bruken oppstår i, og hjemmet er fremdeles en viktig kontekst i så måte, spesielt i familier med hjemmeboende barn (Silverstone et al 1992, Silverstone 1994, Helle-Valle 2003). Digitalisering av teknologi åpner for konvergens både av medieterminaler og medieinnhold, noe som visker ut de tradisjonelle relasjonene individer har hatt til det enkelte medium. Mange av medieteknologiene er avhengige av hverandre for å fungere optimalt. Man benytter gjerne en PC med internetttilgang (helst bredbånd) for å laste ned musikk til MP3-spilleren, mens TV-programmer er blitt interaktive i den forstand at man stemmer med mobiltelefonen eller sender meldinger og bilder til typiske SMS-program. De fleste program har også en kopling til internett der man kan fordype seg. Spillkonsoller krever TV-skjermer for å fungere – det samme gjør DVD- og VHS-spillere. Dette tilsier at mediene koples opp i et avhengighetsforhold som gjør at man sjelden kan vurdere disse teknologiene og deres bruk som atskilte fenomener. Enkelte vil hevde at dagens barn kan sjonglere de nye mediene på en måte foreldregenerasjonen ikke kan, og de oppfattes som kreative og nyskapende i sin omgang med mediene (Rushkoff 1996, Tapscott 1998, Prensky 2001).

Medieteknologi er også det barn bruker mest tid på dersom man utelukker sovetid og skoletid, hevder Drotner med bakgrunn i en dansk studie (Drotner 2001:150). Drotners analyse er basert på danske tall men tendensen stemmer godt overens med de data som presenteres i norske tidsnyttingsundersøkelser, bla. i SSBs Mediebarometer (Vaage 2006). Mediene bidrar delvis til å dele inn hverdagen etter rutiniserte mønstre som gjør det lettere for både foreldre og barn å håndtere dagliglivets gjøremål. Denne rutiniseringen har tradisjonelt vært knyttet til radioen, fjernsynet og allmennkringkastingen generelt, der disse mediene har vært preget av faste programplaner. Barne-TV er en av de sterkeste tidsmarkørene for norske barnefamilier og har vært en tilrettelegger for familierutiner i mangfoldige tiår. PC, internett og spillkonsoller er i større grad kjennetegnet av asynkronitet og er dermed ikke egnet til rutinisering på samme måte som tradisjonell allmennkringkasting.

Dagens hverdagsliv er i stor grad preget av høy hastighet, et mangfold av valgmuligheter og en medfølgende tidsklemme. En naturlig konsekvens av en slik utvikling er behovet for strengere regulering og grensesetting fordi antall aktiviteter og relasjoner som skal pleies krever god utnyttelse av allokerte og knappe tidsressurser. Vi har videre sett at medieteknologi i større og større grad benyttes både i barns skole- og fri-

tid. Kompleksiteten og ambivalensen knyttet til denne teknologien kan samtidig gjøre det vanskelig for foreldre å vurdere på hvilket nivå man skal regulere – i forhold til den enkelte teknologi, i forhold til summen av teknologier, eller for eksempel på et høyere og mer generelt dannelsesnivå der tidsbruk, innhold og andre faktorer vurderes og formidles som en ”pakke” på en konsistent måte. Samtidig må normer og regler kanskje endres raskere i henhold til de teknologiske og samfunnsmessige omstillinger som skjer. Det man ser er da ikke nødvendigvis en nedbryting av normer i familien men heller en usikkerhet og apati i forhold til hvordan endringene skal tilpasses familiens hverdagsliv.

Selv om levemønstre endres avhengig av livsfase, slites mange i kampen mot/med mer kollektive og idealtypifiserte normoppfatninger som eksisterer i samfunnet. Disse idealtypene samsvarer i mange tilfeller ikke med den moderne virkeligheten og er gjerne skapt på en tid med andre forutsetninger. Likevel har slike nostalgiske oppfatninger stor kraft og opptrer som ”veiledere” for mange foreldre i hvordan man ”bør” leve det ideelle familieliv¹. Medieteknologi står ofte i et sterkt motsetningsforhold til slike idealfremstillinger fordi det antas at sosialitet og nærhet innad i familien blir de første ofre for teknologien.

I Baumanns postmodernistiske perspektiv fremstilles en (vestlig) verden der ”alt er flytende” (Baumann 2000). I en slik fremstilling kan familien som institusjon i større grad enn tidligere fremstå som en slags siste festningsvoll mot ytre press og få faste holdepunkter. Men som vi har sett hevder flere, blant annet Christensen og Tufte (2001) at familien i dag også er ”flytende” og hele tiden må rekonstrueres i tråd med samfunnsendringer. Dermed er ikke familien nødvendigvis en stabil og varig enhet, men en konstruksjon som i stor grad er preget av flytende grenser og roller.

2.2 Hjemmet som moralsk økonomi

Vi har kort vært innom begrepet ”moralsk økonomi” i de foregående kapitlene. Vi vil her se litt nærmere på begrepet, blant annet fordi det fremhever en slags ”verdimeessig kjerne” i familien som vurderes som stabil og konsistent, selv om hverdagslivet preges av stor omskiftelighet og familien utfordres på mange plan. I domestiseringsteorien, slik bla. Silverstone fremmer den i *Domesticating Technologies* (Silverstone et al 1992), antas det at familien representerer en unik moralsk økonomi som en motsats til den formelle, offentlige økonomien. Dermed blir det ”private” (familien) en motvekt til ”det offentlige” (samfunnet), samtidig som familien er en integrert del av den samme offentligheten. I tillegg vurderes husholdningens moralske økonomi som del av en videre kulturell ramme og en sosial struktur, selv om den viser særegne og unike kulturelle trekk. Denne særegenheten skaper sikkerhet og identitet av ontologisk karakter (Giddens 1990). Bekreftelsen av ”enhet” og felles forståelse av familiens ståsted og mening i forhold til omverden bidrar til å gi familien en form for bestandighet, trygghet og konsistent ramme. Normer kan ses som forestillinger som praktiseres og evalueres i forhold til en sosial gruppe eller samfunnet som helhet. Dermed er normer og verdier sosiale konstruksjoner som ikke bare besittes individuelt, men som skapes og utvikles gjennom menneskers reaksjon på og refleksjon over egen og and-

---

¹ Se forskning rundt *suburbia* og *suburbanisation* relatert til medieteknologi (f.eks Silverstone 1994, Ang 1996).

res handlinger i sosiale prosesser (Olesen 2000:240). Som Marilyn Strathern forfekter; hjemmet er en kulturell kontekst og en moralsk enhet som er både spesifikk og på samme tid allmenn (Strathern 1992).

Med *moralsk økonomi*-modellen til grunn ses husholdet som en del av samfunnets transaksjonssystem, bestående av sosiale og økonomiske relasjoner innenfor det formelle samfunnssystemet. Husholdet er her en aktør som involverer seg med produkter og meninger i den formelle vareøkonomien, for så å ta disse varene inn i den hjemlige kulturen og konvertere disse gjennom en *domestiseringsprosess*. Denne prosessen innebærer at varene endrer status – de trekkes inn i den hjemlige kulturen, redefineres over tid i tråd med husholdets egne verdier og interesser, og får dermed et (delvis) nytt meningsinnhold (Silverstone et al 1992). Som fundament for dette ligger husholdets eller hjemmets behov for å kontrollere og forsvare den private sfære, den hjemlige enhet, mot den formelle økonomiens fremmedgjørende prosesser. Måten dette gjøres på er å endre meningsinnholdet, temme teknologien, og dermed kontrollere den slik at den passer familiens livsprosjekt. Slik forhindres husholdet i å bli konsumert av det ”formelle”, det ”objektive” og det ”instrumentelle” som ligger lagret i den offentlige vareøkonomien.

Denne moralske økonomien knyttet til familien/ husholdet/ hjemmet hevdes å bli spesielt utfordret av nye elektroniske medier. Disse mediene har en karakter som truer med å viske ut skillet mellom det private og det offentlige, og mellom det funksjonelle/rasjonelle og det emosjonelle. Medieteknologier skiller seg i stor grad fra andre husholdningsteknologier; de er spesielle i det at de artikulere mening i dobbel forstand (Silverstone et al 1992, Hartmann 2006). Teknologiene er konsumobjekter samtidig som de muliggjør konsum gjennom mediering av offentlig mening/betydning. Konsumet av medieteknologi er avhengig av husholdets *moralske økonomi* som igjen er del av, og underlagt, hjemmets spesifikke kultur. Dermed blir meningskonstruksjonen og relasjonene til disse teknologiene spesielt komplekse sammenliknet med andre teknologier eller hverdagsobjekter. Dette kan styrke den usikkerheten og ambivalensen som spesielt foreldre innehar når det gjelder barns omgang med disse komplekse objektene. Olesen (2000) påpeker at de verdier som for eksempel er knyttet til et felt som barneoppdragelse ikke kan ses uavhengig av verdier knyttet til andre felt, som innredning, økonomi og teknologi. Verdier henger sammen i systemer der individet (her representert ved foreldre) opplever (eller ønsker å oppleve) at det er konsistens mellom ens holdninger og handlinger. Denne konsistensen utfordres av medieteknologiene.

Familiens verdimessige grunnlag – eller moralske økonomi – kommer gjerne til syne når større investeringer skal foretas, som for eksempel innkjøp av PC, bredbånd eller mobiltelefon til barna. I slike tilfeller kan det være snakk om omfattende ”forhandlinger” blant husholdets medlemmer om forhold knytte til erverv og bruk. Da avsløres gjerne det innlysende, at det i stor grad er foreldre som definerer og er bærere av den moralske økonomien, mens barn ofte opponerer mot dette fundamentet. I enkelte hushold kan en slik appropriasjon involvere ikke-refleksive prosesser, der teknologien naturlig plasseres og inkorporeres i den private sfære uten videre diskusjon. Dette kan være fordi det er uproblematisk rent verdimessig å ha slik teknologi i den hjemlige sfære, eller fordi man ikke har reflektert over hvorvidt dette er i tråd med familiens livsprosjekt, moralske grunnlag og hverdagslige organisering. Et eventuelt refleksivt forhold til teknologien vil også gradvis forsvinne etter hvert som rutinisert bruk be-

fester seg. Men i enkelte tilfeller, der en teknologi ikke passer inn med familiens prosjekt og verdier, vil denne teknologien kunne bli avvist før den vurderes kjøpt, eller underveis i prosessen med å inkorporere teknologien i hverdagslivets rutiner. Det er i disse fasene man kan avdekke interessante vurderinger, tolkninger og forhandlinger rundt teknologien i ulike hushold – det er her ulike *domestiseringsprosesser* kommer til syne.

Silverstone hevder i et av sine siste bidrag til domestiseringsperspektivet (2006:237) at empirisk sett kan man i dag stille spørsmål ved skillet mellom hjemmesfæren (det private) og den offentlige sfære, fordi man tydelig ser en oppsplitting av familielivet og en påtrengende offentlig sfære med tilhørende krav. Dette sliter i følge Silverstone på familiens enhet, samtidig som økende mobilitet og nye familieformer bryter ned tradisjon og ritualer på personlig og individuelt nivå. Silverstone mener dette kan stride mot logikken om en moralsk økonomi i dagens samfunn, men likevel ønsker han denne ideen opprettholdt. Selv om endringer forekommer vil selve ideen om familien være en sterk rettesnor for mange familier – en konsistent ramme og en kulturell tradisjon med tilhørende verdisett som legitimerer familiens funksjon.

3 Metode og datagrunnlag

På samfunnsfeltet som omhandler mediebruk og familiekontekst avspeiler det seg et komplekst sett av mekanismer og relasjoner. Dermed vil foreldres holdninger og verdier stå sentralt, og det er deres forståelse og oppfatning av barnas situasjon og hverdagslivets rammebetingelser som avgjør i hvilken grad og på hvilke måter barnas mediebruk faktisk reguleres og kontrolleres. Vi benytter en hermeneutisk tilnærming og kvalitativ, diskursiv metode for å avdekke foreldrenes holdninger til den belyste problemstillingen.

Drotner (2001) har i sin studie fokusert på hvordan barn selv definerer og tolker medier i sin hverdag, og den kvalitative delen består utelukkende av intervjuer med barn. Når vi i vår studie har valgt å fokusere på foreldrenes fortolkninger er dette primært fordi foreldrene antas å være bærere av en husholds-/familiemoralitet – eller et verdi-grunnlag som legitimerer familiens opprettholdelse og konsistens. Olesen (2000) har undersøkt hva foreldre mener om deres egne barns bruk av PC, hvor mye de vet om hva barna bruker den til, og hvilke regler som gjelder for PC-bruk. Utgangspunktet er at foreldrenes holdninger ofte ikke uttrykkes i ord men i handlinger, gjennom prosesser som normer og verdier reflekteres gjennom (Olesen 2000:239). Hun hevder videre at foreldrenes uttalelser om barns mediebruk, blant annet i forhold til datamaskinen, dessuten er sterkt norm- og verdirelaterte. Dette er også vårt utgangspunkt i denne undersøkelsen; foreldrenes fortellinger om hvordan de oppfatter teknologien i sin egen hverdag, og hvordan de praktisk går frem for å håndtere barnas mediebruk.

Datamaterialet som benyttes i analysen består av kvalitative intervjuer hentet inn på to ulike tidspunkter i løpet av 2004 og 2005. Disse datasettene er benyttet i DigiAdvent-prosjektet som beskrevet i forordet². Intervjuene er ikke tidligere analysert med utgangspunkt i barns mediebruk og foreldres regulering av denne bruken. Det er en slik analyse vi foretar i dette prosjektet. Det at dataene allerede er innhentet og ferdig transkribert gjør at vi kan konsentrere oss om analyse og fortolkning. Tematikken ligger også nært opptil det som er relevant i DigiAdvent-prosjektet. Dermed, med utgangspunkt i tilgjengelig tid og økonomiske ressurser, ble den skisserte metoden valgt.

Intervjuene er foretatt både med og uten barn til stede, og med enten én eller begge foreldre som intervjuobjekt. Av de fjorten analyserte intervjuene er syv foretatt av familier med fremmedkulturell bakgrunn, bosatt i en drabantby utenfor Oslo. De resterende syv intervjuene er gjennomført i en vestlandskommune, i et relativt homogent sammensatt, norsketnisk samfunn. Vi vil ikke forholde oss strengt til alderskategorier for barn og unge, men konsentrerer oss om familier med hjemmeboende barn. Blant

---

² SIFO-ledet prosjekt om digitale medier i hverdagen. Ref.: www.sifo.no/digiadvent

de fremmedkulturelle husholdene vil vi heller ikke kunne lage kategorier etter etnisk/kulturell bakgrunn, ettersom det er for få informanter fra de ulike etniske grupperingene. Vi vil likevel kunne drøfte interessante problemstillinger og tendenser som det kan forskes videre på, både med et kvalitativt og et kvantitativt utgangspunkt.

Rekrutteringen foregikk på forskjellige måter. I drabantbyen kontaktet vi styreleder i borettslaget og fikk godkjenning til å benytte deres vaktmestertjeneste til å distribuere rekrutteringsbrev. Det var vanskelig å vite hvordan man skulle gå frem for å identifisere fremmedkulturelle, eller ikke-vestlige, hushold. Metoden som ble brukt var å dele ut brev til postkasser med typisk ”ikke-norske” navn. Deretter selekterte vi ut interesserte hushold og identifisere deres etniske opprinnelse i etterkant. Respondenthusholdene ble bedt om returnere svarbrev med navn og kontaktpunkt, antall familiemedlemmer (og barn), samt en liste over hvilke medieterminaler husholdet hadde tilgang til. I vestlandskommunen kontaktet vi lederen for et lokalt bredbåndsselskap der vi fikk tilgang til bedriftens kundeliste. Vi sendte ut rekrutteringsbrev til alle relevante husstander med samme svarbrev-mal som for drabantbyrekrutteringen. Intervjuene i drabantbyen ble gjennomført høsten 2004 og intervjuene i vestlandskommunen våren 2005.

En kritikk av denne metoden vil være at man benytter intervjuer på et gitt tidspunkt for på basis av disse diskursive dataene å fortolke husholdets hverdagsliv, rutiner og verdigrunnlag. Et hovedankepunkt er at familie, hverdagsliv og den domestisering av teknologier og medieinnhold vi er ute etter å avdekke er kontinuerlige *endringsprosesser*, selv om mange elementer er preget av stabilitet, blant annet *ideen* om det ideelle familieliv (se kapittel 2). Familiens forestillinger og fortellinger om seg selv er basert på ett kort tidsintervall og dermed knyttet til den livssituasjon familien befinner seg i ved intervjutidspunktet. Likevel får vi et visst innblikk i rutiner og ritualer slik de forstås og beskrives av foreldrene. Dessuten vil viktige hendelser som har ført til endringer i praksis eller til regulering gjerne komme frem i slike intervjuer likevel, mens reguleringer og kontrollmekanismer ofte er eksplisitte og lette å forklare for foreldrene. Dagligdagse sysler og rutiner kan være mindre synlige for respondentene og dermed vanskeligere å hente frem eller formulere, men forskeren vil likevel kunne avdekke disse prosessene når foreldrene forteller om hverdagslivet i generelle vendinger.

Selve refleksjonen som en diskursiv tilnærming oppfordrer til fremtvinger refleksivitet og meningsformulering i forhold til medieteknologien. En slik situasjon kan lede foreldre til å bli mer bevisste i forhold til familiens mediebruk, regler og strategier. Det kan fra myndighetshold ses på som positivt at det reflekteres omkring mediepraksis og at foreldrene får en bevissthet om barnas mediebruk, men dette står gjerne i til motsetning forskningens ideal om forskernøytralitet og ikke-påvirkning. En viss grad av påvirkning er likevel uunngåelig. Hensikten her er dessuten å få frem refleksjoner om *allerede eksisterende* holdninger og praksis – ikke å *endre* disse.

Dermed fokuseres ikke forventet eller faktisk påvirkning (effektforskning) i dette prosjektet – altså hvordan ulikt programinnhold, spill, reklame, etc. påvirker barnet. Vi ønsker å se på familiens totale dynamikk og foreldrenes spesifikke strategier. Vi vil heller ikke konsentrere oss om enkeltteknologier, men se på samspillet mellom ulike medieteknologier – og hvordan totaliteten av disse mediene inngår og tolkes i familienes hverdagsliv.

4 Familiene

I vår norske/vestlige hverdag eksisterer det noen dominerende, prototypiske ideer om hva et "hjem" og en "familie" er eller bør være. Hjemmet tenkes gjerne bestående av en kjernefamilie med mor/ far/ søsken og en form for fysisk ramme for de sosiale aktiviteter som familien opptar seg med i sin hverdag. En slik fysisk ramme kan være et hus eller en leilighet. Likevel gir dette kun et begrenset bilde av det mylder av "hjem"- eller "familie"-konstellasjoner som eksisterer i dagens moderne samfunn. Hvis vi betrakter de hjem der barn er til stede er det selvsagt ikke slik at alle barn vokser opp under like forutsetninger. Mange barn har skilte foreldre og bor helt eller delvis hos mor eller far. Andre barn vokser opp i fosterhjem, på barnevernsinstitusjoner, hos besteforeldre eller med to foreldre av samme kjønn. Samtidig er mange barn adoptert og har dermed både en biologisk og en miljømessig tilknytning til ulike "familier".

Christensen og Tuft (2001:102) hevder at i vår tid er kjernefamilien blitt forandret, antall skillsmisser er rekordhøyt og mange barn bor sammen med én forelder. Likevel tyder deres undersøkelser på at familien fremdeles har stor betydning for identitetsdannelse. Det avdekkes at familiens verdier og holdninger spiller en rolle for voksnes og barns mediebruk – og familiens verdier er styrende for hvorvidt det legges restriksjoner på barnas mediebruk. Det hevdes også i undersøkelsen at hverdagens rutiner og ritualer er så tett sammenved med familiens tradisjoner og kultur at mediebruken kan ses som "en seismograf" – en målestokk for kulturen i familien.

Den klassiske kjernefamilien antas ofte å være den dominerende leve-/boformen her til lands. Tall fra NOVA viser likevel at av de ulike husholdstypene i Norge "bare" er 27 % som består av par med hjemmeboende barn. Hele 34 % er enslige uten barn, mens 8 % er enslige med barn. Par uten barn er representert med rundt 25 % (Guldbrandsen 2006). Innvandringen fra ikke-vestlige land har dessuten medført en renesanse for storfamilien. Dette skaper interessante variasjoner som også utfordrer våre stereotype hjem-/familieoppfatninger og over tid muligens vil påvirke vår forståelse av tradisjonelle familiemønstre og våre normative oppfatninger av hvordan en "ideell" familiepraksis bør være.

Andel ikke-vestlige personer som er bosatt i Norge ligger nå på rundt 4-5 % av totalbefolkningen. Den største andelen fremmedkulturelle bor i hovedstaden. Mange er bosatt i drabantbyer eller i østlige deler av Oslo. Drabantbyer har en spesielt høy andel innvandre og mange av husholdningene i vårt utvalg oppgir rimelige leiligheter som grunn for å bosette seg i det respektive området. Vi kan på en måte si at innvanderfamilier (uten et tett lokalt nettverk) har flere utfordringer når det gjelder opprettholdelse av husholdets moralske økonomi. For det første mangler den fysiske tilknyt-

ningen til stedet, i tillegg mangler en kulturell tilknytning. Dermed får vi en situasjon der familien som enhet står mer alene, noe som fordrer en sterkere familiemessig ramme. Morley (2000:52) beskriver den *symbolske byrden* som innvandrerfamiliene må bære i sitt nye hjemland. Hjemmet blir et sted for å uttrykke en *kulturell estetikk*, et rom der verdier og handlinger ikke reguleres av andre. Dermed blir hjemmet den eneste festningen mot ytre påvirkning, nedbrytning av familieverdier og andre undergravende effekter fra det nye hjemlandets kultur og dets hegemoniske verdi- og normsett. Med denne bakgrunnen er det interessant å se hvordan de fremmedkulturelle familiene i våre data forholder seg til barnas mediebruk, når vi teoretisk vurderer medieteknologier som ”grenseoverskridere” mellom privat og offentlig sfære.

Nedenfor vil vi gi et innblikk i de ulike familiene/ husstandene i de to utvalgene vi har undersøkt. Dette er en vertikal lesning av dataene, som innebærer at vi går mer dybden på den enkelte familie, heller å enn å sammenlikne dataene på tvers. En horisontal lesning blir likevel foretatt i oppsummeringen av funnene fra de to lokasjonene.

Gjennomgangen av hver familie er oppdelt i en kapittelstruktur og innholdet er sortert etter fire tematiske områder som er kalt; 1) Mediene, tidsbruk og rutiner, 2) Regulering og kontroll, 3) Læring og nytte, 4) Sosialitet og kommunikasjon.

Informantfamiliene i undersøkelsen er kodet på følgende måte:

Vestlandshushold:

Vest-A, Vest-B, Vest-C, Vest-D, Vest-E, Vest-F og Vest-G.

Drabantbyhushold:

Drab-A, Drab-B, Drab-C, Drab-D, Drab-E, Drab-F og Drab-G.

4.1 En vestlandskommune

Denne kommunen ligger på vestlandet, er middels stor og har en relativt homogen befolkningssammensetning, men med innslag av svensk og østeuropeisk arbeidskraft som i stor grad er sesongbetont. Bygda kjennetegnes av privat engasjement og en sterk dugnadsånd blant innbyggerne. Det viser seg at mange av innbyggerne flytter ut når de skal utdanne seg for så å flytte tilbake når de skal ha barn og etablere seg, en utstrakt praksis også blant våre informanter. Det er også vanlig, får vi vite, at familiene i kommunen kjøper leilighet – eller ”hytte” – i byen som leies ut, men som i all hovedsak er myntet på barna når disse skal utdanne seg.

Det som kjennetegner intervjufamiliene er at de bor i eneboliger og har tilgang til flere medieteknologiske terminaler enn det familiene i drabantbyen har. Stort sett alle husholdene, bortsett fra ett, består av mor og far i foreldrerollen, mens det siste består av en separert, arbeidende mor. Et annet fellestrekk er at alle opprinnelig kommer fra kommunen men at de som nevnt på et tidspunkt har flyttet ut i noen år for å ta utdanning, for så å komme tilbake å bosette seg mer permanent. Dermed har alle et stort nettverk av familie og venner rundt seg.

Innbyggerne har også i løpet av de siste par årene fått tilbud om bredbåndstjenester, med internett, TV og telefoni gjennom en lokal aktør, noe alle våre informanter har takket ja til i varierende grad. Intervjuene i denne kommunen ble gjennomført i vinter-/vårhalvåret 2005. De voksne forsørgerne benevnes ved deres rolle som foreldre i denne sammenheng; mor og far.

4.1.1 Vest-A

Denne familien består av et ektepar, begge lærere, med tre barn hvorav én sønn på seksten år bor hjemme. Sønnen, som ikke er tilstede under intervjuet, har interesse for fotball og musikk og han spiller i band på fritiden. Han er også svært opptatt av PC og til dels spill. Videre bor en eldre datter i utlandet og det refereres til henne blant annet når det gjelder kommunikasjonsaspekter ved teknologien. Familien har bodd i området siden slutten av 70-tallet.

Faren viser seg å være spesielt interessert i teknologi og mulighetene som ligger spesielt i internett-teknologien. Han er også den ledende i samtalene og legger ikke skjul på sin genuine interesse, både for teknologien i seg selv og for mulighetene denne gir i arbeidet som lærer. Hans kone tar gjerne det motsatte standpunkt og hevder å benytte teknologien (både PC og TV) i minst mulig grad. Hun viser også tydelig at hun er noe oppgitt over mannens interesse for teknologi og at denne er svært oppslukende. Denne polariteten i husholdet mht teknologi ser i stor grad ut til å medføre at mannens interesser vinner igjennom når ny teknologi vurderes, ettersom han er den aktive part.

Intervjuer: ”Men hvordan var da beslutningsprosessen? Du [faren] kom begeistret stormende hjem og tok opp dette [nytt bredbåndtilbud] som et familie-tema eller hva [ler].”

Mor: ”Jeg tror neppe det var noe tema og diskusjon om vi skulle eller ikke, det der var vel sånn som han bare fant ut han hadde lyst til...og jeg er så lite interessert at jeg gadd ikke sette meg inn i hva det var en gang...”

Familien kopleet seg til det nye bredbåndstilbudet etter en prøveperiode. De takket ja til fjernsyn og internettforbindelse, samt IP-telefoni som de kan ringe gratis med til andre abonnenter med samme løsning. De har fjernsyn i stuen, på guttens værelse og i arbeidsværelset i kjelleren, samt en liten en på kjøkkenet som kun benyttes av og til. I kjellerrommet står det videre to stasjonære PC-er. Dette rommet refereres også til som ”arbeidsplassen”. Utover dette har faren i huset en bærbar PC til prosjektarbeid med trådløs internetttoppkopling, mens sønnen har en Playstation på rommet sitt som er tilkopleet TV-en. Utover IP-telefoni har de også en ISDN-telefon, og de har både VHS- og DVD-spillere. For øvrig har familien hatt internett siden begynnelsen av 90-tallet, og raskere linje var en av hovedgrunnene til at de takket ja til det lokale bredbåndstilbudet.

Før de fikk TV-tilbud gjennom fiber hadde familien antenne på taket og analog kringkasting. Med dagens tilbud får de rundt 12 kanaler, mens de hadde fire tidligere. Tilbudet er også tenkt utvidet over tid med blant annet ”on-demand”-tjenester der man

kan leie filmer gjennom bredbåndet. Moren derimot er også her noe negativ til større utvalg av kanaler:

Mor: ”Ja og det er vel sånn at du ser det et pluss for da har du flere ting å velge mellom, og jeg blir bare mer frustrert fordi at plutselig så er det noe annet på fjernsynet, altså han sitter med den der [fjernkontrollen] [alle ler], så ja...”

Mediene, tidsbruk og rutiner

Raskere internett var den primære grunnen til at familien ønsket den nye bredbåndsløsningen, ettersom de kun hadde analogt modem tidligere. Interessenter ble rekruttert gjennom informasjonsmøter, lokalavisa og gjennom venner og kjente. ”Noen av oss var jo veldig gira på å bli med”, innrømmer faren. Han prøver å fremheve at internett-tilknytningen tidligere var elendig og at det at initiativet var lokalt økte motivasjonen.

Moren benytter internett i liten grad; ”veldig lite, jeg bruker det fremdeles veldig lite – så lite som jeg kan.” Hun innrømmer at hun har noe bruk for det i sin arbeidssituasjon som lærer; ”eh...nei...jo, det er jeg nok. Men jeg bruker det ikke mer enn jeg må da heller for å si det slik.” Hun tar heller arbeidet med hjem på diskett enn å sende det over nettet. Det er tydelig å hun ønsker å fremheve seg selv som restriktiv i bruken av både internett og fjernsyn.

Far og sønn derimot er storbrukere av både PC og internett og dette er nok avgjørende for det store utvalget av IKT i hjemmet. Begge benytter seg i størst grad av den stasjonære hoved-PC-en i arbeidsrommet til sine oppgaver og hobbyer, mens moren bruker sin (en noe mindre PC i samme rom) mest ”som en skrivemaskin”, som hun sier, og litt til nettbank og skolearbeid. Faren føler at bredbåndet har åpnet for en mer fleksibel arbeidsdag, han kan sjonglere mellom å sitte hjemme og på jobb, men det betyr ikke nødvendigvis at han bruker mer tid hjemme. Samtidig viskes skillet mellom jobb- og privatliv ut, og som han selv sier: ”Men det er klart den fleksibiliteten kan òg være en sånn forbannelse da – de tar tak i deg i begge ender...”. Moren presiserer at faren uansett sitter foran dataen når han er hjemme, uavhengig av oppgaver, så i realiteten har det ikke frigjort mer tid til fellesskap.

Faren er opptatt av nyheter (gjerne lokale), kulturprogrammer og debatt. Dessuten er han glad i konserter (på DVD) og gode filmer, og kunne godt tenkt seg et hjemmekinoanlegg, ”men jeg tror ikke jeg har hus til det.” Han ønsker seg også DVD-opptaker men vil likevel beholde alt han har av kassetter, CD-er og vinyl – og følgelig beholdes derfor platespiller, kassettspiller og VHS-spiller. Faren erkjenner at mye av teknologien som forblir i hjemmet er hans verk: ”Nei, så du må nok slite med dette her høyalteret der [hinter mot reolen med de tekniske produktene i stuen]. Det er ikke hun så glad i da vet du.”

Moren hevder at fjernsynet står på fra seks til tolv på kvelden og at faren enten ser på fjernsynet eller på PC-skjermen i den perioden. På spørsmål om de bruker mer tid foran tv med flere kanaler svarer de:

Mor: ”Jeg bruker ikke mer tid.”

Far: "Nei, det tror faktisk ikke jeg heller."

Mor: "Det er fordi du at du har en annen skjerm å se på."

Foreldrene hevder at sønnen ser en del på TV3, spesielt fotball samt Discovery Channel. Dessuten leier han en del DVD-filmer.

Regulering og kontroll

Familien fremstår som liberal når det gjelder mediebruk og farens interesse for teknologi preger også familiens forhold til, og regler for, mediebruk selv om moren prøver å fremstå som et motstykke til farens medie- og teknologiliberalisme. Faren ser stort sett det positive i teknologien og fremhever også dette i ulike sammenhenger underveis i intervjuet.

Likevel har de visse reguleringer når det gjelder sønnens mediebruk, selv om han er 17 år og svært mediekompetent. Det er faren med sin kompetanse som i størst grad følger med på hva sønnen gjør på nettet – primært ved å sjekke loggen. Dette er den eneste formen for kontroll som utøves. Foreldrene hevder at så lenge han ikke roter seg bort i noe så er det heller ikke nødvendig å regulere bruken i større grad. Dessuten "hører" de ofte hvor sønnen er i og med at mye dreier seg om musikk, også på internett. Faren fremhever likevel hva foreldrene er engstelig for mht til internettbruken:

Far: "Ja eller i det hele tatt sider ved livet som vi vil vite at han går inn på. Altså, det er jo ikke bare pornografiske sider altså, du har nynazistiske sider, du har mye grums...det er omtrent som å vandre i storbyen..."

Her fremhever han "storbyen" som det utrygge, et offentlig rom fullt av inntrykk, ofte av moralsk forkastelig art som ungdom han rote seg bort i. Dette står i sterk kontrast til det relativt "trygge" nærmiljøet der familien bor.

Læring og nytte

Sønnen bruker som nevnt mye PC og da sitter han gjerne på arbeidsrommet fra han kommer fra skolen. Faren hevder at mye skolearbeid blir gjort på den måten og trekker frem den positive bruken – presentasjoner, skrive ting, legge inn bilder, skrive til journaliser for mer informasjon, etc: "Og det er en nyttig måte å lære seg å jobbe på", fremhever han.

Sønnen har en sterk interesse for musikk og spiller gitar selv. Internett er til stor støtte for denne interessen. Han henter ned noter og tekst fra nettet, laster ned musikk, og benytter tabulatur og akkordskjemaer.

Far: "De bruker PC-en på en veldig kreativ og fin måte. Det blir mindre og mindre...ja jeg synes det er en flott måte å bruke det på."

Til og med sønnens bruk av spillet *Championship Manager* på spillkonsollet Playstation ser faren positivt på; "...det er et sånn manager-spill. Du eier, styrer en klubb ikke sant, du har med økonomi, du har med laguttak og du har strategi og alt det styret der. Strategispill." Her fremhever han lærings- og strategieffekten i en positiv tone. Sam-

tidig ser vi at dette, i tillegg til interessen for fotball på TV understøtter guttens generelle fotballinteresse, slik vi så at internett støttet sønnens interesse for musikk. Dermed kan mediebruken i stor grad tolkes som en understøtting og supplerings av sønnens hovedinteresser i stedet for å være et alternativ til andre interesser.

Sosialitet og kommunikasjon

Selv om mye av mediebruken internt i familien fremstår som individuell, spesielt i forhold til internettmediet, er plasseringen av flere PC-er i samme rom med på å fremme et fysisk nærvær mellom familiemedlemmene selv om de gjør hver sine ting. En del av mediebruken som spesielt kan trekkes frem som sosialiserende for familien er bruken av chat til å kommunisere med datteren i utlandet:

Far: "...altså dattera vår bodde store deler av, i fjor så bodde hun i [utlandet]. Og da kunne vi jo ha altså en kveldslig prat uten at det kostet noe, ikke sant. Altså, du har kamera, du har lyd og [hun] puttet kameraet sitt 'sånn bor jeg', sant..."

Det er gjerne faren og sønnen som i størst grad chatter med datteren på denne måten, og når de gjør det i fellesskap alle sammen er det stort sett faren som fører samtalene. Likevel er begge foreldrene enige i at denne kommunikasjonsmuligheten er svært givende og et godt alternativ til dyre telefonsamtaler. Dermed er ikke fokuset knyttet til kommunikasjon med ukjente personer og miljøer. Det kan være at farens kompetanse rundt og egen interesse for chat også her påvirker hans positive innstilling til medieteknologien. Det er faktisk faren som i størst grad kommuniserer via MSN.

Når det gjelder fjernsynet er interessene svært varierende, men hele familien ser gjerne fredagsunderholdningen på NRK sammen, og av og til på lørdag hvis sønnen er tilstede. Ettersom far og sønn begge er glad i fotball burde det være naturlig at de ser kamper sammen på TV. Men moren hevder at de ofte ikke kan se en fotballkamp på samme skjerm fordi de forstyrrer hverandre, hevder moren. Faren har dessuten gjerne fjernsynet på uten lyd, men med radiokommentarer til fotballen istedenfor – det liker ikke sønnen. Det fremstår som om fjernsynstitting i stor grad er preget av individuelle interesser og mindre ritualisert "samtitting".

4.1.2 Vest-B

Denne unge familien har tre barn, to sønner på åtte og ti år og ei datter på elleve år. Faren jobber i skoleverket og moren på kontor og paret traff hverandre mens de bodde i kommunen. De flyttet så til byen i en tiårsperiode, for så å flytte tilbake igjen når de fikk barn. Det antydes at de antakeligvis hadde blitt boende i byen dersom de ikke hadde fått barn. Hovedgrunnen for tilbakeflytting var nærheten til slekt, venner og nettverk, og de påpeker at det er viktig å bo et sted der barna kan leke fritt ute og der alle kjenner alle.

Mor: "...altså vi kjenner jo folk...så det er veldig greit å hive de [barna] ut, du vet liksom alltid hvor de er (...) Du føler deg jo ganske trygg da."

Familien er aktiv i fritiden og barna bruker mye tid på fotball og uteaktiviteter. Foreldrene er også aktive i lokallivet og tilbyr seg å være med på mye.

Familien er knyttet til det lokale bredbåndet og ble med for noen år siden, gjennom en pilotperiode. Da bredbånd ble vurdert var ikke barna involvert i prosessen. Dermed utøvde de heller ikke press på foreldrene i noen retning. Foreldrene ble mest tiltrukket av muligheten for raskere internett. Husholdet hadde tidligere analogt modem og en svært treg internettforbindelse. Familien har en bærbar PC til felles avnyttelse som er koplet til bredbåndet samt en stasjonær PC som ikke brukes. Den bærbare PC-en står på spisebordet i stuen og benyttes i størst grad av barna. De to eldste barna har også egen mobiltelefon.

Mediene, tidsbruk og rutiner

Begge foreldrene har PC på jobben og gjør det meste av PC- og internettrelatert arbeid der. Moren blir ”mett av det” på jobben, som hun sier. De tar heller ikke med seg jobben hjem, men moren er den som likevel benytter hjemme-PC-en noe, blant annet til nettbank.

Det er ungene som i størst grad benytter PC-en og da primært til spill og litt til skole-relatert arbeid. Chat og nettspelet *Habbo Hotel* er de mest populære foretakene i perioden rundt intervjutidspunktet. Men chat er relativt nytt for familien, noe barna begynte med de siste to-tre ukene før intervjuet fant sted. Faren oppdaget ved en tilfældighet at barna chattet med noen kamerater.

Intervjuer: ”Og det synes alle tre er moro?”

Far: ”Ja, kjempegøy, men det tror jeg er en sånn farsått for (...) snakker om det i sånne kameratflokker og – ’du har kjøpt, jeg ser at du har kjøpt deg’ – tydeligvis kommuniserer med de andre samtidig som de er inne på det”.

I forhold til fjernsynet var det et større utvalg TV-kanaler som appellerte til barna når familien fikk det nye bredbåndstilbudet, selv om internett har tatt mer over i ettertid. Det er tilgangen til flere serier som har endret noe på seermønsteret, og spesielt TV3 er kommet inn i varmen med et stort utvalg serier og fotball.

Mor: ”Og heldigvis fordi ellers, det der *Hotell Cæsar*, det var veldig fristende å se på, men jeg synes faktisk det her var mye kjekkere, det her er jo komedie [*Alle elsker Raymond* på TV3].”

Barna ser gjerne barne-TV sammen hver dag. Deretter slås TV-en av i en periode frem til halv åtte. I denne dødperioden tar barna på seg pysj, pusser tenner og gjør seg klar til en siste fjernsynsrunde før sengetid; ”da roer de seg ned”, sier moren.

Regulering og kontroll

Foreldrene er ikke nevneverdig bekymret for barnas mediebruk. Men de er også i en tidlig fase ettersom barna akkurat har begynt med internett-relaterte aktiviteter, og spesielt chat som jo bidrar til kommunikasjon ut av hjemmet. Spesielt faren i husholdet er likevel på vakt og sjekker hva barna gjør:

Far: ”Ja de er så kjappe til å ta det vet du. Jeg klarer ikke å følge med på det jeg [ler]”

Mor: ”Du er jo ganske kritisk og da, du er ofte inne og ser hva de (...)”

Far: ”Ja for du vet jo aldri, sånn chatte-greie er jeg litt skeptisk til men...når jeg ser på det så går det greit.”

Faren har erfaring med barns internetbruk fra skolen og vet at de ofte utforsker nettsteder de ikke har lov til. De ansatte sjekker derfor nettloggene på skolens PC-er hver dag. Denne erfaringen bidrar nok til farens skepsis på hjemmebane. Måten faren ”kontrollerer” på er å kikke barna over skulderen når de er på nettet. Moren er også skeptisk til chat og til nettsider der man legger ut bilder av seg selv – slik som den norske siden *www.deiligst.no*, et nettsted der norsk ungdom presenterer seg selv ved bilder og blir rangert ved poengsetting (Sørensen og Knudsen 2006)³. Grunnen til dette var at datteren på elleve allerede hadde hørt om nettsiden, noe som kom frem i en tilfeldig samtale. Men datteren forsøkte å berolige moren, i følge moren selv:

Mor: ”Ja sant, hun...’mamma slapp helt av det er ikke noe galt, det er ikke noe’, sant, så vet hun gjerne at jeg er litt sånn ’hva er det du er inne på?’, ikke sant, ’bare slapp helt av, det er ikke noe galt’ (...) så hun er jo litt etter meg og da, altså hun vet at jeg er litt på vakt [ler]”.

En annen hendelse som har fått foreldrene til å reagere – og reflektere – over mediebruken til barna kom da moren plutselig fikk en melding på sin mobil om at for å få en kode til *Habbo*-spillet ville hennes mobil bli belastet med 15 kroner. Det viste seg at den yngste sønnen ønsket å kjøpe virtuelle møbler i *Habbo*-spillet og dermed måtte legge inn et mobilnummer. Ettersom han selv ikke hadde mobiltelefon benyttet han morens nummer. Hun fikk da, overrasket og noe sjokkert, melding om at hun kunne gå inn på *Habbo*-spillet, taste inn koden, for så å bli belastet den gitte summen. Moren reagerte sterkt på denne hendelsen: ”Jeg ble sint fordi at jeg syntes det virket for lett, hvis en kunne gå inn og gjøre det.” Hun ble sint både på sønnen og på selskapet som stod bak dette.

Ellers knyttes mobilbruk og hjemmerutiner tett sammen ved at de to eldste barna får kontantkort til mobiltelefonen ved å gjøre ulike ting i hjemmet som de tjener penger på til å kjøpe mer ringetid. Dermed lærer de å jobbe for kontantkortet selv om de ofte utfordrer foreldrene ved å påstå at de er strenge og at ”alle de andre” får sine kontantkort av foreldrene.

For PC-mediet har foreldrene innført en tidsbegrensning på en halv time hver dag per barn på grunn av økt tidsbruk foran PC-en. Dette fungerer som en kvote som kan kumuleres – det vil si ca tre timer hver uke per barn. Ordningen fungerer i følge foreldrene bra og gjør barna mer bevisste på egen tidsbruk.

³ For mer forskning rundt unges selvrepresentasjon, bl.a på internett, se *Unge, køn og pornografi i Norden*.

Mor: ”Altså, en halv time går utrolig fort, altså en halv time det er jo nesten ikke...så da skjønner de ikke at de har sittet en halvtime, det er liksom ferdig på et blunk, ikke sant.”

Foreldrene slipper dermed kontinuerlig å kontrollere barnas bruk – det oppstår en form for internjustis der barna selv regulerer hverandres bruk fordi de selv er interessert i å spille. Men det viser seg at selv med tidssystemet oppstår det konflikter om fordeling av maskinen, og om avslutning av spill. Det samme gjelder for spill på Playstation – som også er knyttet til tidskvoten.

Foreldrene kom ikke opp med ideen til tidskvoten selv men ble tipset om dette av ”Barnevakten”, som var rundt og holdt foredrag om dataspill, medievold, etc. Foreldrene var i utgangspunktet skeptisk til møtet:

Far: ”...for nå kommer det en sånn pekefinger sant, de skal ikke spille – og så var det helt motsatt (...) han spilte med ungene sine og syntes det var knallgøy, viste masse eksempel, men han var veldig obs på det de gjorde, hva de spilte...”

Mor: ”Og han var det som tipset oss første gang om dette her med å innføre sånne kvoter”.

Ettersom det var foreldrene som innførte tidskvoten ble det spurt om hvordan foreldrene vurderte at barna oppfattet løsningen:

Mor: ”...det virket veldig strengt, men de synes, han kom hjem en dag han mellomste, han på ti, kom hjem en dag og han var hos en kompis, så skulle han egentlig være til klokka halv åtte...også ringer han klokka seks og spurte om vi kunne komme og hente han. For da ville han hjem. Så gikk jeg og hentet ham da, også sier han at ’det var veldig kjekt, men vet du hva – han får lov til å spille hele tida’”

Mor: ”Da syntes han det ble for mye. Altså, han får lov til alt han vil (...) og han kan spille til han legger seg (...). Så sier jeg; ’jeg trodde du òg ville det jeg?’. Men nei, synes egentlig det er grådig greit at noen sier at nå er det nok. Men det var litt godt å høre da, fordi at da betyr det at han setter faktisk pris på at vi hadde litt begrensninger.”

Men selv om eksempelet viser en viss aksept for reguleringen forhandlet moren med den ene sønnen, med det utfall at barnet ble med, om enn symbolsk, på å bestemme størrelsen på kvoten:

Mor: ”...jeg sa først 3 timer i uka jeg, så jeg lå og forhandlet med han ene, så sa han ’hvis du sier en halvtime på dagen så blir det 3 ½ time i uka’, så var det sånn vi kom frem til det. Så da fikk han litt han og.”

I forhold til fjernsynet er det ikke innført noen spesiell innholdskontroll eller tidsregulering. Men ved å se mye TV sammen med barna mener foreldrene de får ganske god oversikt over hva barna ser og hvor mye de ser.

Foreldrene ser delvis på regulering og kontroll med barnas mediebruk som noe man blir enige med naboer og venner om. Foreldrene snakker ofte sammen om det og finner ut at de ikke er så ulike – de får en slags bekreftelse på at de gjør det ”riktige”, samtidig som de fremhever at det er stor individuell forskjell på familiene og barna. Foreldrene er samkjørte i oppfatningen om hvilke regler og grep som skal tas, men stadig nye teknologier i hjemmet gjør oversikten vanskeligere og krav til kunnskap utgjør et problem fordi det er mye å sette seg inn i, hevder foreldrene.

Læring og nytte

Under samtalen om barnas bruk av spillet *Habbo Hotel* kommer det frem at foreldrene ser at barna samtidig med leken lærer en hel masse om både PC-bruk og det å manøvrere i den digitale verden. Samtidig er faren, som er lærer, noe skeptisk til bruken og til læringen av norsk ved utstrakt PC-bruk og SMS-bruk

Intervjuer: ”Ganske avansert?”

Mor: ”Ja, men det er utrolig hva de kan da, altså de lærer jo kjempemye av det.”

Far: ”Men som sånn norskspråklig så er det jo bort i staur og vegg ikke sant”.

Andre aspekter ved mediebruken som foreldrene oppfatter som negative er at mediene holder barna inne (om enn kun i høst- og vinterhalvåret) og at barnas kreativitet forringes når det gjelder andre alternative aktiviteter.

Mor: ”Men de synes det er et problem når de er her og ikke får spille, så vet de ikke hva de skal finne på. De vet ikke hva de skal leke med fordi de ikke kan spille data. Så da har de et problem. Altså at de ikke klarer å finne på en eneste ting, sant”.

Far: ”...når vi sier at nå får du ikke spille (...) så går de bare rundt i ring (...) og vet ikke helt.”

Mor: ”Da vil de gjerne gå til han andre som er her, for der får de spille ikke sant.”

Ofte må foreldrene regelrett hive barna ut så de kan leke ute, og som moren sier, ”...det er sunt å kjede seg”. Faren tilføyer at de da gjerne finner på noe etter hvert. Foreldrene er enige om at barna må lære å kjede seg for å lære hvordan de kan aktivisere seg selv. Samtidig tillater foreldrene økt bruk av de elektroniske mediene når været ute er dårlig. Dermed er vær og sesong avgjørende for praktiseringen av medieregulering i familien. På sommeren er ikke bruken noe problem i det hele tatt og barna er ute hele tiden. Foreldrene tar da også PC-en og Playstation-maskinen vekk for å gjøre valget enda enklere for barna.

Sosialitet og kommunikasjon

Når det gjelder familiens sosialisering med utgangspunkt i mediene er denne tydeligst for fjernsynsmediet, der både foreldre og barn gjerne ser programmer sammen. For-

eldrene ser ofte fjernsyn med barna, og samtidig får de da oversikt over hva barna ser og hvor mye de ser. Det er sjeldent barna sitter og ser TV alene, de vil helst se sammen med foreldrene. Selv ved barne-TV er foreldrene "til stede", men de leser ofte avisa, dupper av eller tar en kaffe. Foreldrene selv utnytter barne-TV-tiden til en velfortjent "time-out".

I helgene liker den yngste å se fjernsynsprogrammer tidlig på morgenen men han henter da faren slik at "barnevakt-funksjonen" får redusert effekt. Selv om foreldrene føler litt på sin egen TV-titting hevder de at en bør kunne sette seg ned foran fjernsynet med god samvittighet og være litt "apatisk". Det går jo i ett hele dagen fra morgen til kveld. Det må videre en "aktiv avgjørelse" til for å slå av fjernsynet når det først er kommet på. Dermed preges foreldrenes forhold til TV-en av en viss grad av ambivalens.

Til forskjell fra fjernsynet fremstår PC-bruken kun som en sosial aktivitet for de tre barna, ettersom de alle gjerne er samlet rundt PC-en. De er ofte sammen selv om de deler på hvem som skal bruke PC-en. Samtidig som spillene samler barna er dette mediet også den største kilden til krangel. Det er da allokering av spilletid det krangles om.

4.1.3 Vest-C

Denne familien har tre barn på henholdsvis to, ti og tretten år. Mannen er lærer men har korte arbeidsdager og er relativt tidlig hjemme. Kona er midlertidig hjemmeværende men har også en deltidsjobb, og hun passer et annet barn når hun hjemme. Begge foreldrene har bodd i kommunen hele livet, bortsett fra et par år i en større by. Foreldrene og yngstemann er tilstede under intervjuet.

Trygge oppvekstvilkår for barna var sterkt medvirkende til at familien bosatte seg i kommunen, selv om de vurderte en stund å bli boende i byen.

Far: "...det har vært litt fokusert på at, når det gjelder oppvekst eller sånt som gjelder mulighetene for å komme bort i kriminelle ting kanskje, for ungene sant da, så er det mindre sjanse for det (...) synes vi da så...altså det er større mulighet for å komme bort i noe der [storbyen]".

Det de trekker frem som negativt ved storbyen er kriminalitet, narkotika og forurensning. Men selv i en liten kommune så er slike ting også en del av hverdagen:

Far: "...men du vet det kommer jo mer og mer her ute, du hører jo mye sånn som alle snakker om da, som har litt større unger så...vi skulle bare visst hvor mye som var her ute, for du ser det ikke, tenker ikke over det heller sånn sett."

Familien har bredbåndstilbudet fra den lokale leverandøren, men har slitt en periode med å få alt til å fungere skikkelig. Som internettforbindelse hadde de tidligere en ren analog linje med "plagsomt" treg linje før de fikk bredbånd. Fjernsynet var det mest interessante med det nye tilbudet, der spesielt barna ønsket seg en ekstra tegneseriekanal. Denne var fremdeles ikke kommet ved intervjuetidspunktet. Familien har fire

fjernsynsapparat og to PC-er; én bærbar og én stasjoner som står på kjøkkenet. Videre har de Playstation, karaokemaskin, VHS og DVD.

Mediene, tidsbruk og rutiner

Hele familien har begynt å bruke internett mer etter at bredbåndet kom. Dessuten kjøper de en del varer over internett og benytter nettbank og e-post. Faren benytter internett mest av de to og kan sitte ”å lete” en del, spesielt på nettauksjoner, mye på grunn av spenningen rundt det å eventuelt få tilslaget. Han leser også nettaviser noen timer, men ikke hver dag.

Eldstesønnen spiller data- og Playstation-spill mens datteren er inne og legger kabal, men er mer opptatt av TV og film enn spill og internett. Hun har fjersyn og VHS på rommet sitt samt en Playstation, mens eldstesønnen har tv og karaoke-maskin som kan gjøres om til spillmaskin, men denne står nå i stuen. Sønnen er også veldig musikkinteressert, han spiller piano og er aktiv i korps. Datteren liker mer å være i fred og låser ofte døren bak seg når hun er på rommet.

I forhold til fjernsynsmediet begynner familien TV-kvelden med barne-TV og deretter *Hotell Cæsar*. Den eldste sønnen ser også serier senere på kvelden. Ellers er familien glad i å spille kort, mens faren er mer ”TV-slave” i følge kona, mye fordi han ikke liker kortspill.

Mor: ”...sånn i åtte-ni tida da er det (...) film ikke sant, da må han...da må han ha en sånn film.”

Far: ”Det er periodevis, men jeg er ikke sånn hele tiden [begge ler]. Det var verre før vil jeg si, synes jeg å huske.”

Faren bedyrer at film er avkopling og at han gjør det for å slappe av. De har også et TV-apparat på kjøkkenet og faren bruker dette ofte når han lager mat. Han liker og lage mat, og vasker opp – men bruker noe lenger tid med fjernsynet på. Kona fremhever at hun ser lite på TV, men mannen hevder noe annet, og at ”det ikke er råd å få kontakt” når hun ser på film. Eldstesønnen ser gjerne fotball på fjernsyn av og til mens datteren ikke er interessert i sport på TV. Likevel, i og med et større kanaltilbud har spesielt barna tatt til seg nye kanaler som TV3, Animal Planet, Discovery Channel og National Geographic.

Regulering og kontroll

Foreldrene har gjort seg noen tanker rundt mediebruken, spesielt i forhold til chat men også internett mer generelt. De har vurdert mulige farer men de tror likevel at dette går greit, mye på grunn av sønnens personlighet. De får se listen over chattevenner som sønnen har, men de er noe usikre på om fremmede kan komme inn i disse rommene, dermed er de litt på vakt:

Far: ”...vi har i alle fall følehornene ute, at vi følger med litt. Som jeg sier, han har begynt å skjule skjermen men det er jo mer for at vi ikke skal se hvem...”

Mor: ”Det er jo flaut og sånn så det har jeg jo aldri tenkt på men...”

Far: ”Han er ikke typen til det egentlig, til å begynne å eksperimentere og lete og...”

Videre sjekker de loggen inne i mellom, samtidig som de hevder at PC-ens plassering på kjøkkenet er gunstig: ”I alle fall når den står på kjøkkenet så er det litt lettere å (...) øynene bort når du går forbi...”, hevder moren.

Men foreldrene tror ikke det er et stort problem å flytte PC-en ut av syne heller, som faren sier; ”...jeg tror så lenge vi gjør han klar over at vi er bevisst på, kan passe på hva han gjør, at han ikke...”. Dermed har de tro på bevisstgjøring og læring mer enn å kontrollere i smug uten sønnens vitende og samtykke. Dermed blir sønnen involvert i deres usikkerhet og strategier for håndtering av dette. Dersom sønnen skulle få sin egen PC på rommet vil de informere han videre om farene og at han ikke må være godtroende. De uttrykker at de egentlig ønsker at han skal få sitte å chatte litt i fred, at det er viktig med privatliv også for barn.

Foreldrene har ikke noen god idé om hva andre familier i nabolaget gjør i forhold til digitale medier og sine barn, og diskuterer heller ikke sine rutiner med andre foreldre slik vi så i Vest-B familien. De har hørt om ting som har skjedd, men har ikke reagert nevneverdig så lenge det ikke har skjedd noe i familien. Dermed har de heller ingen spesifikke regler for barnas, og da spesielt eldstesønnens, mediebruk utover at de forteller hva som kan skje og at han ikke må gi fra seg informasjon og lignende.

Foreldrene har satt få restriksjoner på tidsbruk i forhold til datamaskinen og de hevder at dette stort sett regulerer seg selv, selv om de av og til må bryte inn og si at nå er det nok. Mye av tiden på nettet går også til skoleprosjekt, og da er det greit at han bruker tid. Her generaliserer de ikke PC-bruken men deler den opp i nyttige og unyttige anvendelser.

I forhold til TV-mediet, og en økning i antall kanaler fra fire til 12, har familien begynt å se en mer på TV enn tidligere: ”Vi kunne kanskje vært flinkere og vært inne og sett i avisa eller på programinnholdet hva som skal være liksom...”, hevder faren. Foreldrene har heller ikke reflektert så mye over hva barna ser på og om dette er problematisk, men de sammenlikner seg litt med ”andre”:

Mor: ”...jeg synes ikke det er mye fjernsynsseing egentlig, i forhold til gjerne andre som setter det på i to-tre tida, sant, når ungene kommer igjen fra skolen, og som står der og...det er gjerne enkelte dager. Men Hotell Cæsar skal de jo ha med seg da.”

Far: ”Ja det er viktig [ler]”

Intervjuer: ”Men betyr det at dere er bevisst på hvordan de skal se og ikke se på TV eller er det det at dere selv...”

Mor: ”Det er sikkert litt av det, men det er ikke sånn at...hadde han gått inn og sett på fjernsynet så er det ikke sikkert at jeg hadde gått inn og stengt det, det vet jeg ikke”.

Far: ”Ja men så lenge, de har ikke vist noen sånn voldsom ’wow, må se fjernsyn’ liksom.”

Foreldrene stoler stort sett på programutvalget på dagtid, at disse skal være tilpasset barn, men mye av kanalenes egenreklame for kvelden viser ”de verste scenene”, og dette har foreldrene irritert seg over. Det eneste de passer på er hvilke filmer som ses når det mellomste barnet er i nærheten. Men TV oppleves ikke som problematisk, noe som tydeligvis avhenger av barna moderate bruk i utgangspunktet – deres praksis er avgjørende.

Læring og nytte

Foreldrene hevder at en av grunnene til anskaffelsen av bredbånd var at barna PC og internett blir viktige redskaper for barn i tiden fremover, spesielt i skolesammenheng. De ser at utviklingen bare går en vei og at det er viktig å henge med på denne:

Far: ”Ja de bruker det jo alltid til skolen (...) så det å ha et skikkelig opplegg hjemme det er jo kjempeviktig (...) og utviklinga går sånn at du kan ikke stoppe den uansett hva du gjør ikke sant, slik sett er jeg opptatt av at de...i alt dette her...prøver å følge med sånn noenlunde i alle fall.”

Likevel er ikke dette noe de har reflektert mye over, men gjennom intervjuet får de på en måte bekreftet at de har gjort noe ”riktig” ut i fra hvordan de oppfatter at ting bør være:

Far: ”Vi ser jo nå at det er...rett ting vi har gjort egentlig, føles litt sånn”.

Intervjuer: ”Det var et behov som lå der egentlig?”

Far: ”Ja, som vi ikke hadde...”

Mor: ”...ikke vi så [ler]”

Far: ”Som ikke vi så [ler]. Nei men det er sant som du sier hvor greit det egentlig er blitt”.

De har dermed ikke noe bevisst eller konkret forhold til hva det er ved mediet som kan være lærerikt, spesielt knyttet til innhold og lignende, men har en generell forståelse av at PC som verktøy er nyttig og noe man bør legge til rette for at barna skal ha tilgang til.

Sosialitet og kommunikasjon

Familiens hoved-PC står på kjøkkenet der den havnet der tilfeldig. Dette har blitt noe problematisk som vi så fordi eldstesønnen nå har begynt å chatte og tydeligvis ikke ønsker foreldrenes innsyn i hans kommunikasjon. Sønnen har også et web-kamera på PC-en som han benytter til dette formålet:

Far: "...når vi kommer inn da så holder han hendene over skjermen slik at vi ikke skal liksom (...), skal ikke se hvem han snakker med, noen jenter han snakker med da vet du, ja da."

Det er tydelig at sønnen ikke chatter med nye venner i nye miljøer. Han har hest og chatter gjerne med barn fra hestemiljøet. Han har også fått mobiltelefon som kommunikasjonsmiddel men bruker denne lite, den legges ofte igjen hjemme når han går ut.

I motsetning til enkelte andre foreldrene i intervjumaterialet er disse positive til sønnens chatting fordi han sjenert, og da er chattingen en fin måte å kommunisere på.

Mor: "...han er litt sånn sjenert og litt sånn, så chattinga er jo litt lettere."

Sønnen har ikke holdt på med chatting i mer enn 14 dager og foreldrene har lite erfaring å bygge på. Likevel bruker han allerede mer tid på chatting enn på spill i perioden rundt intervjuet, og han kan fort bli sittende i et par timer om dagen i følge foreldrene, uten at de ser dette som problematisk. Det sosiale aspektet overskygger de eventuelle negative aspektene som overdreven tidsbruk og mulige farer.

4.1.4 Vest-D

Denne "storfamilien" består av ti personer der fem av barna bor hjemme med foreldrene. Disse er null, seks, åtte, 11 og 12 år gamle. Foreldrene har tre barn utenom fra tidligere forhold, der to er innom annenhver uke mens ett bor i utlandet. Faren jobber med teknologi og moren som vaskehjelp, men har nå fødselspermisjon. Det er kun moren og yngste barnet som er tilstede under intervjuet, mens faren kommer hjem mot slutten av sesjonen.

På grunn av farens jobb får familien gjerne inn ny teknologi tidlig; "ja, han skal nå alltid ha nytt uansett [ler], alt som går an å trykke på er gøy", hevder moren. Likevel er fjernsynet i stuen eldgammelt. "Jeg fikk det av moren min som fikk det av mor si ikke sant", og de har ikke lykkes i å ødelegge apparatet selv om de har "prøvd". Det er to fjernsyn i husstanden. Det andre står i overetasjen på rommet til det eldste barnet, med en Game Cube tilkoplest som de også kan se DVD på. Familien har videre DVD- og VHS-spiller men bruker DVD sjeldent og VHS av og til. Familien har en lap-top PC på et stuebord og en stasjonær PC på et skrivebord i gangen. Ellers har de vanlig ISDN-telefon og ikke IP-telefon gjennom det lokale bredbåndstilbudet.

Mediene, tidsbruk og rutiner

Den bærbare PC-en på stuen er mest til bruk for moren; "...den der er leketøyet mitt [ler]". Moren bruker internett en del, leser nettaviser og surfer. Hun hevder at foreldrene ikke ønsker seg noe eget PC-rom, at det er praktisk og greit å ha den i stuen når ungene er på skolen og det er de to små igjen hjemme. Faren jobber mye med PC på dagtid men benytter også lap-top-en og internett "til å leke" med når han er hjemme. Ellers leser han alle nettavisene hjemme; "...jeg bruker det mye her og, veldig mye", sier han. Dermed benyttes lap-top'en i stua mest av foreldrene og den stasjonære i gangen mest av barna, og da stort sett til spill.

Barna bruker TV-en noe mer etter de fikk det nye bredbåndstilbudet, spesielt på grunn av TV3 og tilgangen til fotballkamper. Videre ser barna tegnefilmer om morgenen – noe som er ”en plage selvfølgelig”, i følge moren, ettersom det er vanskelig å få de vekk fra TV-en. Hun blir upopulær når fjernsynet må stenges før måltider. Ellers står apparatet gjerne på utover kvelden:

Mor: ”Ja om kvelden er den nå vel litt mye på sikkert. I hvert fall til, ja om kvelden er den stort sett på utover. Da sitter vi vel og skifter kanaler til vi stuper for det er ikke noe allikevel. Går og legger oss”.

I og med det nye fjernsynstilbudet har det kommet en del nye kanaler og ”masse sånne dyreprogrammer”. Men de venter fremdeles på Disney Channel som var lovet. Det er moren selv som ønsker denne kanalen, mens barna ikke er informert om at kanalen skal komme, ”så da blir det en ny diskusjon om hvem som skal få lov til å bruke fjernsynet, så det blir jo spennende”, kommenterer moren. VHS-en ble brukt mye før da ungene var små og så på tegnefilmer. Moren bruker DVD-en til å se konsertopptak mens hun vasker hjemme på dagtid.

Regulering og kontroll

Foreldrene er relativt restriktive når det gjelder PC, internett og spill. Her er foreldrene klar over at barna ville brukt uforholdsvismessig mye tid dersom de fikk bestemme selv. Dermed er det en grense for hvor mye tid som kan brukes på disse mediene men tidsbruken er ikke spesifisert med rigide tidskvoter som hos Vest-B familien. Men moren krever at barna gjør seg fortjent til spilletid. Samtidig får barna egne dager som de selv kan disponere fritt:

Mor: ”... de har faste dager selvfølgelig. To dager i uka så må de bare ta seg ut – det er søndagen og onsdagen etter skoletid, da får de ta seg ut, men da er det gjerne en fotballkamp som de må på, alt mulig annet da på onsdagen.”
 ”Da kan vi ikke si nei liksom uten at de gjør noe (veldig) galt [ler], men det gjør de jo ikke.”

Intervjuer: ”Men de fem andre dagene så...”

Mor: ”Da får de ikke lov uten at de gjør seg veldig godt fortjent til det da.”

Intervjuer: ”...hva skal de ha gjort da?”

Mor: ”Nei, smiska veldig godt med moren, jobbet masse, gjøre alt de får beskjed om, så får de gjerne lov å spille en halvtime, (...) ellers hadde de jo surfa da, litt asosialt.”

Denne reguleringen av barnas tid er spesielt knyttet til internett og spill, mens chatting har ikke barna prøvd enda, i alle fall ikke som foreldrene vet om, og dermed har de heller ingen bekymringer i forhold til denne kommunikasjonsformen. Moren selv har prøvd chat en gang og ble kastet ut og har etter det hatt et negativt forhold til chat og chatterom. Hun mener selv det er mulig at hennes innstilling farger over på barnas forhold til chat.

Det er færre konkrete reguleringer for fjernsynsbruken. En generell likegyldighet eller misnøye med for eksempel ulike TV-serier preger familien, som ”boikotter sånne Cæsar og sånt”, hevder moren, ”det gidder vi ikke å se på, det er ingen av ungene som ser på det heller så da er det jo kjempegreit.” Når det spørres om det er barna selv som har funnet ut dette eller om moren har noen innvirkning her svarer hun:

Mor: ”Nei det er sikkert...jeg har sagt det fra utgangspunktet og enda ikke sett en *Hotell Cæsar* greie jeg (...) og da gjør ikke ungene det heller når jeg bare snakker tull om det. De blir sikkert litt påvirket.”

Utover hat hun selv ikke liker denne spesielle serien samsvarer ikke innholdet med det hun synes barn bør se, ”jeg synes det er en del stygge ting som skjer”, som hun uttrykker det. Dermed kan det virker som om moren, istedenfor å formane om hvor dårlig eller skadelig serien er heller snakker tull om den, som en strategi for å få barna til å mislike serien.

Læring og nytte

Moren har ingen konkrete meninger om de ulike mediernes fortrefelighet når det gjelder fremtidig nytte for barna eller konkret læringspotensial. Dette er heller ikke noe som berøres i større grad i intervjuet eller som moren selv tar initiativ til å formidle. Det eneste som fremkommer er at barna lærer å skrive og blir mer eksponert for det engelske språket ved bruk PC og internett, og til dels TV-en: ”De er godt hjelpne i engelsk de fleste ungene”, hevder moren.

Sosialitet og kommunikasjon

Barna har sitt eget fjernsyn oppe i annen etasje der alle barnerommene ligger. Apparatet har dessuten samme kanalutvalg som fjernsynet nede, men likevel kommer barna ned for å se barne-TV. Lørdagen fremstår som en sosial kveld der alle samles nede foran fjernsynet:

Mor: ”Lørdagskveldene så må de sitte her [i stuen] for da skal de spise godteriet sitt (...) så de bruker ikke så mye fjernsynet på rommet.”

Foreldrene og barna har visse ting de ser sammen, slik som *Brødrene Dahl* – ”den er stor stas” – og Olsen-banden. Familien ser også NRKs familieunderholdning på fredag og lørdag; ”det er liksom ingen kanaler som slår det, spesielt *Bit-for-bit* er barna glade i.”

Som i Vest-B familien er PC-mediet både samlende og splittende for barna. Dette er et medium barna bruker i hverandres nærvær men spesielt spillbruk genererer gjerne litt krangling om hvem som skal spille når. Likevel bruker de tid sammen og de ”sosialiserer” virtuelt med andre barn på nettet som de spiller mot. Dessuten får de av og til besøk fra byen og da mener moren at spill kan være en bra måte for besøket å sosialisere med barna på.

4.1.5 Vest-E

Denne familien har fire barn men kun to som bor hjemme. Disse barna er ni og 11 år, mens de to utflyttede er 17 og 23 år gamle. 17-åringen er hjemme i helgene mens 23-åringen bor lenger ned i gata med egen familie. Foreldrene har bodd i bygda hele livet, bortsett fra noen få år da kona bodde i byen og gikk på skole. Mannen jobber på båt og er én måned ute og én måned hjemme, mens kona jobber normalt i barnehage. Begge foreldrene er til stede under intervjuet, og ett av barna kommer hjem mot slutten av intervjuet.

Mediene, tidsbruk og rutiner

Familien har seks TV-apparat – i stua, på foreldrenes soverom, på kjøkkenet, i et fellesrom, i et roterom og på den nest eldste datterens barnerom. Det er kun TV-en i stua som er komplet til familiens nye bredbåndstilbud. Fjernsynet på kjøkkenet ble i sin tid installert for å få den nest-eldste (utflyttede) datteren til å spise. Far: ”hun ville ikke spise uten å se tv”, men faren har nå selv vent seg til løsningen og koser seg med sport om morgenen til kaffen.

Familien abonnerer på det lokale bredbåndstilbudet og har ”full pakke”, som mannen sier. Tidligere hadde de ISDN-linje for internett. Også denne familien har hatt noen problemer knyttet til både TV- og telefontilbudet. En av grunnene til at de tok tilbudet med telefon var mulighet for gratis telefoni i nabolaget og alle utgifter samlet på én regning. Familien har tre datamaskiner; én står på fellesarealet i annen etasje, én på eldstedatterens rom og én inne på et arbeidsrom.

I følge foreldrene benytter barna både internett, chat og konsollspill i stor grad. Dessuten ser de en del på TV. Fjernsynet slås gjerne på når de kommer fra skolen, men det skrur av når barna gjør lekser. Barna vil gjerne benytte den største PC-en som står på arbeidsrommet, en PC foreldrene gjerne selv vil benytte. Men faren har gitt opp forsøket med å holde barna unna:

Far: ”...vi har tilgang til kamera på den, men den er nyere, den er større, så ungene går jo der først da.”

Intervjuer: ”Men får de lov til det, jeg syntes du sa at det var deres jeg?”

Far: ”Ja men du ser...det er ingen som hører på meg vet du.”

Regulering og kontroll

Foreldrene har ikke noen faste kjøreregler for barnas mediebruk, selv om de for en tid tilbake diskuterte behovet og mulighetene for dette:

Mor: ”Vi har egentlig snakket om å ha helt fri, dager som er helt fri fra alt sånt da, sant.”

Dette hadde de prøvd ut i en tidligere periode da de kun hadde radio og fjernsyn. Dette holdt helt til faren kom hjem fra sjøen og begynte å se på sport.

Men dette var før PC og internett kom inn i husholdet. Det gikk også helt fint den perioden det varte, men det krevde mer av moren i form av initiativ og sysselsetting. Barna gadd ikke finne på ting til å begynne med, mest som en reaksjon og en straff der de spilte på morens skyldfølelse:

Mor: ”Fordi at da var det for å straffe meg ikke sant. At, ’fy så stygg du, her sitter jeg og kjeder meg.’”

I den perioden de kun hadde ISDN-linje regulerte foreldrene barnas internettbruk i langt større grad fordi tellerskrittene kostet penger, og foreldrene måtte passe på av økonomiske hensyn. Dette behovet for tidskontroll endret seg da de fikk bredbånd med fri bruk.

Men tilgangen til internettspill, PC-spill og konsollspill i den senere tid har skapt visse problemer i følge foreldrene, og de vurderer å regulere spesielt den ene sønnens spillbruk:

Far: ”Men nå er jo han minste gutten, han er nå...ja han må du ta vekk derifra. Han kan sitte der til han sulter i hjel han altså. (...) Han blir så hekta at, jeg ser at han blir nesten sånn smådesperat. Altså, du må ta han vekk derifra.”
”...hadde vi latt ham være i fred så tror jeg han hadde blitt skadet helt enkelt.”

Moren nevner også at hun gjerne sier til yngstemann at han må ta en pause fra data-maskinen. Da sier sønnen gjerne at han skal opp på rommet å spille på Xbox-en eller GameCuben. Og moren sier, ”ja men det er jo det samme, du sitter jo fremfor en skjerm da også”. Men det er noe helt annet hevder sønnen. Likevel er foreldrene mer tolerante overfor barnas mediebruk ettersom de også er fysisk aktive. Skrekkscenariet er at de blir sittende inne hele tiden uten å aktivisere seg fysisk. I følge foreldrene gjelder interessene både spill og chatting, men chatting er et relativt nytt foretak blant barna og dermed også for foreldrene å forholde seg til.

Far: ”Ja, det er med disse kompisene rundt omkring. For nå har jo alle fått bredbånd...”

Mor: ”Det er merkelig vet du, jeg er jo litt teit når det gjelder sånn data og sånt som det der...plutselig så hørte jeg noen som snakket, så tenkte jeg, hvem er det som er på besøk her? Nei, det var jo han ene da (...) Da snakket de over høytaleren til hverandre.”

Mediebruken har likevel ikke resultert i en rigid regulering av barnas tidsbruk og moren innrømmer at blant annet værforholdene styrer mye av dette. Når det er dårlig vær så er det vanskeligere å nekte barna mediebruk.

Mor: ”Nei vi har vel egentlig ikke hatt det, vi prøvde lite grann, sånn lekser og alt sånn skal gjøres først da. Men det har jo vært det nydelige været på vestlandet [ironisk] så de har jo vært veldig masse ute [ler], så automatisk så har de sittet veldig mye på dataen...”

I forhold til den PC-en barna benytter mest, så står denne i et åpent rom i annen etasje, og ikke inne på et av barnas rom. Når intervjuer spør om dette også gir en mulig-

het for foreldrene til observere barnas PC-bruk samtykker ikke foreldrene umiddelbart men de synes likevel det er en praktisk løsning:

Mor: "Nei, egentlig ikke, men det var veldig greit nå synes jeg når de var flere kompiser. Jeg hørte liksom at det var veldig mye leing liksom. 'Hmmm', da tenkte jeg, 'hva driver dere med?'. 'Ingenting!', så da er det bare til å gå og se ikke sant, for da er det et eller annet."

Intervjuer: "Det er verre å banke på døra og inn på et rom og..."

Mor: "Ja"

Foreldrene er også litt bekymret for hva som finnes ute på nettet og hva som rører seg i chatte-verden:

Mor: "En prøver jo å advare de mot det da, liksom det her med den chattinga på dataen, så spør jeg liksom hvem de snakker med og de kjenner alle og, 'ja', han gutten min han sier 'jo jeg kjenner alle men det er en, en gutt som han ikke vet hvem er'."

Dette viste seg å gjelde en utenfor bygda men som hadde oppgitt fullt navn, noe som ga en viss trygghet. Mens vi spør om dette kommer moren på at hun faktisk ikke har spurt barna om de bruker sine egne navn når de chatter på nett..."men det skal jeg jammen spørre de om". Faren at de som foreldre ikke er spesielt redde for dette fenomenet, men de er "observante". Moren er også mer åpen og direkte med barna, og tror det er en god løsning å fortelle om mulige farer og hva som har skjedd med andre barn som har vært uforsiktlige.

Mor: "Det jeg synes er greit faktisk (...) å være åpen med de og fortelle de egentlig hva som kan skje (...). Det er jo like greit å bare fortelle de det."

Manglende digital kompetanse hos mor ser ut til å ha framkalt en alternativ strategi som ikke krever teknisk kompetanse og som er av generell og dannende karakter. Faren kjenner til kontrollfunksjoner som å sjekke web-loggen og lignende, men han er ofte borte i lang tid av gangen.

Intervjuer: "Men kontrollerer dere på noen måte eller?"

Mor: "Helt ærlig så vet jeg ikke hvordan jeg skal kontrollere...jeg må bare komme på de..."

Far: "Jeg kan, jo da det går an, du kan gå inn og se på alle plasser de har vært"...Jeg har gjort det av og til. Men jeg har ikke funnet noe...som jeg ikke har visst hva har vært.... "Men de kan slette loggen da [ler], da har vi kommet like langt da. Men det vet jeg ikke om de kan."

Men foreldrene er ikke veldig engstelige, blant annet fordi det med data og internett fremdeles er ganske nytt for barna, og faren synes dessuten det ville være rart dersom de ikke skulle "rote seg inn på en side som de ikke har lov til". Videre går mye av tiden til PC-spill og ikke til internett-surfing.

Når det gjelder fjernsynet er ikke dette så komplisert og det dukker opp færre problemstillinger enn med PC-en og spillkonsollene. Barna og foreldrene ser gjerne TV sammen i stuen ettersom det er flest kanaler tilgjengelig der. Dette gir også mulighet for å kontrollere litt hva barna ser og hvor mye de ser, spesielt i helgene når de gjerne sitter litt utover kvelden og er mer usikre på innholdet i programmene som kommer.

Foreldrene hevder de er veldig opptatt av å unngå voldfilmer. Det er dessuten snakk om at tegneseriekanalen Cartoon Network skal komme og det er noe faren ser på med ”gru”, som han sier. Det positive han fremhever, er at barna liker godt å se på kanaler Animal Planet.

På spørsmål om de snakker med andre i nærmiljøet om barnas mediebruk og grensetting viser det seg at det er moren som gjør dette mens faren ikke er involvert.

Mor: ”Ja jeg gjør det i alle fall.”

Far: ”Nei jeg har aldri snakket med noen andre om hva...”

Mor: ”Men jeg gjør det mer fordi jeg var mer, altså, ofte snakker mødre mer om sånt enn fedrene gjør synes jeg i alle fall da.”

Moren referer til en ”klubb” av damer som kommer sammen, ”vi var så enige i alle disse tingene her, så (...), det der skal vi gjøre, det der skal vi se eller...så visste vi nøyaktig hva vi skulle svare de”. Det kom reaksjoner fra barna om at foreldrene var jo så dumme, men det viste seg å bli lettere i følge moren, eksempelvis når det gjaldt hva (de eldste) barna fikk se av voksenfilmer. Denne samordningen gjelder primært for innhold på video og i fjernsynsprogrammer.

Generelt er faren noe bekymret over all den medieteknologien som er kjøpt inn og som fyller husholdet og barnas hverdag; ”ja ja, det er altså, vi har gjerne begynt på en dum veldig dum vei da, skal kjøpe mer utstyr til de.” Moren påpeker at hun føler dagene går så fort over; ”guri hvor er den blitt av’, vi har nesten ikke sett de [barna] for de sitter og glør på et eller annet.” Men begge foreldrene er enige om at det blir vanskeligere å få oversikt og kontroll med bruken jo mer teknologi som kommer inn i husstanden. Moren uttrykker også at hun er redd for å bli upopulær dersom de går mer drastisk til verks.

Mor: ”Det er veldig vanskelig, det er kjempevanskelig og (...) jeg har jo utsatt den kampen for jeg kvier meg jo til det.”

Læring og nytte

Også i dette intervjuet er det lite fokus på de positive sidene ved de digitale mediene. Likevel nevnes det at barna benytter internett til å finne frem til ting på nettet, som russiske bokstaver, flagg og steiner, noe datteren på 12 er interessert i. Dermed understøtter internett interesser og hobbyer som barna har.

Sosialitet og kommunikasjon

Fjernsynet i annen etasje brukes så å si aldri til TV-titting. Barna vil gjerne sitte nede sammen med foreldrene når de skal se fjernsyn. Dessuten er det færre kanaler oppe og ikke det store utvalget.

Mor: ”Nei da, vi liker egentlig å se på TV, vi ser på sånne koselige filmer sammen...”

Det hender at alle fire sitter på hvert sitt sted og ser ulike programmer dersom interessene ikke klaffer. Fotball for eksempel går ofte på TV3, som kun kan ses fra apparatet i stua og da har gjerne de fotballinteresserte førsterett på dette apparatet.

Felles fjernsynstitting for hele familien foregår gjerne på lørdag kveld og ikke fredag, selv om ”fredagen er jo den beste fjernsynskvelden da...”, som moren sier. Dette fordi de tar hensyn til barna. Lørdag er det et større filmtilbud, mens ”gullrekka” på fredag ikke appellerer så mye til barna. På lørdag ser de filmer som barna liker.

Far: ”...jeg hadde ikke sprunget ræva av meg for å nå de [filmene] altså, men det får ungene se”.

Mor: ”...jeg prøver i alle fall når jeg er alene og han [faren] ikke er hjemme, så prøver jeg (...) sånn at vi kan sitte alle sammen. Det synes jeg er grådig koselig da, enn at jeg sier ’nei dere får gå en annen plass for dette her skal jeg se.’”

Når familien får besøk forsøker moren i størst mulig grad å slå av TV-en, mens faren ikke er så nøye på det. Han kan gjerne skru ned volumet og ha bildet på i bakgrunnen.

Mor: ”...forferdelig irriterende når du sitter og snakker sammen med noen. Så det, så jeg synes...skal prøve å være flinkere (...) og jeg er ikke av de flinkeste. Men jeg prøver lite grann fordi at jeg ser jo at det blir veldig lite sosialt (...) når folk sitter og glor.”

Barna har gjerne med seg venner på rommene sine og da går det stort sett mest i digitale medier. Datteren ser gjerne på filmer sammen med sine venninner mens sønnen spiller med sine kompiser. Men det er kun en DVD-spiller og den er i stuen, så dersom barna vil se DVD hevder foreldrene at barna ser på dette i stuen.

Far: ”Hun der eldste, hun har nå kompisene med seg flere ganger, eller venner, og de er inne og ser på film. Da er de der [på rommet hennes]”.

Stort sett er barna sammen med andre venner og sosialiserer ikke seg i mellom når de ser film og spiller konsollspill, men de er gjerne sammen når de benytter PC-en, spesielt til chatting, ettersom de har mange av de samme vennene. Dermed er det ulike sosialiseringsmønstre dem i mellom avhengig av hvilke medieteknologier som benyttes.

4.1.6 Vest-F

I denne familien er moren nylig separert og alene med tre barn, en sønn på seks og et halvt år og to døtre syv og et halvt og ni år. Kvinnen har bodd i bygda hele livet bortsett fra noen år da hun gikk på skole i byen, slik som de fleste andre av våre informanter. Hun flyttet tilbake til bygda da hun skulle ha barn. Hun jobber i et privat salgsselskap og har "vanlig" arbeidstid. Barna bor fast hos moren og er hos faren av og til. Det er moren som intervjues mens barna er rundt omkring i huset. Her er det moren som styrer hverdagen og hun har valgt relativt klare rutiner for barna for å lette hverdagens gjøremål.

Mediene, tidsbruk og rutiner

Moren abonnerer på telefon og internett gjennom det lokale bredbåndstilbudet, men benytter seg av parabol med et stort utvalg kanaler istedenfor TV-tilbudet i bredbåndspakken. Raskere internett var en hovedmotivasjon for å takke ja til tilbudet, mens det stoppet med TV-en av tekniske årsaker. Familien hadde ISDN-linje før bredbåndet kom.

TV-en står plassert på kjøkkenet som benevnes "allrommet" – det er der det lages mat, spises, gjøres lekser, ses TV-programmer, fås ungebesøk..."det er der vi lever...", sier moren. Stuen brukes kun til gjester dersom de voksne vil snike seg litt vekk. Den ene stasjonære PC-en, som før var plassert i stua ble flyttet opp på morens soverom. Dermed er stuen fri for TV- og PC-teknologi. DVD-filmer ses på PC-en mens VHS-filmer ses på TV-en i allrommet. Familien ser desidert mest VHS-filmer ettersom de eier mange slike selv. DVD låner de av og til på biblioteket og av venner.

Moren har også en bærbar PC som kun er hennes og som ikke står fremme. Den benyttes til jobb, behandling av bilder fra digitalkamera og nettbank. Hun bruker ikke internett mye hjemme ettersom hun holder på med dette på jobben. Men hun gjør blant annet unna hele julehandelen på internett. Hun var heller ikke helt bevisst på teknologien og hastigheten når hun valgte bredbåndslinje: "Jeg følger ikke med på sånt jeg, jeg bare krysset...sånn midt på en plass."

Moren har mobiltelefon og fasttelefon hjemme, noe hun må ha for å kunne ringe hjem til barna. Ellers har den eldste datteren fått mobiltelefon til jul etter å ha ønsket seg dette i ett års tid, mye fordi de fleste venninnene hennes hadde fått mobiltelefon.

Intervjuer: "Var det stas?"

Mor: "Ja, kjempe...jeg tror hun vokste 10 cm [ler]"

Barna begynner TV-dagen med barne-TV, så fra halv åtte ser de tegnefilmer, før de går på badet i åtte-tida. Etter det er det sengetid. Moren prøver å slå av fjernsynet i mellomtiden. Når barna er ferdig på badet klokken åtte sier moren at jo fortere de er ferdige jo mer får hun lest for dem. Planen er at hun skal være nede til klokken ni på kvelden for da er det nyheter på TV.

Mor: ”Det er liksom målet da sant, vi har jobbet veldig med det i år (...)...og vi har jobbet med det siden nyttår og det har gått kjempebra. Så da skal jeg ned til ni, så skal jeg se nyhetene, så har jeg sånne faste som jeg ser på.”

Den yngste begynte også å se TV om morgenen, men da ble han ikke ferdig i tide så det måtte de kutte ut. Mens hele lørdag morgen står barna fritt til å se på fjernsyn mens moren sover ut.

Moren ser selv lite filmer fordi ”jeg sitter ikke i ro lenge nok til å få med meg hele innholdet”. Hun like derfor best serier på rundt 40 minutter. De krever heller ikke så mye innlevelse, noe som er ”for slitsomt. Jeg har nok å forholde meg til etter en dag om jeg må tenke på...også ja...triste filmer, spennende filmer, altså jeg orker ikke å gå inn i de.” Her er seriene en form for time-out. Hun sender også SMS-er til venninner mens hun ser på TV-serier.

Regulering og kontroll

Selv om familien ser en del film på VHS gjenspeiles ikke denne interessen i bruken av filmtilbudet gjennom parabolen. Moren er generelt ikke så fornøyd med det store TV-tilbudet – hun vil heller ha færre kanaler. Hun mener at alle kanalene skaper en kilde til unødvendige diskusjoner om hva man skal se og ikke se, så da vil hun heller ha de vekk og fjerne forhandlingsgrunnlaget. Derfor appellerer den nye pakken (med ”kun” tolv kanaler) fra den lokale bredbåndsleverandøren, og spesielt tilbudet om Disney Channel, noe hun tror er bedre for barna enn andre alternativer.

Intervjuer: ”Bedre enn Cartoon Network og Fox og sånn?”

Mor: ”Ja, Fox kom seg vel litt en periode, at de hadde litt mer som var barnefilmer da, men nå skiftet de tilbake til dette her...slossing og onde mot gode hele tiden. Det blir litt mye.”

To utsagn viser hennes misnøye med programutvalget generelt sett:

Mor: ”Jeg bruker veldig lite av det som er på parabolen, det er mye filmkanaler og sånt og det bruker vi veldig lite. Vi bruker de vanlige norske kanalene, så bruker de den her Animal...og Discovery og de kanalene der. Også synes jeg at, altså jeg har tenkt å bytte ut Canal+ lenge, for jeg synes de har mye sånne...barnekanalene deres har vi ikke (...) Det er mye dårlig tv.”

Mor: ”(...) nå er det veldig masse filmer de ikke har lov til å se, også er det masse serier som går om ettermiddagen og sånn.”

Moren bruker *au pair* til å hente barna fra skolen og til å være sammen med barna til hun kommer hjem. De får ikke se TV i perioden frem til moren er ferdig på jobb, men ”det er alltid en utvei”, som hun selv sier. Samtidig skal de ikke gjøre for mye lekser i denne perioden, for det vil moren gjerne gjøre sammen med dem. Så da bør tiden brukes til lek. På grunn av perioder med mye regn har hun tillatt noe mer TV-titting, på lik linje med de andre familiene vi har intervjuet. Moren synes også barna er flinke som ikke ser for mye på fjernsyn og erkjenner mye av grunnen til dette er at hun setter klare grenser.

Når det gjelder PC så bruker barna dette en god del, og yngstegutten vil bare spille data:

Mor: ”Hadde han fått lov så hadde han sittet 10 timer uten problem. Han kan sitte dønn i ro og spille og spille og spille, glemme mat, drikke, do, han husker ingenting, han bare spiller.”

Gutten spiller PC-spill og har fått flere spill til jul, blant annet Lego-spill og et sjørøverspill, men sistnevnte får han mareritt av, så det måtte han legge vekk. Moren bruker også sønnens mareritt litt strategisk:

Mor: ”Når han ikke får se Digimon eller Batman eller, sant, så sier jeg ’det får du mareritt av’. Så han vet at det er skumle greier [ler].”

Surfing på nettet er de ikke store nok til – det får de ikke til som moren sier. Heller ikke chatting har de oppdaget enda. Dermed er hun ikke nevneverdig bekymret for innholdssiden av PC- og internettbruken.

Mor: ” (...) Jeg har ikke vært veldig sånn der å pushe de inn i den her [virtuelle] verden, jeg er liksom litt mer, heller litt mer i den her troskyldige verden.”

Men hun innrømmer at selv om de ikke får lov eller benytter dette i særlig grad hjemme kan de eksponeres for den slags hos venner. Men dette er delvis utenfor hennes kontroll. Da er det gjerne ei venninne med større søsken som har geleidet dem inn på ting som er i grenseland:

Mor: ”...de kommer av og til hjem med store kuler under øynene og har sett masse rart på data andre plasser ikke sant.”

Moren synes likevel ikke det er skummelt å ikke ha kontroll over dette enda, spesielt ettersom barna kommer hjem og forteller om sine opplevelser; ”jeg synes det er veldig behagelig, for jeg vet alt...hver gang de har sett så kan jeg liksom snakke eller bare gi beskjed til moren til hun venninna, ikke sant, at datteren har sett på data hos deg, sant.” Da får hun snakket ut om det... ”ja, de ser voksenfilmer når de er ute der sant, så sier jeg fra til mødrene at de er bare ni år og det er ingen grunn til at de skal se sånt enda.”

Moren har dermed ikke laget samme regler for PC-bruk som for fjernsyn. Før, da PC-en var plassert i stua, var det et større problem ettersom yngstemann var på dataen og spilte med en gang moren snudde ryggen til.

Mor: ”Nå er PC-en flyttet opp på soverommet i annen etasje, og gutten får spille som belønning.”

Intervjuer: ”Ja sniker han seg ikke opp der da?”

Mor: ”Nei det kommer han ikke på [ler].”

Dessuten liker ikke gutten å være alene og da regulerer PC-bruken seg selv. Dette var også hovedgrunnen til at datamaskinen ble flyttet opp...”den var som en magnet...den sugde den PC-en altså.” Sønnen spiller nå kun hvis det er andre i samme rom. Han blir belønnet med halvtimes spillbolker dersom han har gjort seg fortjent til det.

Moren benytter også et krysskjema, der barna ikke skal krangle, de skal kle på seg om morgenen, spise frokost, komme seg av gårde i tide. Det samme gjelder for sengetid. De eldre barna blir belønnet med 5-kroner som kan samles opp. Dermed er 5-kroner og datatid blitt belønningsenheter. Pengene er myntet på jentene og datatiden på gutten. Spilletid betyr lite for jentene og den eldste datteren bruker pengene til kontantkort til den nyervervete mobiltelefonen.

Ettersom moren stort sett er alene om barnas oppdragelse har hun valgt faste rutiner og konkrete regler for barnas aktiviteter generelt og mediebruk spesielt. Likevel trekker hun veksler på venner i nærmiljøet for tips og koordinering når det gjelder mediebruk blant barna, ettersom dette er av felles interesse: ”Altså, vi vet stort sett hva de baler med”, er morens kommentar.

Læring og nytte

Moren kommer ikke spesifikt inn på hvorvidt mediene er nyttige for barna i visse sammenhenger eller gir barna bestemte ferdigheter. Hun innrømmer at PC-en har blitt en gutteting i hjemmet og sønnen lærte å skifte skrivebordsbakgrunn da han var rundt fire år, bare ved å trykke på knapper og lære underveis. Jentene på den annen side er mer opptatt blant annet tegnespill på NRK sine nettsider og småskrivning. De lager lapper til venninner i Word som de printer ut, med tekst farger og figurer. Dermed ser hun en viss læringseffekt i PC-bruken.

Moren ser gjerne Animal planet sammen med barna og spesielt den yngste gutten er glad i dette. De leier også National Geographic dyrefilmer. Når hun blir spurt om slike TV-programmer også kan være lærerrike og oppbyggende er hun enig, selv om hun ikke har reflektert over det:

Mor: ”Ja det er liksom litt sånn dyreliv og ja...det har jeg ikke tenkt på, det er det jo selvfølgelig, de lærer litt om de forskjellige dyrene. Det er koselig å se på dyr.”

Sosialitet og kommunikasjon

Hele familien tilbringer mye tid sammen i allrommet, eller kjøkkenet, og en del av tiden går med til å se filmer eller andre programmer sammen. De hygger seg der og mange aktiviteter pågår simultant. TV-titting er en del av dette aktivitetsmønsteret.

Som med den forrige familien (Vest-E) ser moren dessuten på TV på lørdagskvelden sammen med barna, mens fredag er utelukkende hennes kveld når det gjelder fjernsyn.

4.1.7 Vest-G

I denne familien er det to døtre, ei på fjorten og et halvt år og ei på sytten og et halvt. Sistnevnte går på folkehøyskole så det er kun den yngste som bor hjemme. Moren jobber med regnskap og faren jobber på båt. Han jobber annenhver dag i fjorten dager og har så fjorten dager fri. Foreldrene kommer begge fra bygda, men også de bodde noen år i byen under utdanning før de flyttet tilbake. Moren og faren er tilstede under intervjuet mens yngstedatteren sitter ved PC-en i øvre del av stuen, mot kjøkkenet. Foreldrene hevder at nærmiljøet der de bor er relativt trygt og godt for barnas oppvekst.

Mor: "...det ser ut som det går veldig mye igjen det der altså, det er veldig masse ungdom som er kommet tilbake igjen. Og det har vel mye selvfølgelig med miljøet å gjøre at det er ganske godt miljø her ute, fin plass for unger å vokse opp, ganske gode skoler og det at du har litt idrettsmiljø og sånne ting."

Mediene, tidsbruk og rutiner

Familien har TV, internett og telefon fra samme lokale leverandør. Også disse har hatt problemer med det tekniske i en periode, spesielt med TV-en. Familien hadde parabol tidligere med et større utvalg kanaler enn nå, og føler de ikke har fått alle kanaler de ønsker seg. Barna vil gjerne ha musikkanaler og faren vil gjerne ha mer sportskanaler: "Ja altså når du først har kabel sant, så hvorfor ikke ha litt utvalg da", er farens kommentar. Foreldrene får "en del kjeft" av barna, som faren sier, fordi de tok vekk parabolen. Men de håper på økt utvalg av kanaler etter hvert. Dessuten gikk det flere måneder uten at telefonen virket som den skulle. Raskere internett var hovedmotivasjonen for takke ja til hele pakken ettersom datamaskin og internett blir flittig brukt i husstanden. Tidligere hadde de ISDN-linje, som gikk saktere, tellerskritene fløy og foreldrene måtte passe på at barna logget seg av. "Det er deilig sånn som det er nå, veldig bra", sier faren. Hele familien har i tillegg mobiltelefoner.

Familien har tre PC-er, én i stuen mot hallen/kjøkkenet, én stasjonær på kontoret som ikke er koplet til internett, og én bærbar. Den bærbare PC-en benytter datteren på folkehøyskolen seg av. Hun tar den ikke med ut av huset men laster ned musikk på den når hun er hjemme. Den brukes primært som musikkavspiller. Faren leser stort sett aviser online. Tidligere hadde han hjemmekontor og brukte PC-en en del hjemme men ikke nå lenger. Moren bruker datamaskin på jobben, men tar seg av regninger og e-post hjemme. I utgangspunktet sitter datteren på PC-en mens foreldrene tar sine gjøremål innimellom. Datteren kan sitte i timevis foran PC-en hver dag.

Det er fire fjernsyn i husholdet, én i stua, én på kjøkkenet, én på foreldrenes soverom og én i kjellerstua. Den i stua blir brukt mest og der er det også flest kanaler. På kjøkkenet er det bare to norske kanaler, "så jentene okkuperer vel mer den her TV-en her [i stua]", påstår moren, mens foreldrene da heller går på kjøkkenet for å se nyheter. Kjøkken-TV-en står også på når det lages mat på kjøkkenet, og *Frokost-TV* står på under frokosten. Fjernsynet er gjerne på hele ettermiddagen og frem til leggetid. Det er datteren som slår på TV-en når hun kommer fra skolen og den står stort sett alltid på når familien er hjemme. Men apparatet i stuen slås av dersom det kommer gjester (bortsett fra under intervjuet ☺).

Regulering og kontroll

Når det gjelder PC og internett mener begge foreldrene at den hjemmeværende datteren bruker for mye tid på PC-en. Hun setter seg gjerne foran PC-en når hun kommer hjem fra skolen i halv tre tiden, dersom hun ikke ser på TV. Mesteparten av tiden går til chatting på MSN, nedlasting av musikk og spill.

Mor: "...jentene bruker det veldig mye, laster ned musikk og alt dette her, og vi bruker det ganske mye selv."

Far: "Jeg var litt stressa kan du si, ungene brukte det veldig mye."

I følge foreldrene bruker datteren både TV-en mye, men at PC-en benyttes gjerne om ettermiddagen og TV-en om kvelden. Ved siden av chat på MSN spiller hun, men foreldrene er usikre på hva slags type spill hun spiller.

Intervjuer: "Internettbasert spill eller?"

Mor: "Jeg vet ikke om hun laster det ned (...) får beskjed om at hun ikke skal laste ned all sånn mulig skit...vi klarer ikke å kontrollere at hun gjør det [ler]."

Far: "Nei jeg tror hun spiller på internett."

Intervjuer: "Er det sånn at dere synes av og til at det blir for mye eller?"

Mor: "Ja, jeg synes det av og til blir for mye."

Intervjuer: "Hva gjør dere da?"

Mor: "Sier i fra hva jeg synes, men det er ikke alltid det hjelper."

Foreldrene har derfor ingen faste regler eller rutiner for datterens medietidsbruk. Mye av grunnen til dette er at datteren er aktiv med fotball og volleyball. Dette veier delvis opp tiden foran skjermmediene, noe de ser på som usunt rent helsemessig.

Familiens hoved-PC-en ble plassert i stuen i perioden da faren hadde hjemmekontor. Den er blitt stående der siden, men da mer av tilfeldighet enn for å kontrollere barnas PC-bruk. Men det har lettet foreldrenes mulighet til tidvis å sjekke døtrenes online-aktiviteter. Under samtalen kommer det frem en episode som har gjort foreldrene mer bevisste på yngstedatterens PC-bruk og da spesielt knyttet til chatting. De stoler heller ikke helt på henne på dette feltet, men viser samtidig en større tillit til eldstedatterens mediebruk og vurderingsevne. De stoler fullt og helt på at selv om hun chatter så er det bare med venner og kjente. Men dette har de ingen mulighet for å kontrollere ettersom hun har flyttet ut.

Far: "Vi har jo kontroll når de er hjemme da, sant, men det har jo vært litt sånn når ungene har vært...mindre, eller utforsking og sånt...men det har, vi har i alle fall passet på."

Mor: "Ja, men vi kan jo ikke si at vi har full kontroll for det har vi jo ikke så lenge de får være noen timer alene så.."

Intervjuer: ”Men dere opplever ikke det som noe stort problem eller gjør dere det?”

Far: ”Det var jo et problem...”

Mor: ”Det kom en god del sånne stygge mailer, med stygge bilder og sånne ting, det var spesielt hun da [yngstedatteren].”

Moren forteller om datteren som begynte å chatte med ukjente på nettet. Moren klarte å komme seg ”inn” og oppdaget dette, og foreldrene sporet opp hvem dette var og tok en telefon til vedkommende; ”og etter det så var i alle fall han aldri mer på systemet...”, hevder moren, mens faren fortsetter: ”Men vi har ikke lagt inn noen sperrer eller sånt så det er helt fritt.” Etter denne hendelsen ble foreldrene mer oppmerksomme på barnas bruk i tillegg til at de snakket med ungene om farene ved bruken av slike tjenester.

Mor: ”...det er nå ett til to år siden og da var hun jo yngre selvfølgelig, men hun eldste har aldri vært inne på sånne ting. Hun er veldig sånn, ja striks på det, så det har vi aldri oppdaget og det...stoler jeg på henne altså at hun ikke har...men nysgjerrigheten vet du...”

Mor: ” (...) Så hun [eldste datteren] er aldri inne på sånn chatting med ukjente og sånne ting da, sånn som gjerne hun [yngste datteren] gjør.”

De ser likevel ikke behovet for sterkere restriksjoner og regulering av yngstedatterens PC-bruk. Men de er på vakt og blitt mer reflekterte mht mediebruken etter hendelsen.

Far: ”Per i dag så er den [PC-en] ikke skummel kan du si, sant, det er jo bare en erfaring rikere for oss og hun. Sånn ser jeg på det.”

Mor: ”Men det kunne vært skummelt”.

Far: ”Ja, hvis vi ikke følger med så er det skummelt vet du, sant...”

Slik sett synes foreldrene det er greit at PC-n står der den står både for å lette kontrollen, men også fordi de synes det er hyggelig at datteren er i samme rom når hun først bruker så mange timer foran PC-en, selv om hun ikke er særlig tilsnakkendes når hun er ”online”.

Mor: ”Ja det nytter ikke å sitte der å...i alle fall når det er folk, å gjemme seg vekk og holde på med skumle ting for å si det...”

Far: ”Nei, også er hun litt til stede og kan du si sant, det er ikke så veldig lett hvis ungene setter seg inn på et rom i tre timer...”

Familien tror også de hadde vært mer engstelige i forhold til hendelsen med datterens internettbruk dersom de hadde bodd i byen. Dermed har nærmiljø også innvirkning på opplevelsen av mediene og foreldrenes opplevde risiko i forhold til barna.

Mor: ”Ja jeg tror jeg hadde vært mer engstelig for hva hun drev med...ettermiddagen og kvelden hvis vi bodde i [byen], med den interessen som hun hadde her for halvannet til to år siden.”

Intervjuer: ”Her nytter det ikke å finne på noe gæren't [ler]?”

Mor: ”Nei, nei.”...”...i media vet du, om disse som treffes og, sant, de klarer å lokke disse her jentene med på det utroligste.”

Men foreldrene utveksler ikke erfaringer og rammer for barnas mediebruk med andre foreldre i området, slik vi så med Vest-B og Vest-F familiene. De har heller valgt å snakke med barna om problemstillingene og satser på generell informasjon og dan-nelse slik Vest-F familien gjorde det.

Far: ”...vi snakker de til fornuft kanskje, sant, vi stenger ikke av fordi at...de kan gå på en annen PC hvor som helst...”

Læring og nytte

Selv om datteren er storbruker av PC mener foreldrene at noe av bruken er rettet mot skolearbeid, noe som forsvarer tidsbruken til en viss grad, og faren ser på PC som en nødvendighet og nesten et krav fra skoleverkets side.

Far: ”Selvfølgelig gjør hun en del lekser via PC-en og kan du si, internett og...kan ikke gå på barneskole uten PC og internett for å si det sånn.”

Selv om de ser de elektroniske mediene som relativt like, mener også moren at PC-en har en viss lærende effekt – den skaper mer kreativ bruk noe hun ser positivt på posi-tivt.

Mor: ”De bruker det litt mer kreativt da, bruker litt mer seg selv på en PC enn å sitte bare sånn foran et fjernsyn.”

Sosialitet og kommunikasjon

Familien ser lite fjernsyn felles, men de deler seg opp i ”interessefelleskap” avhengig av program. Foreldrene ser *Frusterte Fruer* sammen når datteren har lagt seg, mens datter og mor ser *Hotell Cæsar* da faren ikke interesserer seg særlig for denne serien, og datter og far ser fotball sammen, noe som ikke interesserer moren. Familien har heller ingen felles TV-kveld på fredager, men det hender de leier en DVD-film sam-men inne i mellom. Dermed er det sosiale samværet ikke så fremtredene her som i mange av de andre familiene vi intervjuet, spesielt når det gjelder fjernsynets evne til å samle hele familien.

4.2 En drabantby i Oslo

Denne drabantbyen til Oslo er kjennetegnet av en svært heterogent sammensatt inn-byggermasse i norsk målestokk. Drabantbyen består av flere større og mindre boretts-lag og det eksisterer lokale servicetilbud, offentlige tjenester og lignende i nærmiljøet.

Leilighetene er relativt små, gjerne to- til fireroms. Dette er også et av områdene i Oslo med lavest boligpris, noe flere av informantene har begrunnet sine boligkjøp i nærmiljøet med.

Familiene vi har intervjuet her er av ulik etnisk opprinnelse. Et par av familiene har en etnisk norsk forelder, og én familie består av foreldre fra to forskjellige ikke-vestlige land. Enkelte av familiene har et stort nettverk av venner og kjente rundt seg i nærmiljøet mens andre har minimalt med lokalt nettverk å trekke veksler på.

Alle husstandene i borettslaget har tilgang til samme TV-pakke, som er et kabel-tv tilbud med et standardutvalg av kanaler og et betal-TV tilbud. Det er også tilbud om bredbånd og telefon fra samme leverandør. I utgangspunktet er det ikke tillatt med parabol hengende på utsiden av veggen eller på balkongen, men det er flere i området som benytter dette likevel, også i våre informantfamilier.

Intervjuene i denne drabantbyen ble gjennomført i høsten 2004, bortsett fra ett som ble gjennomført våren 2004. Intervjuguiden til de semi-strukturerte intervjuene er relativt lik den som ble brukt i vestlandskommunen. De voksne forsørgerne benevnes ved deres rolle som foreldre i denne sammenheng; mor og far. Intervjusitatene er referert slik de fremkommer muntlig uten omfortolking.

4.2.1 Drab-A

Denne familien består av en far av vestafrikansk opprinnelse, hans norske kone og to sønner på tre og ti år. Faren jobber i offentlig sektor. Det er kun han og barna som er til stede under intervjuet. Eldste sønnen intervjues separat av intervjuer nummer to. Familien har bodd i området i fire år da de flyttet inn fra vestlandet.

Faren føler det er ”helt greit” å bo i lokalsamfunnet, og det er mye aktiviteter å ta seg til, mens kona er langt mer aktiv enn mannen når det gjelder aktiviteter. Han føler det som positivt for sin egen del at det er en stor andel fremmedkulturelle i området, og han kjenner flere som kommer fra hans eget hjemland. Men det negative er folks oppfatninger om at det i området er så mange utlendinger og at de knytter det til noe negativt. Samtidig slår media opp at området er en ”ghetto” og viser de negative sidene ved nærmiljøet. Faren liker at det er folk fra mange nasjonaliteter også blandet med etniske nordmenn. Familien hadde selv et litt negativt bilde av området før de flyttet inn, men dette har snudd ettersom det er mye å finne på og barna trives.

Mediene, tidsbruk og rutiner

Familien har TV, bredbånd og telefon fra samme selskapet. Faren synes det er greit å få alt på en regning. Det er kabel-TV som tilbys beboerne i borettslaget og familien har én TV som er koplet til i stua. Denne har også en surround-anlegg tilkoplet som benyttes av og til. De har ikke noe fast TV-mønster – den som slår på fjernsynet begynner det hele, om det da er nyheter, barne-TV eller noe annet som interesserer. TV-apparatet står stort sett på hele tiden mens de er hjemme.

Faren ser mye på nyheter, CNN og BBC, mens barna ser mye på Discovery og Animal Planet i tillegg til tegnefilmer. De ser også på enkelte reality-show, og eldste sønnen bruker mobiltelefonen til å stemme på deltakere. Familien har også GameCube, DVD og VHS koplet til fjernsynsapparatet i stua. Den eldste sønnen liker godt å se på barnefilmer på video, mens de leier DVD av og til. Familien eier en hel del VHS-barnefilmer som brukes om og om igjen, og som den yngste sønnen nå også har nytte av.

PC-en er plassert i et kott i gangen, som benyttes som et slags kontor. Alle i familien, bortsett fra den yngste sønnen, benytter PC-en relativt mye i følge faren. Tidligere hadde familien ISDN-tilgang, og PC-bruken har økt betraktelig etter de fikk tilgang til bredbånd. Hovedfordelen er at bruken blir rimeligere, hevder faren.

Faren selv benytter PC og internett mest til å lese nyheter fra hjemlandet sitt, noe han karakteriserer som "veldig viktig." Før fikk han vite ting fra andre, gjerne noen dager etter det hadde skjedd. Nå oppdaterer han seg jevnlig på internett, både på jobb og hjemme. Han spiller for eksempel av en del web-TV opptak fra lokale stasjoner i sitt opprinnelige hjemland. Men han leser også mye norske nyheter. Generelt virker faren positiv til den teknologiske utviklingen og kunne gjerne ha koplet PC og TV sammen, hatt trådløst tastatur i stuen og sittet med PC-en der. Dermed virker det som han har et pragmatisk og instrumentelt forhold til teknologien. På spørsmål om det kan bli for mye teknologi svarer han:

Far: "Nei, klarer man å ordne det...eller klarer man det, så blir det ikke for mye."

Regulering og kontroll

Faren presiserer at det er lite diskusjoner og konflikter knyttet til bruk av PC-en, men at eldste sønnen likevel har en tendens til å sitte for lenge av gangen:

Far: "Nei, nei, nei. Vi har ikke noen...hvis man sitter der og bruker den så venter vi til personen er ferdig. Men med [eldste sønnen] da, så av og til så måtte han spørre om han kan bruke...for det...begrense litt hvor mye han skal sitte der og...så spør han av og til."

Av og til setter faren seg ned og ser på mens sønnen chatter eller laster ned ting fra internett. Dermed har faren en viss kontroll med innhold og hvem sønnen kommuniserer med.

Sønnen sier selv at han gjerne spiller to ganger om dagen, etter skoletid. Selv om han er ti år spiller han ofte spill med høyere aldersgrense i følge ham selv. Men disse er gjerne lånt av venner i nærmiljøet.

Intervjuer: "Du blir ti. Pleier du å spille spill med høyere aldersgrense enn det?"

Sønn: "Ja. James Bond...det er 12."

Intervjuer: "Å ja, ok."

Sønn: "Baltic...det er 18 år, men det er ikke mitt da."

Intervjuer: "Det er ikke ditt?"

Sønn: "Nei."

Intervjuer: "Hvem er det som har det da?"

Sønn: "Det er en som heter for Jonas."

Intervjuer: "Er det kompisen din?"

Sønn: "Ja"

Intervjuer: "Går du i klassen hans?"

Sønn: "Ja."

Selv om foreldrene kjøper spill med riktig aldersgrense (eller rett over, slik som 12-års grense) så er det tydelig at sønnen har tilgang til et stort spekter av spill med aldersgrense helt opp til 18 år. Dette spiller han både hjemme og hos andre. Han bedyrer selv at det ikke er så nøye ettersom "de er ikke så voldelige", som han selv sier. Han har også spilt *Ringenes Herre*-spillet og fremhever dette som et av de skumleste spillene han har spilt. Han har også sett to av de tre *Ringenes Herre*-filmene på DVD.

Sønnen hevder selv at han ikke får spille så mye som han vil, "kanskje to timer om dagen. To timer om dagen." Dette deler han gjerne opp i to økter. Men han hevder selv å bruke mest tid på å være ute og leke.

Læring og nytte

Eldste sønnen bruker datamaskinen både til spill og chat – men også en del til skolearbeid. Faren karakteriserer sønnen sin som "flink" når det gjelder PC-bruk:

Fra: "Han kan det – det er en del [ler], jeg tror jeg kan veldig mye, men det er en del funksjoner som han viser meg da for å si det sånn."

Faren hevder at han prøver å begrense sønnens tidsbruk på sistnevnte aktivitet til en viss grad. Samtidig er dette noe vanskelig ettersom PC-en da benyttes til å skrive en del i forbindelse med skolearbeid. Sønnen har enda ikke begynt med for eksempel innleveringer over digital læringsplattform.

Videre, når det gjelder fjernsyn, så hevder faren at mange programmer har lærerikt innhold og det å se på slike programmer er en grei måte å bruke fjernsyn på – det er en del av den generelle læringsprosessen.

Sosialitet og kommunikasjon

Familien ser stort sett på de samme programmene sammen, bortsett fra når den eldste sønnen ser på Cartoon Network og Fox Kids. Dette ser han på hver dag når han ikke bruker datamaskinen, leser lekser, eller driver med andre aktiviteter ute.

Det er dermed ikke slik at det er store interesseforskjeller i familien når det gjelder TV-programmer. Slik tilrettelegger TV-en i stor grad for samværet mellom barna og foreldrene ettersom hele familien bruker fjernsynet ganske mye; de er en "gjeng med TV-slaver", som faren sier. Det er heller ikke noe annet valg dersom man ønsker å se noe annet enn flertallet, siden det kun er ett TV-apparat i husstanden.

Når sønnen spiller hjemme er dette gjerne sammen med kompiser fra skolen:

Sønn: "Jeg synes det er gøy å spille sammen med noen."

Intervjuer: "Ja. Hvorfor det?"

Sønn: "Hvis ikke så blir jeg så fort lei."

Dermed er det sosiale aspektet rundt spillingen relativt fremtredende. Han har ofte venner rundt seg når han spiller og spiller ikke på en måte som isolerer ham og hindrer ham fra å være sammen med andre barn. Spillbruken er et høyst sosialt foretagende.

4.2.2 Drab-B

Kjernefamilien som intervjues her er av tyrkisk opprinnelse og bor for tiden i en leilighet sammen med intervjufarens foreldre. Dette er dermed i praksis en storfamilie som bor sammen i samme leilighet. Kjernefamilien er i ferd med å få sin egen leilighet i samme område etter at de nå har bodd hele sitt gifte liv i denne leiligheten. Mannen er mekaniker mens kona jobber deltid på kvelden som vaskehjelp. De koordinerer det slik at én alltid er hjemme med barna, hvis ikke stepper besteforeldrene inn. Hele kjernefamilien er til stede under intervjuet, men det er faren som stort sett snakker ettersom hans norsk er bedre enn morens. Hun er også på kjøkkenet under deler av intervjuet. Kjernefamilien består da av far, mor og to døtre på henholdsvis tre år og fem og et halvt år. Faren har bodd i Norge i 14 år og moren i 10 år. Det var mannens far (fra nå: bestefaren) som kom først til Norge, så kom resten på familiegjening. Bestefaren eier leiligheten de alle bor i. Utover dette bor det fire søstre og en bror i andre leiligheter i nærmiljøet. Yngste broren (20 år gammel) til intervjufarens bor både hos sin søster og i denne leiligheten.

Far: "Det er i denne leiligheten vi bodde og vi har fire søstre og en bror til, og broren min han bor sammen med søstera mi, og noen ganger bor han her. Han er frittstående."

Faren forteller også om en folkeskikk fra hjemlandet der et av barna skal være med foreldrene hele tiden. Derfor har det vært praktisk for kjernefamilien å bo i samme leilighet som mannens foreldre de siste 14 år. Bestemoren er også syk og analfabet.

Når kjernefamilien flytter i egen leilighet flytter yngste broren inn mer permanent for å ta vare på besteforeldrene.

I forhold til det å bo i nabolaget, sier faren at han egentlig er i mot ”såne ghettosteder”, men på grunn av økonomi tvinges man inn i spesielle områder, og da gjerne drabantbyene. Han nevner en kamerat som fikk bedre råd og kjøpte enebolig i en annen del av byen, men der var det ingen utlendinger. Han ser det som en fordel at spesielt familien bor nær hverandre, når barna er syke og spesielt i deres situasjon der den eldste datteren var prematur. Dermed har faren også unngått å være mye borte fra jobben når datteren har vært på sykehus. Han er også veldig fornøyd med området generelt sett:

Far: ”Jeg synes det er det beste tilbudet dem har, det er ingen trafikkerte området, det er ganske barnevennlig område, veldig miljø....selv om alle [ler]...det er sånn haug med betongblokker men...” ”Altså du føler deg mer trygg her enn andre steder kanskje.”

Mediene, tidsbruk og rutiner

Selv med mange familiemedlemmer i hus er det kun ett fjernsyn i leiligheten. Familien har kabel-TV fra borettslaget og tar blant annet inn en statlig tyrkisk kanal som er ment for den europeiske *diaspora*⁴. Denne kanalen er dermed ikke tilgjengelig i Tyrkia. Ellers har de en stor parabol som står på balkongen, med et stort utvalg tyrkiske og andre kanaler som sendes over tyrkisk satellitt (56 kanaler totalt). Med de 23 kanalene fra kabel-TV har familien tilgang til nesten 80 kanaler. Likevel hevder faren at de ikke ser så mye på fjernsyn.

Far: ”...kanskje tre kvarter eller maks en time. Jeg ser ikke mer på TV jeg. Men det jeg ser på det er bare nyheter, ikke noe annet.”

Han innrømmer rett etterpå at han også ser en del sport, og spesielt tyrkisk ligafotball. Kona hevder selv at hun ser på fjernsyn to til tre timer hver dag, mye på dagtid når hun er hjemme med den yngste. Hun hører også mye på musikk, både på TV (parabol) og radio. Mens intervjufaren klarer seg med norske og noen tyrkiske kanaler (han vokste opp i Tyrkia frem til 18-års alderen) er foreldrene hans helt avhengige av tyrkiske kanaler, gjerne lokale TV-stasjoner. Dette gjelder spesielt bestemoren som er analfabet. Begge besteforeldrene snakker stort sett bare tyrkisk.

Intervjuer: ”De andre – ser de mye fjernsyn?”

Far: ”Nei altså foreldrene mine er ikke mye hjemme, de pleier å være hos vennene sine og...de kan gå rundt og...” ”De er ikke så mye hjemme. De har ikke vært hjemme nå. Dem dro i går også har de ikke kommet enda. (...). Alt-

---

⁴ Diaspora er et begrep som er knyttet til en utflyttet befolkningsgruppe med samme etniske bakgrunn som bosetter seg i et nytt hjemland og danner en egen kulturell gruppering i dette landet. Begrepet diaspora ble opprinnelig brukt om utbredelsen av jøder fra Palestina i det første århundret etter Jesu fødsel men benyttes nå mer generelt i analyser av migrasjon og befolkningsbevegelser. Et viktig moment ved diasporaen er marginalisering og den diasporiske gruppens sterke følelsesmessige bånd til hjemlandet og hjemkulturen (Sinclair et al 2000)

så dem bare går rundt...når det passer dem. De har jo fire barn...jo eller med meg, fem da. Og dem kan være hos dem når det passer dem ikke sant.”

På den annen side er intervjufarens yngre bror mest norsk i væremåten og i interesser:

Far: ”...men det er stor forskjell mellom meg og yngstebroren min: Jeg, selv om jeg er norsk statsborger, jeg har gjort militærtjeneste her, og sier inne i huet ’Tyrkia er mitt fedreland’, men for han...han forstår ikke...han føler seg som utlending i Tyrkia.”

Intervjufarens kone og barn ser også en del tyrkiske kanaler, men barna er likevel mer opptatt av tegnefilmer på kanaler som Cartoon Network og Fox Kids. I tillegg har barna mange tyrkiske, og noen norske, barnefilmer på DVD. Utover det får de med seg både norsk og tyrkisk barne-TV. Den yngste ser opp til to timer fjernsyn hver dag, mens den eldste ser nærmere tre timer og da mest tegnefilmer.

Familien deler to PC-er – én bærbar og én stasjonær som begge står i rommet til intervjufarens lillebror. Lillebroren tar ofte med seg den bærbare ut fordi han bor mesteparten av tiden hos sin søster. Han er også den som laster ned filmer og musikk for familien. Intervjufarens benytter PC-en mest til å sjekke tyrkiske og norske aviser og nettbanken. Kona bruker ikke PC i det hele tatt, og barna får heller ikke bruke datamskin enda.

Regulering og kontroll

Foreldrene regulerer barnas TV-bruk selv om de tillater ganske mye TV-titting. Restriksjonene gjelder spesielt i forhold til innhold:

Far: ”...for eksempel, når vi ser på voldelige filmer da, når jeg skal se på en film, jeg er litt sånn...da får dem ikke se mye (...) men det er ikke mye sånne voldelige filmer vi ser på heller, så det er ...kona hun ser mest på såpeopera [ler], sånne seriefilmer. Tyrkiske og...”

Selv om det er mange personer i husholdet føler ikke faren noe behov for flere fjernsynsapparater av den grunn, men når de flytter ønsker de at barna skal få et TV-apparat som skal stå på deres rom, gjerne med DVD og en 2-3 kanaler. Foreldrene vil bestemme hvilke kanaler de skal få – og da mener faren at NRK1 og en tyrkisk kanal er passende. Da får de også en balanse i TV-tilbudet. På kabel-TV kan de slette kanaler når en programmerer, og på satellitt kan en sette en kode på de kanalene en ikke vil at barna skal se, forteller faren.

Av og til sier foreldrene til barna at det er nok tv-bruk, både når det gjelder tid og innhold. Noen av tegnefilmene er voldelige sier faren, men han ser også selv mye tegnefilmer med døtrene.

Læring og nytte

Selv om barna enda er for små til å bruke PC har faren vurdert å kjøpe en brukt PC fra jobben som eldste datteren snart skal få bruke – og da primært som et læringsverktøy.

Far: ” ...hun skal lære seg å bruke tastatur og sånt, ikke sånt internett men sånn, lære seg å bruke. Når hun går på skole og sånn, det er jo...du ser jo tiden...er jo avhengige av PC nå snart så.”

Mye av grunnen til dette instrumentelle synet på PC-bruk er knyttet til eldstedatterens lærevansker fordi hun var prematur ved fødsel. Dermed er foreldrene opptatt av at hun lærer seg grunnleggende ferdigheter som språk, lesing, databruk, etc. mens det kreative enda ikke er i fokus. Læring i forhold til TV-bruk står også sentralt:

Far: ”De [pedagoger] vil at hun skal se på tyrkisk barne-tv på grunn av at hun skal lære seg enda mer og det har hjulpet veldig mye altså.”

Tyrkisk barne-TV er dermed blitt viktig fordi barna lærer seg ”tallene der og de lærer en del av alfabetet der”, i følge faren. Ettersom eldstedatteren har lærevansker mener foreldrene at det er avgjørende at datteren får inntrykk og læring fra TV-en, men kun som et substitutt til læring fra bøker, noe foreldrene er svært opptatt av. Foreldrene fikk pedagogisk hjelp med barnet og fikk vite at de hadde gjort en feil ved å ikke lære henne morsmålet sitt ordentlig først.

Sosialitet og kommunikasjon

Farens interesse for tegnefilmer gjør at han bruker mye tid med døtrene foran TV-skjermen. Men ellers så har for eksempel ikke foreldrene noen særlige fellesinteresser når det gjelder programmer og filmer – han er opptatt av diskusjonsprogram og action og hun av serier og mykere filmer. Det blir ”litt krig” om hva de skal se som faren sier, men det jevner seg ut:

Intervjuer: ”hvem er det som vinner oftest da?”

Far: ”Noen ganger jeg og noen ganger henne [ler]”

Intervjuer: ”Det kommer an på hvor viktig det er for den enkelte?”

Mor: ”Ja”....”han tar alt [alle ler]”

Dermed er TV-en ikke så sosialt knyttende for denne familien, og de har heller ingen rutiniserte ”kvelder” der de ser fjernsyn sammen hele familien. Besteforeldrene ser relativt mye TV når de først er hjemme, men de ser da primært på tyrkiske kanaler. Ellers så bruker de mye av sin tid hos farens søstre, og ser nok en del fjernsyn der.

Når det gjelder bruk av elektroniske medier i forhold til egen hjemkultur refererer faren til et par private tyrkiske kanaler blant satellittkanalene som er beregnet på familier, eller ”som viser mer hensyn til familier”, som han sier. Den ene viser heller ikke nyheter og man unngår dermed enkelte groteske nyhetsreportasjer. Han tilføyer at den tyrkiske kanalen som går over kabelnettet er beregnet på familier, men at denne er mer en informasjonskanal enn en underholdningskanal; ”over 50 prosent er informasjon, la oss si om helse, om miljø, om alt det der som man viser mest”, forteller han.

Barna liker også disse kanalene selv, og foreldrene behøver ikke tvinge dem vekk fra tegnefilmene for å se på alternative kanaler.

Far: "...når klokken er fire for eksempel, da ser dem på den tyrkiske kanalen som er barne-tv. Også når klokken er nærmere seks og sånn, så ser de på NrK eller Fox Kids.

Vi ser innledningsvis at faren målbærer foreldrenes relativt positive inntrykk av lokalmiljøet og intervjuet viser et nettverk av familie som familien har i nærmiljøet. En viktig del av oppfatningen av lokalmiljøet er knyttet til at de faktisk har familie rundt seg. Slik sett får familien inn mye av sin egen kultur gjennom lokal kommunikasjon, uten å måtte benytte medier til å kommunisere med hjemkulturen.

Et eksempel er dette med parabolen. Nå føler familien, og spesielt faren, seg halvt norsk, men når de får ny leilighet vurderer de å kutte ut parabolen, og parabolantennen har i mange drabantbyer og forsteder stått som symbolet på den kulturelle "navlestrengen" til opprinnelig hjemland (Morley 2001).

Far: "...vi tenker, skal vi ha skal vi ikke ha...det kan hende at vi ikke skal ha, fordi det er ikke (...)...det viktigste for oss. Den parabolen her, det er kun bare for foreldrene mine."

4.2.3 Drab-C

Denne familien på fire kommer opprinnelig fra Sri Lanka. Det er to sønner i huset, en på seks år og en på elleve år. Hele familien er til stede under intervjuet, og de to sønnene intervjues separat fra foreldrene, men delvis i samme rom av intervjuer nummer to. Faren har bodd i Norge i sytten år, moren i tolv år, mens familien som helhet har bodd i nabolaget i åtte år. De har ikke slekt i umiddelbar nærhet men er sterkt knyttet til sitt opprinnelige etniske miljø i Oslo og har ellers slekt blant annet i Canada og i England. Faren jobber som renholder men har høyere utdanning. Det er tydelig fra starten av intervjuet at økonomi er en viktig faktor for familien, og dyr strøm er et gjennomgangstema. Dette påvirker også tilgangen til medieteknologi i husstanden.

Når det gjelder nærmiljøet hevder faren at det "fungerer godt". Ellers påpeker han at det er barnevennlig og mye natur i nærheten, "så det er mange positive ting, men det er strømregninga (...) som skremmer [ler], det er ikke så hyggelig."

Selv om familien er opptatt av barnas sikkerhet, og at de skal være hjemme og spille så overskygger ikke dette det fundamentale ønsket om at barna skal være ute i naturen og leke:

Far: "Jeg er veldig glad for at barna kan gå ut. Om sommeren får de lov å gå ut mye, veldig mye. Helt til klokka halv ni eller noe sånt..." "Det er trygt egentlig, veldig trygt å ha barna her ..."

Området består av flere borettslag tett i tett, men barna kan bare bevege seg innenfor deres eget borettslag. Der kjenner de mange, og disse tar kontakt dersom noe skjer, eller dersom de ser at barna er på vidvanke; "...for barna våre er det sånn. De skal være hele tida her (...) Så vi kan være sikre på at de skal ikke gå andre steder også plutselig forsvinne", sier faren. Dette skjedde en gang da eldstemann tok t-banen uten

tillatelse. Men da slo ”nabokontrollen” inn og noen kontaktet familien at de hadde sett sønnen på et sted han ikke burde være.

Mediene, tidsbruk og rutiner

Familien har en tv på stua, og de er knyttet til borettslagets kabel-TV-nettverk. De har ikke parabolantenne, selv om det kun er via satellitt man kan få tilgang til kanaler fra hjemlandet. Faren hevder at fjernsyn er viktigere for barna enn for de voksne, ”de bruker det. Barne-TV og Cartoon Network...”. Dette får vi bekreftet av barna selv. Men det kommer frem at det er tegneseriekanalene som er viktigst og ikke barne-TV:

Far: ”...men Cartoon Network og Fox Kids er de opptatt av. Men ikke akkurat barne-TV...”

Faren selv ser en del sport, både sommer og vintersport, mens både faren og moren er spesielt opptatt av skiskyting. Bortsett fra det har de forskjellige interesser. Moren er hjemme på dagtid (hun har en deltidsjobb) og tilbringer mye tid foran TV-en. Da ser hun ofte på filmer fra hjemlandet. Dermed ”koples” hun daglig til hjemkulturen gjennom filmene. Hun benytter i liten grad de vanlige norske og internasjonale TV-kanalene som kabel-TV tilbudet i borettslaget gir.

Husholdet har en VHS-maskin og de benytter sønnens Playstation til å se DVD-filmer på. Som nevnt er familien opptatt av økonomi og dette kan tolkes som en pragmatisk løsning i stedet for å bruke penger på en egen DVD-avspiller. I en periode på to år var TV1000 gratis tilgjengelig i TV-pakken og det hadde en stor innvirkning på filmtittingen i familien.

Far: ”Også før, vi hadde TV1000...i to år. Hvis den er gratis kan vi se mange filmer. Vi har sett hundrevis av filmer i løpet av et år.”

Ellers så står TV-en på hele tiden, også utover kvelden:

Far: ”[ler] Ja det er hele tida. Hvis hun [moren] ikke ser, da ser jeg. Hvis jeg ikke ser da er det hun som ser.” ”Fra fem til ti den er på hele tida. Så hvis alle går ut, da er det slått av.”

Familien har en PC stående inne i et kott, eller på et slags ”lager”, som faren sier, men de har ikke internettilgang for øyeblikket. Faren er også litt redd for at eldste-sønnen skal bli mer opptatt av internett dersom de får det i huset. Det er både positive og negative sider ved det, men faren fremhever chatting som noe problematisk ettersom sønnen har blitt opptatt av dette fenomenet i tillegg til internettpill. Dessuten klager sønnen av og til over at de ikke har de programmene som andre har.

Faren hevder han selv ikke er så opptatt av internett, han kan få nyheter fra kollegaer med samme etniske bakgrunn på jobben. På jobb har han heller ikke tilgang til PC. Ellers påpeker han at det tidligere var internettilgang på det lokale biblioteket og at det var en fin ordning som nå dessverre er lagt ned. Også her er han opptatt av dette var et gratis tilbud som han ikke ville benyttet dersom en måtte betale for bruken.

Regulering og kontroll

Foreldrene fremstår som relativt liberale og fleksible når det gjelder tidspunkt for barnas aktiviteter, men faren presiserer: ”Hjemmelekser og sånn, de har plikt til å gjøre det samme hver dag.” Dessuten, ved å ikke ha internett-tilgang hjemme, noe foreldrene kan legitimere økonomisk, forhindrer de at sønnen chatter hjemme. De slipper dermed å overvåke eller å forhandle om bruken av både internettspill og chat.

Foreldrene ønsker heller ikke at barna skal ha TV på soverommet, som barna deler med sine foreldre. Dette begrunner de med at de vil begrense bruken og få eldste sønnen til å lese mer.

Far: ”...vi ønsker at han skal lese mye. Hva som helst.”

Intervjuer: ”Så dere er ikke så veldig glad for TV-tittingen?”

Far: ”Nei”

Han hevder videre at det er litt for mye fjernsynstitting og da spesielt på kvelden. Foreldrene prøver å ha visse retningslinjer for barnas bruk, men det er ikke alltid disse følges: ”Etter klokka sju eller åtte må de [barna] jo stenge de kanalene, men de stenger ikke så da kan det være vanskelig å få dem til ting”, hevder faren.

Intervjuer: ”Men sånn i helger og sånne ting, er det da...blir det da også mye TV-titting for de eller?”

Far: ”Nei på lørdager...vi har tamilsk skole. Så klokka ni vi forlater hjemmet og da kommer vi igjen ca. i tre-tiden (...) Så på søndager vi [ler]...de er veldig opptatt av TV-en tidlig på morgenen.”

Dermed har de faste rutiner for helgeaktiviteter, som også styrer barnas mediebruk. Manglende TV-titting på lørdager kompenseres det for på søndager. Barna har som nevnt Playstation og den eldste sønnen liker godt å spille, og i helgene spiller han gjerne en times tid før yngstemann kommer til. Så ser begge sønnene på tegnefilmer sammen istedenfor ettersom yngstemann er mest interessert i tegnefilmer. Blir det for mye spilling på eldstemann bryter foreldrene inn.

Far: ”Hvis han spiller for mye, for eksempel over en time, da stopper vi.”

Selv hevder sønnen at han spiller minst en halv time etter skolen hver dag. Fra intervjuet med sønnen kommer det frem at han har spilt de fleste kategorier spill, fra Halo til forskjellige skytespill som GTA (Grand Theft Auto) som har 18-årsgrense. Men disse har han gjerne spilt hos venner. Han vet at GTA har 18-årsgrense, men akkurat dette spillet har han ikke *spilt selv*, men sett det demonstrert av kompiser.

Sønn: ”Nei jeg prøvde en gang...eller prøvde ikke men han viste meg liksom at man kan ha forskjellige pistoler, og motorsag, at man kan ta andre biler og stjele andres garasjer og ha dem i...”

Når det gjelder filmer har han også sett ”voksen” innhold flere ganger, og da på filmer fra hjemlandet. På spørsmål om hva han synes er skummelt på film kommer dette frem:

Sønn: ”Rare mennesker. Sånne som, nesten som, hodet er spist av og sånn.”

Intervjuer: ”Har du sett det?”

Sønn: ”Jeg har sett et bilde av et hode som ligger på bakken....”

Intervjuer: ”Hvilken film er det?”

Sønn: ”Det er en tamilsk film (...)

Det er tydelig at sønnen har sett en del filmer over hans aldersgrense, men det fremkommer ikke hvor dette har skjedd og det kan, som med mange av spillene, ha forekommet hjemme hos kamerater.

I motsetning til spesielt vestlandsintervjuene ser vi her en annen måte å benytte teknologien på. Foreldrene ønsker delvis kontroll over barna ved å ha dem hjemme eller ved å kunne opprette kontakt med dem når de er ute. Det er dermed tydelig at foreldrene har visse bekymringer når det gjelder nærmiljøet, selv om de stort sett er fornøyd. Barnas trygghet står i førersetet og i mange tilfeller er foreldrenes oppfatning av det å være inne definert av hva hvordan de oppfatter forholdene ”der ute”. Mange foreldre tolker hjemmet som trygt og det å gå ut som risikabelt (Livingstone 2002) Dermed hender det at foreldrene synes det er greit at eldstemann spiller hjemme istedenfor at han vandrer ute. De er også skeptiske til at barna er for mye borte hos andre barn i nærmiljøet eller at andre barn kommer hjem til dem:

Intervjuer: ”Men sitter barna hjemme hos hverandre og spiller eller er de mest...”

Far: ”Stort sett vi tillater ikke det. Men noen ganger han får lov til å ta med noen unger for å spille. Vi liker ikke veldig mye at han går ut. Så hvis han går ut og han pleier å være lengre tid, så er det litt dumt å lete etter han og sånn. Så det er greit å ha dem hjemme – så han kan spille litt.”

Intervjuer: ”Så det er en fin måte å få barna også til å være...”

Far: ”...lokke...lokke dem hjem [ler]”

Slik sett får foreldrene et svært ambivalent forhold til spill, ettersom det både opptrer som en ”tidsrøver” men også som et anker som holder barna hjemme. Mobiltelefonen er i tillegg til spill sterkt medvirkende i denne ”trygghetskonteksten”. Eldstesønnen har nylig fått en mobiltelefon, men kun som kontaktpunkt for foreldrene. Denne begrensningen av mobilen til kun å fungere for enveiskommunikasjon er antakeligvis delvis motivert ut i fra økonomiske hensyn.

Far: ”Han har en mobil, men vi tillater ikke at han får penger (...) [ler]. Vi kan ringe til ham, det er alt...” ”Men han ønsker å ha en mobil som er så avansert at han skal vise den til kamerater, at den er min.”

Men faren mener likevel det er viktig at barna får mobil når de når en viss alder; ”hvis de skulle gå ut ofte da, så må vi jo vite hvor han er eller hvis (...) noe som skjedde der ute så han kan ringe hjem.” Slik sett blir både spill og mobiltelefonen teknologier som medvirker i en strategi for å ”temme det ville”, et begrep som ofte benyttes om teknologien selv. Men i dette tilfellet kan vi si at teknologien benyttes for å ”temme miljøet” eller ”temme foreldrenes usikkerhet” (Slette-meås 2006).

Læring og nytte

Faren er usikker på om det er et krav at elevene må ha PC hjemme, han tror det, men henvender seg til eldste sønnen. Sønnen hevder at de har en datagruppe på skolen og at oppgaver gjøres sammen i grupper etter skoletid. Dermed må de ikke nødvendigvis ta med oppgavene hjem.

Det kommer ikke klart frem hvor opptatt foreldrene er av at sønnen lærer seg grunnleggende ferdigheter når det gjelder PC og internett. Samtidig kan det være at faren ser læringen som uproblematisk fordi sønnen har en naturlig interesse for disse tingene og at dette nærmest går av seg selv.

Sosialitet og kommunikasjon

Foreldrene har ganske forskjellige interesser mht fjernsynsinnhold som vi ser overfor. Dermed er det ofte at foreldrene ikke ser TV sammen, men skiskyting viser seg å være et hederlig unntak.

Eldstesønnen ser som sagt en del tegnefilmer sammen med yngstemann og de bruker da fjernsynet til sosialt samvær. Når det gjelder spill så spiller eldste sønnen gjerne spill sammen med venner, men det er ikke så ofte han har kompiser med seg hjem.

Sønn: ”Hvis det er noen hjemme hos meg så spiller jeg alltid med dem.”

Intervjuer: ”Pleier du å spille med kompiser da?”

Sønn: ”Ja. Jeg spiller ikke så ofte med broren min da.”

Intervjuer: ”Nei, han er så liten. Men hvor ofte spiller du sammen med vennene dine da?”

Sønn: ”Kanskje en gang i måneden.”

Dermed er det ikke så ofte sønnen har med venner inn for å spille, i tråd med farens uttalelser.

Ellers mener faren at generelt i det tamilske miljøet så har alle PC og mange benytter internett regelmessig, men ikke til kommunikasjon. Dette fordi telekortene har blitt så billige og gjør det mulig å ringe istedenfor å sende e-post. Dessuten:

Far: ”...i Sri Lanka er det ikke mange som har internett hjemme. Det er mange internett-kafeer, så hvis man skal sjekke mail (...) så er det litt ekstra jobb.”

I forhold til sin egen kulturelle bakgrunn og mediebruk begrunner faren manglende parabolantenne med at det ikke er lov i borettslaget og at vinkelen ikke passer. Dermed må de se tamilske kanaler hos venner, men faren hevder at de ikke er så veldig opptatt av mangelen på slike kanaler uansett. En måte å kompensere for dette på er å leie tamilske filmer på tamilske videobutikker nede i sentrum. Men filmene her er av variabel kvalitet og de benytter ikke tilbudet så ofte. Ellers så kjøper de filmer i utlandet, eller bytter med venner og kjente. De ser filmer én gang i uka og da gjerne i helgene. Det fremkommer blant annet i media at det er en utbredt praksis blant innvandrerfamilier å se filmer hjemme istedenfor ute, blant annet begrunnet med manglende tilbud på norske kinoer⁵.

Filmene er en måte for foreldrene å formidle sin opprinnelige kultur til barna på og det styrker samværet i familien ettersom alle ser filmene sammen. Foreldrene benytter utvalget av tamilske filmer til å introdusere barna til deres opprinnelige kultur. Foreldrene forklarer gjerne den eldste sønnen litt omkring det som skjer i handlingen. Men faren er noe skeptisk til visse av fremstillingene som kommer frem i filmene:

Far: ”Så kultur vi bryr ikke mye, så de skal lære (...). Vi ser jo tamilske filmer så de vet jo hvordan tingene skjer (...) Det er jo egentlig...samfunnet som er i filmen er ikke...det er litt annerledes ikke sant, så det er litt trist, men det er den eneste måten vi kan lære dem (...), hvordan man skal gifte seg og...det er annerledes enn norsk samfunn og sånt.”

Dette viser at foreldrene har et pragmatisk forhold til formidling av kulturen og de er også kjennetegnet av et diasporisk nettverk (Slette-meås 2006) med både farens og morens foreldre i henholdsvis Canada og Storbritannia, mens moren i tillegg har sine søstre i Tyskland, Danmark, Sveits og England. Dermed får familien mange kulturelle impulser som ikke kun er knyttet til en norsk og sri lankisk kultur, men til en egen diasporisk kultur.

4.2.4 Drab-D

I denne familien på tre er faren opprinnelig fra Midtøsten og moren fra en tidligere sovjetisk republikk. De har en sønn som er seks år gammel. Alle tre er til stede under intervjuet, og begge foreldrene bidrar og fremstår som likestilte og forente om prinsippene for sønnens oppvekst. Både far og mor jobber i barnehage. Faren har bodd i Norge i 13 år og moren i åtte år. De har bodd i nabolaget i fire år da de flyttet fra en annen norsk by og inn til Oslo. De har heller ingen annen slekt i Norge.

Familien har bodd flere andre steder i Oslo men valgte til slutt et borettslag i dette nærmiljøet fordi ”det er billigst og bedre standard [ler] enn andre steder, og bedre miljø for barna”, som faren uttrykker det. Han peker på alle de lokale tilbudene som svært betydningsfulle, samt muligheten for å gå turer og liknende. ”Også er det blitt fint miljø og fattigfolk bor her, men det er veldig fint miljø å bo her”, tilføyer han. Dessuten bor det mange innvandrere i området og ”mindre narkomane og alkoholikere enn Grünerløkka”, sier faren. Det er tydelig at barnet deres står i fokus også når det gjelder oppvekstmiljøet:

---

⁵ Aftenposten Aften: ”Publikum fra sør?”, 4. oktober 2006. ss.40-41

Far: ”Jeg tror det er bra miljø for barn, det er det viktigste for meg også han [sønnen]...å (...) vokse opp i fint miljø og ha bra oppdragelse.”

Mediene, tidsbruk og rutiner

Familien har kabel-TV med 24 kanaler gjennom borettslaget, de har VHS-spiller men ikke DVD. TV-en står heller ikke på hele ettermiddagen og kvelden. De slår den på når de skal se bestemte programmer og slår den av etter det.

Foreldrene har lagt inn en del rutiner i familien. Etter skolen gjør sønnen lekser og ser på barne-TV. Familien har ikke datamaskin og dermed finnes heller ingen rutiner eller restriksjoner på verken PC eller internettbruk overfor sønnen. De hadde en gammel PC tidligere som ble kastet. Moren bruker PC på jobben og på biblioteket, gjerne en til to ganger i uka, mens faren kun har tilgang på biblioteket. På biblioteket må de bestille time for å kunne bruke internett.

Familien har i tillegg til TV-en to mobiltelefoner og en fasttelefon, og faren innrømmer at all teknologien er kostbar og at det må foretas visse prioriteringer:

Far: ”...hvis vi skal også ha internett, vi skal betale for den, det blir masse...også vi må tenke økonomi (...)...når han går ut han vil ha pølse, jeg kan ikke si nei da. Jeg må ha penger og kjøpe. Jeg kan ikke si jeg har betalt for internett eller mobiltelefonen min.”

Regulering og kontroll

Når det gjelder fjernsynet har foreldrene fjernet to barnekanaler fra programoppsettet, Cartoon Network og en annen [muligens Fox Kids]. Dette fordi ”vi vil ikke ha dem, det er en del filmer som er dårlige, også det likte ikke vi”, kommenterer faren.

Intervjuer: ”[til sønnen] Likte du at de fjernet Cartoon da?”

Sønn: (rister på hodet)

Mor: ”Nei han likte det ikke [ler]”

Intervjuer: ”Betyr det at dere er opptatt av hva han får se?”

Mor: ”(...) veldig viktig for oss.”

Far: ”Ja det er det viktigste for oss...alt som vi gjør i Norge. Vi begynte nytt i Norge, vi er nye folk og....det viktigste...er for han da. Alt er for barn[et].”

Dermed kan forholdet foreldrene har til sønnens mediebruk koples direkte til selve oppdragelsen, og dette gir seg kanskje utslag i tydeligere og mer konkrete regler og tiltak fordi foreldrene selv er i læringsfasen når det gjelder den nye kulturens normer. Det er flere faktorer som foreldrene er opptatt av i forhold til mediene, slik som vold, språkbruk, avhengighet og lignende. De har også satt en tidsbegrensning på fjernsynstittingen.

De synes Nrk er en bra kanal, ”men Cartoon det er littegrann, går på oppdragelse...”, sier moren. Faren refererer også til tegnefilmer som *Tom & Jerry* som morsomme, ”samtidig ser vi volden, også den andre (...), ja for det viser at han blir aggressiv og sånn, det liker vi ikke.” Igjen referer de til Cartoon når det gjelder språkbruk:

Mor: ”Så av og til bruker de mange stygge ord (...).” ”...hvis det er Cartoon, også lærer han noen ord som vi ikke trenger å lære ham [ler].”

Dessuten er de redde for at han skal se for mye på fjernsyn og bli avhengig av mediet:

Far: ”...det må ikke være så mye, han skal ikke være avhengig (...), ikke voldelig. Også ..ja halvtime, en time er nok.”

Mor: ”Halvtime det er nok, helt greit.”

Far: ”...det kommer til å bli avhengig, det er mange folk også avhengig for tv, går opp og ned, opp og ned, opp og ned. Sitter ikke og leser og sitter ikke og gjør andre ting.”

Generelt virker det som om foreldrene vil tilpasse barnet sitt norske normer og regler, ”fordi han skal bo her”, sier moren. De er innstilt på at det er i Norge de skal bo i all fremtid.

Far: ”...noen ganger jeg (...) savner hjemlandet mitt (...), jeg må ikke savne fordi han [sønnen] kan ikke være der.”

Intervjuer: ”Men dere er samtidig veldig innstilt på at sønnen deres skal bli norsk...?”

Far: ”Han skal være norsk...(...). Jeg liker her, også...det betyr ikke at jeg aksepterer alle [hele] kulturen – hele greia – men jeg aksepterer den.”

Det er mye faren ikke liker ved sin egen kultur, blant annet macho-preget, men han tar med seg det han synes er bra, ”jeg tar med meg, en del jeg kaster. Her også der. Kulturen og sånn. Men lover og regler jeg må følge her jeg bor.” Dermed må de lage sin egen hybridversjon av de tre ulike kulturene de kjenner. Dette skaper grunnlaget for en særegen *moralisk økonomi* for denne familien. Men grunnlaget for dette er en erkjennelse av at familien skal bo i Norge i overskuelig fremtid og at de dermed må tilpasse seg norsk kultur og samfunn.

Far: ”...Han [sønnen] lærer de regler og lover og folkeskikk og sånt her. Også jeg kan ikke gå der [hjemlandet]...et hjerte her og et hjerte der. Det er vanskelig for oss.”

Læring og nytte

Foreldrene virker opptatt av at det ikke skal være for mange kanaler og at det er riktig innhold når sønnen eksponeres. De mener også at de eksisterende kanalene er bra nok, slik som natur og sportskanaler. Uansett ser foreldrene på TV-en som en poten-

siell læringskanal, ikke kun som et passiviserende, tidsberøvende medium, selv om de i utgangspunktet er skeptiske til fjernsynet som medium.

Når det gjelder filmer så prøver foreldrene å finne filmer som passer til sønnens alder. Hvis det er temaer på skolen sønnen bør lære mer om så prøver foreldrene å finne filmer og dokumentarer som passer dette. Disse lånes på biblioteket. Familien var ivrige brukere av det lokale bibliotekstilbudet inntil dette ble nedlagt. De benytter seg nå av bibliotekets tilbud i sentrum, inkludert andre gratis kulturtilbud som for eksempel barneteater.

Sosialitet og kommunikasjon

Generelt sett virker det som om foreldrene er svært opptatt av å gi sønnen trygg oppvekst og en god oppdragelse. Mange av de aktivitetene som skjer utenom skoletid preges også av samvær mellom de tre. De legger stor vekt på å gjøre ting sammen med sønnen.

De vil fjerne våkne sammen med ham, også i helgene, slik at han ikke er alene. I helgene tar foreldrene gjerne med seg sønnen og bader og går turer i området, eller faren spiller fotball med sønnen på en lokal bane. Dette kan også være en funksjon av at foreldrene ikke har så stort kontaktnettverk i nærmiljøet og at det er naturlig å bruke mye tid sammen av den grunn.

Selv med en erkjennelse om at familien skal bo i Norge og bli norske, så har de måttet gjøre visse endringer i mediemønsteret i forhold til for eksempel farens erfaring med medierutiner i hjemlandet. Dette fordi vilkårene er forskjellige i de to land, og selv med mange likheter er de særpreget av både kulturmessige og naturmessige forskjeller. Mediebruken må dermed tilpasses den konteksten man lever i.

Far: "[Hjemlandet] har ikke så mange kanaler, dessuten i [hjemlandet] er også halvtime barne-TV, også det er veldig bra kvalitet [fremhever det pedagogiske i programmene] (...) vi lager reglene her. Her, fordi vi bor her....vi bor ikke i [hjemlandet]. Vi må holde oss etter reglene og den...litt kultur og litt sånn...vi bor ikke der."

Han forklarer videre en forskjell på Norge og hjemlandet når det gjelder sovetid for barn, at barn der gjerne sover til 10-11 om morgenen og legger seg 10-11 om kvelden. Dette har med varmen og klimaet å gjøre. I 40 grader varme er barna inne og sover et par timer midt på dagen. Da kan heller ikke foreldrene kreve at de skal legge seg i 8-tiden mener faren. Så rutinene og fjernsynsprogram er preget blant annet av den naturgitte konteksten.

Familien har heller ikke parabolanlegg slik at de kan ta inn kanaler fra sine respektive hjemland. Faren hevder at "vi har ikke plass, dessuten det vil vi ikke ha. Vi har nok kanaler og vi er nok avhengig av TV...". Dermed ser han på det rent praktiske ved bruken, slik som tidsfaktor og lignende, og ikke et manglende behov for å kople seg opp mot sin hjemkultur. Dessuten har de den tyrkiske TV-kanalen TRT, og ettersom et av morsmålene er nært beslektet med tyrkisk benytter de denne kanalen en del ettersom de forstår innholdet.

Familien er alene i Norge og de har ingen andre slektninger i nærheten. Men de har god kontakt med familien og de besøker av og til morens hjemland.

Intervjuer: "...så det betyr at for dere så er det ikke så viktig å bruke medier til å opprettholde så mye kontakt med hjemlandet?"

Far: "Nei det er ikke viktig for meg. Det er ikke...hvis vi...jeg trenger en film, jeg vet 100 prosent det er bra filmer fra hjemlandet mitt, jeg kan låne, her er..."

Disse filmene leier de fra butikker som har denne type film. Ellers ser de en del svensk TV fordi riksdekkende kanaler sender mye nyheter og filmer fra farens hjemland på grunn av den stor andelen innvandrere fra dette landet i Sverige.

En form for kommunikasjon med "de hjemme" er filmer som broren til faren tar opp og sender fra hjemlandet som viser dagligdagse hendelser og spesielle begivenheter, men dette skjer ikke så ofte – kanskje hvert andre-tredje år.

En annen hovedkommunikasjonsform er telefonen. I mangel av internett og e-post i hjemlandene så ringer de mye til sine respektive familier. De benytter da telefonkort som er billige og lette å oppdrive i typiske "innvandrersforretninger". Dette fremstår som en viktig måte å opprettholde kontakten med hjemland og den hjemlige kulturen på.

Faren bruker også radioen aktivt hver lørdag, da er det 4-timers radioending, produsert av den norske diasporaen fra farens hjemland. Her foregår alt det hjemlige språket og omhandler alt fra nyheter, mat, musikk og debatt. Faren har benyttet debattforumet til å diskutere blant annet religion. Dermed er radio et viktig medium for faren for kulturell kommunikasjon.

4.2.5 Drab-E

I denne familien er faren etnisk norsk mens moren er fra Filippinene. De har en datter på 12 år sammen. Det er kun faren som er til stede under intervjuet. Familien har bodd i nabolaget i seks år. Faren jobber med teknologi og er interessert i feltet. Han mener miljøet i lokalområdet er bra, men at hele området "sliter med et dårlig rykte", og han mener lokalsenteret "ser ut som slum". Men dersom det rustes opp er han og familien mer innstilt på å benytte seg av lokale tilbud: "Så blir det bedre, så er det verdt å støtte opp om det, for å få noe lokalt istedenfor."

Om nabolaget og borettslaget sier faren: "Ja vi synes det er kjempebra. Og vi er veldig godt fornøyd." "Borettslaget i seg selv fungerer veldig godt. Dem har jo hatt sånne små komiteer for å ordne utenfor og for beplantning og (...). Men jeg har ikke engasjert meg i det selv". Faren ser på borettslaget mer som en økonomisk enhet enn et naturlig fellesskap, og at beboerne drar nytte av stordriftsfordeler – han har et rasjonelt perspektiv på bomiljøet.

Far: "Altså det er som å bo på en hvilken som helst plass...det er det. Altså det er lagt til rette for at vi har økonomisk fordel av mange sånn småting, altså

bredbåndet, TV-en, strømmen går på det samme (...), sånn at man har vært veldig flink til å se [nærmiljøet] som en enhet for å utnytte stordriftsfordeler på den type ting.”

Mediene, tidsbruk og rutiner

Familien har ett fjernsyn som står i stua. De har tilgang til kabel-TV fra borettslaget med ”bortimot 30 kanaler”, i følge faren. Han mener også å tro at dersom flere beboere ønsker andre typer kanaler kan man fremme dette for styret, som da kan forhandle med kabel-TV-leverandøren: ”Vi hadde jo håpet at de skulle komme med en filippinsk kanal, for det var snakk om det. Det hadde jo vært midt i blinken for oss, men det har ikke kommet enda så...”

De kjøpte Xbox for ett år siden som de bruker som DVD-spiller, til spill og til musikk (CD-er). Dermed har de laget sitt eget mediesenter, og ettersom Xbox-en har harddisk kan de kopiere ned musikk på den og dermed redusere bruken av CD-er. Disse brukes mer som back-up. Faren har også kjøpt en router for å kople Xbox-en til internett for dermed å kunne kopiere ned Mp3-filer.

Far: ”Altså når vi mod’er [modifiserer] den og setter inn sånn ekstra chip i den, så får vi i realiteten sonefri DVD, og siden jeg er gift med ei filippinsk dame, så betyr jo det litt for oss. For da kan vi se filippinske filmer og spille filippinske CD-er...” ”Også har vi da sånn spillemaskin, spilleboks for datte-ra.”

Fjernsynet står som regel på hele ettermiddagen og til utpå kvelden, og da gjerne som bakgrunnsstøy. ”Hvis den blir slått av så er det i realiteten for at vi skal bytte eller høre på CD-er”, forteller faren. Den står gjerne på når faren kommer hjem fra jobb ettersom datteren bruker å slå den på for å se serier som *Alle elsker Raymond* etter skoletid. Dersom faren kommer hjem før serien er slutt ser de den gjerne sammen. Deretter gjør datteren hjemmelekser, ”jobber litt med det...enten mens hun ser på TV samtidig, eller mens hun...at hun trekker seg tilbake til rommet sitt.” Faren ser litt på nyheter og noen filmer. Ellers oppdaterer han seg stort sett på nyhetsbildet ved å lese aviser via internett på jobben.

Når det gjelder PC-en så står den inne i et kott, på samme måte som hos de fleste andre familiene i vårt intervjumateriale fra drabantbyen. Men faren synes ordningen er grei, ettersom en pc på stua ville blitt noe problematisk.

Far: ”...vi er jo tre stykker i en liten leilighet. Og så skulle vi hatt...altså PC-en i tillegg...lik som et PC-bord hvor man skulle jobbe med PC-en og bruke den som familieunderholdning. Det hadde i realiteten ikke gått. Jeg tror ikke det. Det hadde blitt for mye belastning på en enkelt PC. Den hadde blitt for mye i bruk [ler], da måtte vi ha delt ut kølapper.”

Regulering og kontroll

Foreldrene fremstår som veldig fleksible og liberale når det gjelder datterens aktiviteter utenom skoletid. Hun gjør leksene når det passer henne og hun styrer mye av tidsbruken når det gjelder PC/internett og fjernsyn, innenfor visse rammer. Faren nevner

også at datteren gjerne gjør lekser foran TV-en og de har ingen konkrete tider for mediebruk eller regler for når ting skal gjøres.

Far: "Nei hun styrer det sjøl, altså styrer det sjøl inntil leggetid. Det er klart. Det er ikke aktuelt å sitte sånn utover kvelden og natta – det går ikke."

Familien har heller ingen klare rutiner for hvem som skal bruke hva av medier. Det ordner de der og da når problemstillingen dukker opp.

Far: "Nei, det går seg til. Det er etter behov hadde jeg nær sagt. Altså sånn så er vi veldig fleksible alle sammen."

Samtidig er faren litt opptatt av at det ikke er fjernsynet som skal styre andre husholdsrutiner, slik allmennkringkastingen gjerne legger til rette for. Han har derfor stor sans for muligheten til å kunne "programmere" deler av TV-kvelden selv slik at familien står fritt til å velge å se det de ønsker når de ønsker det.

Far: "...så styrer faktisk TV den ettermiddagen, kvelden, med tanke på at akkurat da må du slå den på og sette deg ned for å se. Og den lille tvangstrøya tror jeg det må være greit å ikke ha."

Men han tror likevel ikke en fullstendig egenprogrammert TV-kveld er veien å gå. Det ville blitt altfor slitsomt, spesielt ettersom mye av TV-bruken er avkopling og en "form for bakgrunnsstøy mens tankene glir."

Læring og nytte

Vi kommer ikke direkte inn på forhold knyttet til hvilken nytte mediene kan ha for barnets læring og oppvekst, men faren fremstår med et generelt positivt syn på teknologien, spesielt hvordan digitaliseringen gir muligheter for å kople medier, noe man kan utnytte dersom man har kompetanse. Faren selv har god kompetanse på området og virker selvsikker i forhold til muligheter og begrensninger. Dessuten ser han det som positivt for kommunikasjonsmulighetene teknologien gir, for eksempel når det gjelder datterens kommunikasjon og "interaktive" lekselesning med venninner.

Sosialitet og kommunikasjon

Faren er positiv til at borettslaget eventuelt får Video-on-Demand tjeneste, fordi filmene som vises på kanalene i fjernsynspakken "får man ikke sett når man vil se det." Han mener at tid er en knapp ressurs, også når det gjelder familiemedlemmets samvær, og de samles ofte rundt en god film som de slapper av med. Dermed ønsker faren at de kan samles når alle tre har tid til det, i stedet for at dette skal bestemmes av faste programplaner:

Far: "De få timene man i realiteten kan se filmer, der man kan slå seg ned i godstolen alle tre og sitte og se på, så er det som regel ikke noe...".

Videre ser gjerne mor og datter mye på musikkanalen MTV sammen. Faren er ikke spesielt interessert i slike musikkanaler, men da sitter han gjerne ved siden av og leser en bok og får samværspfølelsen selv om de ikke deler medieopplevelsen.

Med bredbåndstilbudet som gis i borettslaget kan man ringe gratis innad i borettslagene. Moren kjenner mange Filippinere i nærmiljøet og ringer ofte til dem gjennom gratisnettet. Dermed er telefontilbudet viktig for henne til å supplere kommunikasjonen hun har med venner med samme kulturelle bakgrunn i nærmiljøet.

Datteren bruker PC-en ganske mye til spill og til å chatte med venninner, istedenfor å bruke telefon. Dermed er PC-en et viktig redskap for å vedlikeholde sosial kontakt spesielt med venner i nærmiljøet. Først sender de tekstmeldinger til hverandre om at de skal logge seg på MSN, ”også sitter de der”, forteller faren. ”Ja, så diskuterer de gutter tror jeg, naturlig nok [ler], så sier de at de gjør skolearbeid [ler].” Selv har han ikke noe problematisk forhold til chat-funksjonen, slik vi har sett i del av de andre intervjuene, men av og til tror han det kan gå litt på bekostning av annet sosialt samvær.

Spesielt for moren er PC-en en viktig kanal for å holde seg oppdatert om hva som skjer i hjemlandet Filippinene. Med bredbåndet får hun oppdaterte nyheter og muligheten til følge med på hvordan det går i hjemlandet.

Far: ”...[kona] bruker den veldig mye for å lese hva som skjer på Filippinene og alt sånt. Leser aviser fra der for får jo dønn ferske nyheter.”

4.2.6 Drab-F

Denne familien er av pakistansk opprinnelse og består av en kjernefamilie på fire med to sønner på ni og elleve år. Faren har bodd i Norge i snart 30 år, moren i 12 år, og begge barna er født og oppvokst i Norge. Faren snakker flytende norsk, moren noe mer gebrokkent. Faren har bodd i nærmiljøet i tjue år og kona har bodd der siden hun kom til landet. Faren jobber i helsetjenesten mens moren er hjemmeværende. Alle fire er til stede under intervjuet.

Familien har ganske mye kontakt med det pakistanske miljøet i borettslaget og generelt i nærmiljøet, der de også har enkelte fjerne slektninger. Moren er mye ute på dagtid og treffer mange kjente, også norske kvinner – ”alle kjenner meg”, ler moren.

Når det snakkes om området og nærmiljøet kommenterer faren; ”det er finere enn det man tror [ler]”. Dessuten kan barna leke fritt ute; ”...da de var mindre, så kunne de leke ute uten at vi trengte å passe på hele tiden”. Dessuten ligger skolen kun fem minutter unna.

Selv om de er norske og godt etablert i nærmiljøet legger ikke faren skjul på at de drømmer om en gang å kunne flytte tilbake til Pakistan, ”men det er kanskje lettere sagt enn gjort.” ”...siden vi er så etablert her, med jobb og utdanning og barnas skolegang, så blir det i praksis veldig vanskelig å flytte herfra.” Men med de samme muligheter som i Norge ville han ha valgt Pakistan.

Mediene, tidsbruk og rutiner

Familien har ett TV-apparat i stua med VHS-spiller tilkople, og en datamaskin som står på et gjesterom med innebygd DVD-spiller. DVD-en bruker de sjeldent. Barna

har også TV på barnerommet med Playstation tilkople. Denne er det kun få kanaler på.

Familien har kabel-TV fra borettslaget med en 25-26 kanaler, i følge faren, mens en av sønnene hevder at det er 34 kanaler i tilbudet. De har ikke parabolantenne. Faren mener tilbudet fra kabel-TV-leverandøren er tilstrekkelig og at de stort sett kun ser på en 4-5 kanaler. Han ser mest nyheter og debattprogram på NRK og TV2 og liker å følge med på hva som skjer i verden gjennom BBC og CNN. I tillegg har de en pakistansk kanal som de abonnerer på og en som er gratis. De ser lite på video og filmer for øyeblikket, men gjorde dette en del før. Men moren fremhever likevel bruken av Bollywood-filmer som viktig:

Mor: "Av og til, lørdager og søndager, barna har lyst til å se på gamle filmer eller ny film av og til."

Dette er da enten leiefilm, filmer fra tv, eller filmer de selv har kjøpt i Oslo eller i utlandet. Kona ser mest tv på dagtid ettersom hun er hjemmeværende. Da ser hun på de to pakistanske kanalene de har i tillegg til nyheter på NRK og svensk fjernsyn. På kvelden har hun ikke tid for da er det barn, matlaging og andre arbeidsoppgaver som står for tur.

Det går mye i tegnefilmer fra kanaler som Cartoon Network og Fox Kids. Barna liker å se sport og spesielt på Eurosport og Sport 1. De har nylig fattet interesse for fotball, og dette preger mye av hverdagen deres. De spiller på lokallaget og ser fotball på TV, mens de også benytter internett til å søke opp bilder og informasjon om fotballhelter (Google bilder) – og de har fotballspill på spillkonsollet Playstation.

Når det gjelder PC og internett benytter faren nettet til å lese en del aviser, både norske og pakistanske. Tidligere måtte han lese gamle urdu-språklige aviser på biblioteket, men det slipper han nå. De har ISDN-linje men det holder til deres gjøremål; aviser, nettbank og e-post. Moren bruker PC av og til, til e-post for å kommunisere med familien. Barna bruker også PC-en til en viss grad i forbindelse med lekselesingen og til å søke opp fotballrelatert informasjon, slik det ble nevnt tidligere. Playstation bruker de relativt ofte, og i tillegg til fotballspill bruker de konsollen blant annet til bil- og basketballspill.

Regulering og kontroll

Etter at barna begynte å interessere seg for fotball har foreldrene begynt å regulere tidsbruken slik at de kun får se en begrenset mengde fotball på TV. De har fått en daglig tidskvote som tilsvarer ca en fotballkamp.

Intervjuer: "[til sønnene] Får dere lov til å se så mye dere vil?"

Eldste sønn: "nnnn...en og en halv time"

Intervjuer: "[til foreldrene] Dere setter en grense for det?"

Far: "Ja, ja. En eller to timer synes jeg er rimelig. Ellers så blir det..."

I helgene får de se noe mer. Barna ser som nevnt mye på Cartoon Network og Fox Kids, men i og med den nyervervede fotballinteressen går det mer og mer i fotball og desto mindre i tegnefilmer. Ettersom det er kun én TV (den på barnas rom benyttes kun til spill) hender det av og til at det blir konflikter mellom foreldrene og barna om hva som skal ses, og også barna i mellom, men ikke ofte.

Ellers er det faste rutiner for lekselesing. Barna skal begynne rundt klokken halv syv og de legger seg klokka ni. Leksene gjøres ofte i stuen og i samarbeid med faren. Faren liker å følge opp barna og er også opptatt av at de skal få en god utdanning, selv om det ikke er avgjørende hva de tar utdanning i.

Når det gjelder innhold på fjernsynet er foreldrene opptatt av hva barna får se, men de har også tillit til at dette er regulert i programplanene fra kringkasterne, slik at mer voksent innhold kommer senere på kvelden.

Intervjuer: "...altså innhold, altså hva de ser på – er det, har dere nær kontroll på det, altså vold, sex...?"

Far: "Ja absolutt. Når det gjelder disse...barnekanaler altså..."

Intervjuer: "Ja, Cartoon Network, Fox..."

Far: "Cartoon Network og Fox Kids, der har vi ikke så mye kontroll. Jeg regner jo med at det er for barn. Så vidt jeg ser så er det ufarlige ting. Men hvis det er...hvis det er andre programmer, for eksempel når vi ser på noen indiske filmer noen ganger, der kan det være volds..."

Intervjuer: "Voldsscener?"

Far: "Voldsscener, og det prøver vi å skjerme barna for."

Det samme gjelder for innhold av seksuell karakter. Men faren fremhever at dette ikke har vært noe problem så langt, selv om han av og til tenker at de ikke bør se alt. De ser heller ikke så veldig mange filmer, og det er der problemstillingen om vold og sex er aktuell. Fredag og lørdag er barna gjerne lenger oppe om kvelden og det er kun da innholdsregulering aktualiseres – men da er foreldrene til stede og kontrollen blir enklere.

Med hensyn til PC og internett har foreldrene ingen rigid kontroll mht hva barna ser på internett, men der er heller ikke problemet så stort enda, "...heldigvis så vil jeg si de ikke har vært, de har ikke vært klar over det selv tror jeg [ler], hva de kan se." "Men når de blir større...eldre så vil de jo vite alt etter hvert hva de kan se, og da er det klart det kanskje blir et større problem."

Faren ser også de elektroniske mediene i en viss sammenheng. Det er ikke slik at hvis de har sittet mange timer foran en "skjerm", at de da kan bare skifte til en annen.

Intervjuer: "Har de [barna] noe sånne restriksjoner der på [internett], ikke samme som på TV-en?"

Far: ”Ja, samme som på TV – hvis det blir veldig lenge så sier vi det, men ja...men det har ikke vært noe problem.” ”TV, spill...og data, hvis det til sammen blir, la oss si en 4-5 timer hver dag så synes jeg ...synes jeg det blir litt mye.”

Han begrunner det med at det da blir mye stillesitting og at de heller bør være i fysisk aktivitet, og at det går på bekostning av lekser dersom de blir sittende for lenge foran TV-en eller PC-en.

Læring og nytte

Faren, som er opptatt av barnas læring og utdanning, ser også det hensiktsmessige å la barna bli kjent med PC og internett som et verktøy.

Far: ”Ja jeg tenker at det er viktig at de kan det, også sånn rent teknisk. Altså hvordan man bruker internett og...det synes jeg de er, de er flinke til det nå. De kan mange ganger lære meg ting, rent teknisk, altså hvordan man henter frem, hvordan man...lagrer og sånn.”

Videre benyttes PC-en og internett til å lete frem informasjon til skoleprosjekt og liknende, og barna har mulighet til å gå inn på skolens hjemmeområde gjennom et *frontier*-program. Dermed er de allerede relativt interaktive når det gjelder det skolearbeid og -kommunikasjon. Faren synes det er nyttig at de fortsetter å dyrke disse ferdighetene, ettersom det blir stadig viktigere i skolen, men han er samtidig klar på at det ikke er heldig at de sitter foran internett altfor lenge av gangen. Viljen og evnen til å lære seg de digitale verktøyene å kjenne går av seg selv uten farens eller morens påvirkning – begge barna har nemlig et uttalt ønske om å bli dataingeniører.

Sosialitet og kommunikasjon

I forhold til mediene og sosialt samvær ser familien på enkelte ting sammen, og da gjerne pakistanske kanaler og spesielt indiske filmer. Denne formidlingen er både samlende og samtidig gjerne nøkkelen til å vise barna den kulturen og den verden foreldrene kommer fra. De reiser til Pakistan nå og da men ser likevel på filmer og programmer som et godt kulturelt tilskudd:

Intervjuer: ”(...) ønsker dere også at barna skal se på pakistansk TV så...?”

Far: ”Jaaa, vi tenker det ja”. ”Ikke sånn at de må gjøre det men det er klart at de...de er jo interessert i det selv også.”

Barna selv hevder at filmer og musikk på de pakistanske kanalene er morsomst. Utover å se på pakistansk medieinnhold snakker de også mye urdu hjemme og opprettholder den språklige tilknytningen.

PC-en benyttes videre til å ”kople seg opp” mot deres diasporiske nettverk i utlandet generelt og i Pakistan spesielt. De har anskaffet et web-kamera som de av og til bruker for å kommunisere ”ansikt-til-ansikt”, blant med familien i Pakistan. Da samles hele familien hjemme, mens familien der nede samles foran farens brors PC, ettersom

det er kun han som har internettilgang. Det samme gjør de med søsteren som bor i England.

Familien prøver å dra til Pakistan annet hvert år dersom det lar seg gjøre. Ellers ringer de til sine respektive familier i Pakistan og i England med telekort og de bruker e-post når det er mulig, blant annet med slekt i Danmark.

Faren reflekterer over hva teknologien har gjort i forhold til følelsen av avstand og nærhet for dem som bor i en diasporisk tilværelse:

Intervjuer: "...har teknologien, altså spesielt nå med internett eller tilgang til nyheter med en gang og telefoni og TV-en – gjør det det lettere å være her...?"

Far: "Ja absolutt. Da jeg kom til Norge på 70-tallet, og det var jo veldig, veldig langt fra Pakistan, altså det er jo like langt som nå, men det var for eksempel ingen pakistanske aviser, det var ingen pakistansk kanal som vi kunne få inn her, det var ingen pakistanske fly som kom hit, det var ingen pakistanske butikker..." "Og telefonforbindelsen til Pakistan den gangen var veldig veldig dårlig, slik at vi fikk ikke noen forbindelse før det hadde gått et par dager."

Dette sier noe om hvor viktig den teknologiske utviklingen har vært for at familien skal føle at det er kortere avstand, ikke rent fysisk, men symbolsk, kulturelt og kommunikasjonsmessig til hjemkulturen, og medieteknologienes rolle i å redusere denne avstanden ser ut til å være avgjørende.

4.2.7 Drab-G

Denne familien på fire kommer opprinnelig fra Etiopia, og det er to døtre på et halvt år og syv år i familien. De har bodd i Norge i åtte år men har ingen annen familie eller slektninger i Norge. De flyttet inn i borettslaget for to år siden, men faren flyttet tidligere enn resten av familien inn til Oslo for å studere, så kom familien etter. Datteren er født i Norge og snakker kun norsk, men har lært seg litt av det lokale morsmålet. Moren er i fødselspermisjon og har to måneder igjen av denne, derfor er hun også mye hjemme på dagtid. Ellers jobber hun på barneskole. Faren jobber i helsesektoren men ønsker å bli lærer. Datteren gjør det meget bra på skolen, ligger foran de fleste i matematikk, og har mål om å bli lege. Foreldrene fremstår som veldig stolte av det datteren gjør. Utover å være skoleflink er datteren interessert i sport og musikk. Hun har etterspurt et keyboard siden hun var fire og har fått det delvis ved egenoppsparte midler og med støtte fra foreldrene. Det kommer frem senere at foreldrene motiverer henne til å gjøre det bra på skolen, selv om hun hevder at dette er noe hun gjør for sin egen del. Spesielt keyboardet var en belønning for å være flink med leksene. Alle tre er til stede under intervjuet og datteren tar ofte ordet.

Når det gjelder nærmiljøet trekkes fin natur, bademuligheter og barnevennlighet frem som positive faktorer.

Far: ”Det er fint her. Når vi kom her hørte jeg at det var ikke helt godt miljø for familier, men det er helt ok, jeg har ikke sett noe...de to år. Men det er kaldt.”

Datteren trives på skolen som er rett i nærheten av der de bor. Familien kjenner også en del familier med samme etniske og kulturelle bakgrunn som bor i borettslaget og nærmiljøet. Dette hadde likevel ingen innvirkning på at de bosatte seg nettopp her – det var visstnok av økonomiske grunner. Faren fremhever også det praktiske ved en viss nærhet til etniske venner, blant annet at man kan passe hverandres barn når man skal ut, og man kan stikke innom og slå av en prat. For øvrig kjenner foreldrene kun én norsk familie i nabolaget som de ble kjent med via datteren. Datteren kjenner for øvrig mange norske barn og er den som setter foreldrene i kontakt med etniske nordmenn. Men foreldrene kjenner ingen i blokkene der de bor i. Datteren derimot har venner som hun besøker og gjerne spiller Playstation med.

Mediene, tidsbruk og rutiner

Familien har samme kabel-TV-tilbudet som resten av informantfamiliene, og de har ett apparat i stua og ett på datterens rom. Faren hevder at de har mer enn 30 kanaler på TV-en i stua og det samme på datterens rom. De har også en VHS-spiller i stua, og de leier, kjøper eller låner filmer fra venner. Datteren har videre en Playstation som er koplet til stuefjernsynet.

Foreldrene innrømmer at de ser relativt mye på fjernsyn:

Intervjuer: ”Men T-bruk og sånn – ser dere mye på TV eller?”

Mor: ”Ja [ler]”

Far: ”Ja vi ser på TV, vi har forskjellig interesse.”

Datter: ”Ikke jeg, nå begynner jeg ikke å se på TV fordi jeg bare spiller på keyboard-et.”

Datteren ser gjerne på barne-TV på NRK fra klokken seks og utover. Hun ser også en del på Cartoon Network og på Jetix. På spørsmål om hva som er artigst av barne-TV og tegnefilmene på de andre kanalene svarer hun barne-TV. Spesielt i helgene ser hun mye fjernsyn og gjerne på morgenen før faren og moren har stått opp. Da er det kun tegnefilmer som gjelder.

Faren mener han ser rundt halvannen time fjernsyn hver dag, primært nyheter på NRK, BBC og CNN. Dessuten er han glad i fotball og ser i tillegg en del på Discovery. Han er fornøyd med norske nyheter men hevder at norske medier har en relativt smal dekning av internasjonale forhold og spesielt nyheter knyttet til Afrika. Da benytter han BBC og CNN som supplement.

Hva moren liker å se på TV-en svarer datteren for:

Datter: ”Jeg vet det. Hun liker å se på Oprah [Winfrey] og...skjult kamera [moren ler]...også nyheter.”

Når det gjelder PC og internett så har familien nylig fått bredbånd. De har derfor kuttet ut norske papiraviser. Faren leser norske nyheter og nyheter fra lokale afrikanske medier, inkludert lokal web-radio fra Etiopia. Han spilte noe sjakk på nettet tidligere men fikk etter hvert problemer med PC-en, dermed spiller han heller mot datteren. Moren benytter internett i stor grad til å lære seg norsk og til chatting. Datteren bruker PC-en en god del, helst til enkle internettspill eller spill som allerede ligger på PC-en. Hun bruker også enkle læreprogrammer.

Regulering og kontroll

Foreldrene er ikke spesielt bekymret for innholdet datteren får med seg gjennom TV-mediet. Faren hevder at stort sett så legger hun seg klokken ni og da er det ikke noe stort problem med aldersgrenser på film og den slags, selv om datteren avslører spesielle tilfeller:

Far: "Men hvis det er noen film som...er ikke så bra for barn, da...hun har ikke rett til å se på det."

Datter: "Ja men jeg har sett på en film som er 18-årsgrense."

Far: "Ja det har hun gjort."

Datter: "Men jeg så ikke på de tingene som var skumle."

I motsetning til fjernsynet er foreldrene mer restriktive når det gjelder PC-mediet der hun bare får sitte en time om dagen foran PC-en.

Intervjuer: "Da sier dere stopp?"

Far: "Ja."

Datter: "Nei..."

De begrunner det med at hun kan bli sliten i kroppen av å sitte for mye foran skjermen, noe faren selv erfarer når han sitter for lenge foran TV-en. Dermed er det helsemessige en årsak til denne reguleringen av tidsbruk. De synes likevel det er greit med enn viss mediebruk bare det ikke blir for mye. Det er tydelig at datteren har en sterk vilje og en innvirkning på foreldrene som hun nyttiggjør seg i forhandlinger om mediebruken.

Far: "[i forhold til PC] Etter min mening hun må ikke sitte der lenger enn en time. Lørdag, søndag, hvis hun sitter 45 minutter på formiddagen.

Datter: "Jeg kan sitte to timer..."

Far: En time og 45 minutter på ettermiddagen, det er nok, men (...) hun insisterer å sitte lenge og spille."

De har heller ingen regulering i forhold til vær og sesong slik vi har sett i flere av de norsk-etniske intervjuene. Dette er forøvrig noe hun bestemmer selv, og ettersom hun liker å være ute sliter de ikke med å få vekk fra mediene og ut av leiligheten.

Far: "Nei, hun går ut når hun vil, det er ingen grenser der."

Intervjuer: "Nei. Hun liker å være ute?"

Far: "Hun liker å være ute."

Læring og nytte

Ellers har faren et relativt positivt forhold til TV og ser det også som lærerikt i likhet med faren i Drab-A, men da mer for voksne enn for barn.

Far: "...barn kan lære noe som det ikke egner seg og lære, og påvirkningen er veldig sterk som jeg sier (...) ...det er ikke lett å gi alle rettigheter for barn, men som voksen jeg tror det er godt å se på TV hvis man har tid til det.

Med hensyn til PC og internett så benyttes disse til forskjellige former for læring, både for moren og datteren. Faren forklarer hvordan hans kone for eksempel lærer språk på internett:

Far: "Norsk lærer du helt fra det, det finnes forskjellige programmer eller forskjellige interessegrupper som er villige til å legge frem noen tema, grammatikk eller noe annet som hjelper de som kommer fra andre land og lærer norsk.

Men moren benytter også lukkede chatte-grupper med mennesker fra hennes egen kultur til å lære seg engelsk blant annet. Moren hører videre mye på radio når hun er på kjøkkenet, inkludert norsk radio og musikk, så radio benyttes blant annet til egen språkopplæring.

Datteren bruker PC til læring men ikke i veldig stor grad. Hun bruker for eksempel ikke PC-en til hjemmelekser eller til å kople seg opp mot skolen gjennom et *fronter*-program. Moren påpeker likevel at datteren benytter et lek-og-lær programmer på PC-en, med blant annet matte og norsk. Foreløpig kan hun kun bruke enkle Word-funksjoner. Foreldrene har mer tro på kompetansebygging på tradisjonell måte heller enn gjennom PC-mediet; "...hun lærer mye bedre hvis hun sitter og leser og leker og vanlig...", hevder faren.

Sosialitet og kommunikasjon

Moren og datteren bruker gjerne fjernsynet til sosialt samvær. Moren hevder selv at hun liker filmer og at hun ofte ser disse sammen med datteren. Videre bruker hun gjerne tre til fire timer foran fjernsynet hver dag, og det går mer tid til TV nå som hun er i permisjon.

Mor: "Ja, han [faren] sover om natten, så jeg sitter og [ler]...ser på TV."

Datteren ser mye TV på sitt eget rom, spesielt når foreldrene ser på noe hun ikke er så opptatt av. Så kommer hun heller inn dersom det er program hun og moren gjerne vil se sammen. Når foreldrene stiller den yngste datteren sniker hun seg gjerne inn til TV-en i stua ”.og noen ganger glemmer jeg fjernkontrollen”, hevder datteren. Det hender at når mor og datter ser på noe de liker, så trekker faren seg tilbake til datterens rom for å se sine favoritter.

Moren benytter seg som nevnt av chatte-grupper på internett, der man kan rigge til en mikrofon og diskutere ulike temaer som familie, politikk, etc. Gruppen moren kommuniserer med består av folk med samme bakgrunn som moren. Familien kjøpte web-kamera primært for å få mikrofon til morens chatte-gruppe, mens det nå også brukes til å snakke med bekjente i Australia og i USA. Da samles gjerne en gjeng foran kameraet og de hygger seg og snakker sammen. Alternativt kan de ta stillbilder og sende til venner.

De bruker chat, men også e-post til Etiopia dersom bekjente har internetttilgang. For farens vedkommende er det 13 år siden han var i hjemlandet og kontakten med venner blir derfor svakere. Han ringer ikke lenger til venner der nede, men familien snakker han med på telefon. Da benytter han telefonkort på lik linje med våre andre informanter.

Videre arrangeres det kulturelle sammenkomster tre til fire ganger i året i nærmiljøet. Da samles folk fra samme etniske avstamning med tilknytning til Etiopia. De deler musikkopplevelser, dans og mat. Datteren treffer på denne mange venner med samme kulturelle bakgrunn, og hun lærer tradisjonell dans og mat å kjenne. På denne måten får datteren innblikk i foreldrenes kultur utover det foreldrene forteller og det som kommuniseres gjennom mediene.

5 Oppsummering funn

Vestlandskommunen fremstår som et homogent sammensatt samfunn med tanke på sosiale, kulturelle og etniske dimensjoner. Det at alle familiene bor i større og mindre hus/villaer gjør at antall disponible rom er høyere enn det som er tilfellet for drabantbyleilighetene. Dermed er også muligheten for å ”møblere” rommene med medieteknologier i utgangspunktet større. En opptelling av medieterminaler viser at dette stemmer i praksis. Disse tallene er basert på hva familiene selv oppga å besitte av medieteknologier på rekrutteringstidspunktet.

Vestlandskommunen:

Medietype	Vest-A	Vest-B	Vest-C	Vest-D	Vest-E	Vest-F	Vest-G	Snitt
Fjernsyn	3-4	4	4	2	6	1	4	3,4
VHS	1	2	1	1	3	1	2	1,6
DVD	1	1	2	2	1	1	1	1,3
Spillkonsoll	1	2	2	2	1	1	0	1,3
PC	3	1	2	2	2-3	2	3	2,1
Mobiltelefon	3	5	5	7	3	2	4	4,1

Drabantbyen:

Medietype	Drab-A	Drab-B	Drab-C	Drab-D	Drab-E	Drab-F	Drab-G	Snitt
Fjernsyn	1	2	1	1	1	2	2	1,4
VHS	1	1	1	1	1	0	1	0,9
DVD	1	0	0	0	(1)	1	0	0,3
Spillkonsoll	1	1	1	0	1	1	1	0,9
PC	1	1-2	1	0	1	1	1	0,8
Mobiltelefon	3	2	2	2	(3)	2	2	2,3

Det er stor variasjon i antall familie-/husstandsmedlemmer i utvalgene våre, noe som vil påvirke boligstørrelse. Samtidig påvirker nærmiljøet/lokaliteten sannsynligheten for type bolig (og dermed boligstørrelse) et hushold vil være knyttet til. Tall fra NOVA (Guldbrandsen 2006) viser at for Norge som helhet bor 59 % av befolkningen i eneboliger, mens 18 % bor i blokker/bygårder. Ser man på ulike strøk bor hele 66 % av Oslos befolkning i blokker/bygårder, mens 91 % av innbyggerne i spredtbygde strøk bor i eneboliger. Dermed er våre utvalg relativt typiske for strøkene som er representert når det gjelder boligtype.

Det interessante i denne sammenheng er tettheten av medieterminaler i husholdene. Vi ser forskjeller i de to utvalgene vi har undersøkt spesielt med tanke på eierskap til TV, DVD og PC. I vestlandskommunen har husstandene i snitt langt flere medieterminaler enn i drabantbyen. Dette gjelder også for mobiltelefonen men ettersom dette er et typisk *personlig* medium er det sannsynlig at antall mobiltelefoner er nærmere

knyttet til antall familiemedlemmer i husstanden enn til størrelsen på boligen⁶. Denne antakelsen vil være noe mindre gyldig i familier med små barn, selv om vi vet at gjennomsnittsalderen for å besitte mobiltelefoner synker for hvert år.

5.1 Oppsummering av funn fra vestlandskommunen

Et fellestrekk ved alle vestlandsfamiliene er deres sterke tilknytning til bo- og nærmiljøet. Foreldrene vi intervjuet kommer opprinnelig fra kommunen og omtrent samtlige flyttet ut i noen år for så å returnere til trygge omgivelser da de fikk barn. Familiene bor i relativt romslige hus/villaer og er dermed ikke så begrenset rent romlig sett når det gjelder plassering og bruk av medieteknologien. Av tabellen over ser vi følgende at husstandene rommer et mangfold av medieteknologier og det er kun én husstand som "bare" har én medieterminal i hver kategori. Resten har flere terminaler fordelt på mange rom, og mange av barna har både fjernsyn, spillkonsoll og PC på rommene sine. Vi ser i mange av hjemmene at teknologiene ses i en viss sammenheng – det vil si at foreldrene ikke bare vurderer og sanksjonerer én "type" mediebruk uavhengig av annen mediebruk. I Vest-E er dette eksemplifisert gjennom morens fremstilling av tidligere tider da hun enkelt regulerte mediebruken, men da var det kun fjernsyn man måtte forholde seg til. På intervjudtidspunktet er mangfoldet av teknologier det kan veksles mellom påfallende, og morens spede forsøk på å få sønnen vekk fra PC-skjermen, til at han i neste øyeblikk går opp for å spille på Xbox-en – og selv hevder "at det er noe helt annet" – viser kompleksiteten i familiens forhandlingsmønstre rundt medieteknologi. Barnet vurderer de ulike teknologiene som forskjellige i karakter, mens for moren "er en skjerm en skjerm".

Hvis vi ser på foreldrenes *regulering av og kontroll med* barnas mediebruk er det et gjennomgående mønster at noe av medieteknologien reguleres i en eller annen form, men sjeldent reguleres samtlige teknologier like intenst. Enkelte foreldre fokuserer på fjernsynet, andre på spill (både PC og konsoll) og andre igjen på internett og spesielt chat. Mobiltelefonen snakkes det mindre om i forhold til regulering, mens dette mediet blir relevant gjennom belønningssystemet hos enkelte familier. Videre er værilsituasjonen og årstider avgjørende for foreldrenes forhold til, og konsekvente bruk av, egne regler. Det ekstremt dårlige været i månedene før intervjuene ble foretatt medførte, i følge foreldrene selv, en betydelig slakk i strikken for omtrent samtlige familier når det gjaldt medieregulering. Samtidig ble det fremhevet at mediebruken i sommerhalvåret gjerne regulerer seg selv. Vest-B familien fjernet helt den bærbare PC-en og konsollspillene uten protester fra barna sommeren før intervjuene ble foretatt. Samtidig synliggjør analysen den verdi foreldrene legger i alternative (spesielt utelaterte) aktiviteter.

I Vest-A viser det seg at farens teknologioptimisme er svært styrende for foreldrenes håndtering av barnas mediebruk, mens morens mer restriktive holdning ikke vinner frem. Det er gjerne faren som er pådriveren for å få ny teknologi i huset; han taler varmt om fordelene ved web-kamera og chat (kommunikasjon), ved internett og applikasjoner (arbeid og skole), og forsvarer sønnens bruk av medier ved at de er tett knyttet opp til sønnens andre interesser (musikk og fotball). Det at teknologien under-

⁶ Denne antakelsen vil også gjelde andre *personlige medier* som Mp3-spillere, PDA-er, bærbare spillkonsoller (f.eks. Nintendo Gameboy), etc.

støtter barnas ”analoge” interesser og relasjoner, og ikke kun fremstår som *alternativer* til disse, ser vi også i Vest-C familien. Der chatter sønnen i huset med sine ”hestevenner” og det er han som har karaokemaskin, grunnet hans interesse for musikk.

Det er naturlig nok forskjeller i regulering og kontroll avhengig av barnas alder. Mange av foreldrene har yngre barn som akkurat har begynt med spill, chat eller mobiltelefon. Foreldrene er derfor ikke overivrige i sin kontroll men velger heller å se an bruken – og problemstillingene – etter hvert som de dukker opp. De er pragmatiske og velger å ikke ta sorgene på forskudd. Fra analysen fremkommer det to dominerende mønstre når det gjelder strategier for å hankses med mulige problemstillinger (spesielt på kommunikasjons- og innholdssiden). Den ene er å ”overvåke” barna i den forstand at foreldrene sjekker logger for internett-bruk, eller kikker barna over skulderen når de chatter. På den måten kan de avdekke om barna har kommet ut for, eller potensielt kan komme ut for, problematiske eller skumle forhold. I Vest-A familien er kontroll med internett-loggen den eneste aktive handlingen foreldrene (eller faren) utøver, men dette gjøres i liten grad. Faren refererer også til at det å surfe på internett er ”omtrent som å vandre i storbyen”, og at det er ”mye grums der”. Dette står i kontrast til farens oppfatning av det fysiske nærmiljøet som sikkert og trygt. Likevel er han svært lite opptatt av å kontrollere sønnens digitale aktiviteter.

Også i Vest-G familien ser vi en kopling mellom foreldrenes holdning til nærmiljøet og nettaktiviteten. Foreldrene stoler ikke helt på sin yngste datter og er glade for at hun er bosatt i den respektive kommunen og ikke i en storby. Episoden foreldrene forteller om, som var knyttet til chat, var såpass urovekkende for foreldrene og de tenker på hvilke konsekvenser det kunne fått for datteren dersom den fysiske beliggenheten av hjemmet var annerledes. Likevel har ikke hendelsen gjort foreldrene mer redde; den har vært en nyttig erfaring i følge faren og har ikke medført at de har lagt inn ulike former for fysiske sperrer for teknologibruken. Men de stoler fremdeles ikke helt på datteren og de er blitt mer bevisste; ”...ja hvis vi ikke følger med så er det skummelt vet du [far]”, men de har tro på at informasjon og dialog er bedre enn ren kontroll. Samtidig oppfatter begge foreldrene at det å ha PC-en i enden av stuen (hallen) gir dem mulighet til å følge med på datterens nettaktiviteter (ikke på dagtid) samtidig som det er sosialt og gir rom for kommunikasjon mellom datteren og foreldrene selv om datteren er *online*. Fysisk plassering av mediene blir dermed en viktig faktor, noe alenemoren i Vest-F også fant nyttig i forhold til sønnens spillbruk. Vi kan si at foreldrene i Vest-G fremmer ”overvåkningsstrategien”, men de er samtidig eksponenter for den andre dominerende strategien; ”danning”. Dette innebærer at foreldrene snakker med barna om generelle problemstillinger knyttet til medieteknologibruk, en strategi som er uavhengig av teknologi og innhold. Den er samtidig mer elastisk og robust i forhold nye teknologier og relaterte problemstillinger.

Både i Vest-C og i Vest-G familiene fokuserer foreldrene på barnas personlighet som avgjørende for deres praksis og strategier når det gjelder mediehandling. I Vest-G nevnte vi at foreldrene har svært liten tiltro til sin yngste datter mens de gir den eldste datteren *carte blanche* til å gjøre som hun vil. Selvsagt er denne datteren eldre og utflyttet, men som moren sier; ”...hun [eldste datteren] er aldri inne på sånn chatting med ukjente og sånne ting da, sånn som gjerne hun [yngste datteren] gjør.” Videre nevner foreldrene i Vest-C familien at ”sønnen ikke er typen til det” når det gjelder chat og potensielle farer. Moren hevder at sønnen skjuler skjermen når foreldrene går forbi, men de antar at dette gjøres fordi det er flaut å vise foreldrene hva han eller

andre skriver. Foreldrene har også her en strategi som er preget mer av troen på bevisstgjøring heller enn kontroll og overvåking, selv om de sjekker loggen på PC-en av og til. De ser ingen problemer ved å senere skulle la sønnen få sin egen PC på rommet slik at han slipper å sitte i "fellesarealet" – og de hevder at chat kan være sosialt og bra for sjenerte personer som sønnen.

I Vest-E familien er det en viss forskjell på moren og farens oppfatninger når det gjelder barnas mediebruk, noe som kan tolkes ut fra farens arbeidssituasjon der han er borte fra hjemmet en måned av gangen. Moren sitter dermed igjen med den daglige håndteringen av barnas mediebruk. Samtidig har familien et vell av teknologier (seks TV-er, flere PC-er, spillkonsoll etc.). Et så stort antall teknologier gjør det ikke enkelt å skaffe oversikt over mediebruken til enhver tid. Moren nevner at de tidligere hadde kjøreregler for TV-bruk, men at det selv da var krevende å "sysselsette" barna med alternativer til fjernsynet. Nå, med et stort antall teknologier tilgjengelig i husstanden, og med morens manglende kompetanse, erkjenner hun; "helt ærlig vet jeg ikke hvordan jeg skal kontrollere". Hun har delvis gitt opp å få oversikt over hva barna gjør. Samtidig bidrar manglende "digital kompetanse" til at hun tyr til strategien om å informere mer generelt om blant annet farene ved chatting, heller enn å overvåke. Faren sjekker internett-loggene av og til, men er mer bekymret for sønnens tidsbruk med TV-spill; "han kan sitte der til han sulter i hjel [far]". Likevel har de ikke innført noen fast kjøreregler eller tidsbegrensninger, mye på grunn av at mengden av tilgjengelige medier virker uoverkommelig å regulere. I familier med færre elektroniske medier tilgjengelig for barna kan det tenkes at mediehandteringen, og strategileggingen, er mer overkommelig.

I analysen kom foreldrenes refleksjoner rundt *deres egen mediebruk* frem, og særlig det at deres egen praksis i stor grad har en naturlig påvirkning på barna. Foreldrene sliter gjerne med dårlig samvittighet fordi de reflekterer over seg selv som dårlige rollemodeller, spesielt i forhold til fjernsynstitting. Dette bunner i en oppfatning om at fjernsyn er grunnleggende "passivt" og passiviserende mens PC for eksempel betraktes som "aktivt" og aktiviserende. Et motargument mot denne oppfatningen lanserte Sherry Turkle (referert i Tapscott [1998]). Hun hevder at fjernsyn er langt mer aktivt enn det man forestiller seg, og at mennesker er interaktive i form av å konstruere og dekonstruere fortellinger (narrativer), og til å manipulere materialet, mens for eksempel barns PC-bruk kan være langt mer passiviserende. Dette begrunnes i at interaksjon med PC og innhold ikke nødvendigvis betyr at de skaper noe selv (Tapscott 1998:81).

I Vest-B familien er hele familien ganske aktiv i hverdagen. Både foreldre og barn deltar i lokalidretten og i frivillige aktiviteter. Dette ser ut til å heve foreldrenes toleransegrense for barnas mediebruk. Likevel reguleres mediebruken i denne familien, men da i forhold til *tid* heller enn *innhold*. Det foreldrene trekker frem som negativt er at barna mister kreativiteten gjennom for eksempel dataspill. Dersom mediet tas vekk vet ikke barna hvordan de skal sysselsette seg, samtidig som dette kan være en strategi fra barnas side for å fremkalle skyldfølelse hos foreldrene. Et alternativ er at barna går til venner og fortsetter spillingen der i stedet for å finne på kreative alternativer hjemme.

Det ble nevnt tidligere at *plassering* av mediene har mye å si for bruken av disse. I Vest-F familien praktiserte alenemoren et relativt strengt regime når det gjaldt medie-

bruk og rutiner. Historien om omplasseringen av PC-en fra den tradisjonelle lokasjonen stuen til det mer perifere soverommet, gjorde hele reguleringen av dette mediet overfor yngstesønnen svært enkelt. Som moren sier; ”hadde han fått lov hadde han sittet 10 timer uten problem...glemme mat, drikke, do, han husker ingen ting, han bare spiller”. Da PC-en stod i stuen var denne som ”en magnet” på sønnen. Han var borte og spilte med en gang moren snudde ryggen til. Nå, når PC-en står på soverommet i annen etasje, tør ikke sønnen gå dit alene. Han får allokert spilletid ved å gjøre seg fortjent til det. Da blir moren med opp og holder ham med selskap mens han spiller. Slik løses problematikken med et enkelt og praktisk grep som flytting av mediet. Døtrene blir ikke kontrollert på samme måte, men dette er fordi de verken spiller eller chatter mye, og de er noe eldre enn sønnen. Moren er klar over at døtrene ser ting på internett hjemme hos andre, men takler dette gjennom åpen dialog med barna og kontakt/ koordinering med andre foreldre; ”vi (foreldrene) vet stort sett hva de baller med [moren]”. I Vest-A, Vest-C, Vest-E eller Vest-G fremkommer det ingen spesielle eller faste regler for PC-/ internett-/ spillbruk.

I Vest-B familien praktiseres en tidsbegrensning på en halv time per dag for hvert barn når det gjelder PC-bruk (knyttet til spill/chat). Denne kvoten kan kumuleres gjennom uken slik at barna totalt kan spille 3 timer hver uke (eller 3 ½ som fremkom gjennom forhandlinger med yngste sønn). Foreldrene har her hatt et bevisst og aktivt forhold til problematikken og de hevder å ha fått ideen fra *Barnevakten*⁷. De samkjører egne strategier med andre foreldre for å få bedre effekt, og internjustis blant barna medvirker til at ordningen fungerer uten for mye kontroll og sanksjoner. Barna ringer til og med mor og spør om det er greit å spille når foreldrene er på jobb. I Vest-D er det også en relativt restriktiv kontroll med tidsbruken knyttet til spill. Her brukes ikke tidskvoter men barna må heller gjøre seg fortjent til spilletid gjennom ”smising” med moren og ved å utføre ulike arbeidsoppgaver. I tillegg får barna et par ”fridager” der de kan spille så mye de vil. Både i Vest-B og Vest-D er PC-spill et medium som samler barna i husstanden samtidig som dette mediet er en kilde til mye krangel og uvennskap. I Vest-F familien vet også alenemoren å kople belønningssystemene i husholdet opp mot de mediene barna er mest opptatt av; sønnen belønnes med spilletid, mens eldstedatteren belønnes med kontantkort til mobiltelefonen. Vi ser dermed hvordan foreldrene i familiene benytter ulike strategier for å ufarliggjøre, *temme* og nyttiggjøre seg aspekter ved teknologiene i oppdragelsen og koordineringen av familietid.

Når det gjelder TV-bruk, både konsum av tradisjonelle fjernsynsprogrammer og av film via DVD/VHS, er det visse fellestrekk i familiene. Holdingene til fjernsyn preges av at dette mediet er mindre komplisert enn andre medier, det er ”kjent” og har vært et husstandsmedlem for mange i lang tid. Fjernsynet er dermed i stor grad blitt *domestisert* i hjemmene. Dette viser seg også i forskjellen på regulering og kontroll knyttet til TV-mediet versus PC, internett- og konsollspill i familiene. Innholdskontrollen skjer *indirekte* ved at man stoler på programmets tidsplasseringer i programplanen, men også mer *direkte* ved at barna og de voksne ser på TV-program sammen. Dette gjelder spesielt i helgene når barna er lenger oppe og ser kveldsprogrammer og filmer. TV vurderes dermed som et sosialt lim for mange av foreldrene, selv om de gjerne beskriver fjernsyn som passiviserende. Dette synliggjør foreldrenes ambivalens i forhold til mediet. Det er gjerne på fredagskvelden familiene har anledning til å

---

⁷ www.barnevakten.no

slappe av med barna foran TV-en og barna i mange av familiene er også opptatt av det sosiale aspektet ved TV-bruken. De har gjerne fjernsyn på sine egne rom men ønsker å se barne-TV og fredags-/lørdagsunderholdningen i stuen sammen med foreldre og søsken.

Som foreldrene i Vest-C familien sier så regulerer TV-bruken, det vil si *tidsbruken*, seg selv. De hevder at dersom det hadde blitt for mye (tid) så hadde de slått av. Dermed preges mediet av enkle problemstillinger og enkle sanksjonsformer. I de få tilfeller der *innholdet* er konfliktenheten gjelder dette konsumet av de amerikanske barnekanalene Fox Kids, Cartoon Network og Jetix. Her er det vold i tegnefilmer og mer moralsk forkastelig innhold i andre program, samt det at programmene sendes opp til 24 timer i døgnet, som opptar foreldrene.

Avslutningsvis så har Vest-F-familien den mest omfattende rutiniseringen og reguleringen av mediebruken – og her er alle mediene inkludert i reguleringsregimet, i motsetning til i de fleste av de andre familiene. Dette har nok sin bakgrunn i at moren er alene om å oppdra tre barn. En annen forskjell avspeiler seg i at det her er færre regler for PC-en enn for TV-en og fjernsynsbruken er samtidig svært rutinisert. Barna ser barne-TV hver dag fra klokken seks om kvelden, så fra halv åtte ser de tegnefilmer før de går på badet i åttetida. Jo fortere de er ferdige med kveldsstellet, jo mer tid blir det til lesing – og det endelig målet er å være ferdige klokken ni. Da begynner morens egentid som innebærer nyheter og serier på fjernsynet; ”Det er liksom målet da sant, vi har jobbet veldig med det i år [moren]”. Morgen-TV for barna gikk ikke sammen med skolerutiner, derfor ble dette utelukket. Moren ønsker i nær fremtid å redusere antallet TV-kanaler for å gjøre forhandlingsgrunnlaget lettere i forhold til barna. Hun er spesielt skeptisk til barnekanalene, bortsett fra de norske. Barna får heller ikke se TV i perioden fra de er hjemme til moren kommer hjem fra jobb, og husholdets *au pair* overvåker overholdelse av denne regelen. Mye av døtrenes PC- og TV-bruk er koplet til konsum utenfor deres egen husstand. Dermed kan moren kun utøve indirekte kontroll gjennom koordinering med andre foreldre og gjennom tilliten til døtrene.

5.2 Oppsummering av funn fra drabantbyen

Borettslaget, og mer generelt drabantbyen vi undersøkte, er i motsetning til vestlandskommunen preget av urbane trekk og en mer heterogen demografisk innbygger-sammensetning. Samtidig er det visse rurale trekk ved denne drabantbyen noe som gir en modererende effekt på typiske urbane problemstillinger som støy, trafikk og generell utrygghet.

Det som likevel er et fellestrekk er at alle våre informanter har innvandrerbakgrunn og kan antas å tilhøre lavere middel- eller arbeiderklassen. De er også *innflyttere*, både til det fysiske lokalmiljøet men også i kulturell forstand. Dette står i kontrast til beskrivelsen av vestlandsfamiliene som er preget av rurale trekk, bofasthet over generasjoner og nære sosiale bånd.

Blant innvandrerfamiliene snakkes det likevel positivt om bomiljøet, både om de naturvennlige omgivelsene, servicetilbudet og det at det bor familier fra mange kulturer i nærmiljøet. Det sistnevnte gjør at man ikke skiller seg ikke ut i større grad, ettersom mange kulturer og etniske sammensetninger er representert. Man slipper å ”forhandle

med utseendet sitt” hver eneste dag (Morley 2000:48). Flere av husstandene har også nærmeste familie boende i nærheten, eller venner av samme etniske opprinnelse, noe som bidrar til større grad av trygghet og sosialt nettverk i nærmiljøet. Det er likevel enkelte av familiene, som Drab-E, som verken har familie eller venner med samme etniske opprinnelse rundt seg.

I vestlandskommunen bor alle intervjufamiliene i hus, mens respondentene i drabantbyen bor i to- til fireroms leiligheter. Arkitektonisk sett har leilighetene tilnærmet identisk planløsning. Likevel er det både likheter og forskjeller i hvordan rom tolkes og innredes – avhengig av estetiske, funksjonelle og kulturelle faktorer og preferanser (Slette-meås 2007). Et gjennomgående trekk, knyttet til plassering av stasjonære PC-er er at de fleste husstandene har disse i et innredet kott. PC-en er da fjernet fra stuen men er likevel til stede i et fellesareal (kottet) nær stuen, som i praksis blir et kontor eller en ”spillebule” avhengig av hvem som benytter det til hvilket formål. Et annet trekk knyttet til plassering av TV-en, er at det stort sett finnes kun ett fjernsynsapparat og dette er gjerne plassert i stuen. I de tilfeller der et annet apparat eksisterer er dette satt på et barnerom og koplet opp til spillkonsoll. Dermed fungerer apparatet i praksis ikke som et ”fjernsyn” men mer som en forlengelse, eller integrert del av, konsollet.

Når det gjelder *regulering av og kontroll med* barnas mediebruk er det her forskjellige trekk å merke seg. I den norsk-vestafrikanske familien (Drab-A) fremkom det i liten grad noen regulerings- og kontrolliver fra foreldrenes side når det gjaldt barnas teknologibruk. Faren i Drab-A ser ikke håndteringen av mediene som noe stort problem; ”nei, klarer man å ordne (...) eller klarer man det, så blir det ikke for mye”. Likevel, spesielt i forhold til chat og spill, hevder faren å begrense sønnens bruk til en viss grad. Det er likevel ingen faste mønstre og i liten grad konflikter og diskusjoner om sønnens PC-bruk, i følge faren. Dette mønsteret preger også i stor grad den liberale norsk-filippinske familien (Drab-E) der datteren stort sett har frie tøyler når det gjelder organisering av egen mediehverdag.

I den grad faren i Drab-A ønsker kontroll er dette knyttet til *hvem* sønnen chatter med. Kontrollen er eksplisitt ved at faren setter seg ned ved siden av sønnen for å se hvem han chatter med eller hva han laster ned. Når det gjelder TV nevner faren at barna ser mye på amerikanske barnekanaler som Fox Kids og Cartoon Network. Likevel fremkommer det en pragmatisk og avslappet holdning også til TV-bruken, som ikke reguleres i større grad. Faren innrømmer samtidig at familien er en ”gjeng med TV-slaver.”

I to av familiene er det kun fjernsynet som er relevant å regulere – i den kurdiske familien, Drab-B, (fordi barna er for unge til å bruke PC og de eier ikke spillkonsoll) og i familien fra Midtøsten/Sentral-Asia, Drab-D, (fordi de ikke har PC og heller ikke eier spillkonsoll). For Drab-B familien er det relativt enkelt for foreldrene å regulere og kontrollere fjernsynsbruken ettersom døtrene er så små. Barna ser mye på tegnefilmer på Fox og Cartoon, og foreldrene har satt en grense på to til tre timer hver dag. Utover dette er kontrollen primært knyttet til *innhold* – at barna ikke utsettes for eksplisitte voldelige uttrykk. Faren vurderer mange av tegnefilmene som voldelige, men barnas og farens egen interesse for tegnefilmer kompensere for voldsinnholdet. En form for regulering overfor eldsteddatteren er knyttet til at foreldrene sterkt oppfordrer henne til å se kurdisk fjernsyn for å lære språk og kultur. Dette er et ledd i en pedagogisk strategi fordi datteren har lærevesker: ”De [hjelpeapparatet] vil at hun skal se på

tyrkisk barne-TV på grunn av at hun skal lære seg enda mer og det har hjulpet veldig mye altså”, sier faren. Her er aspekter ved barnets tilstand et viktig utgangspunkt for strategisk bruk av mediene.

Foreldrene i Drab-D har fjernet to av barnekanalene fra programoppsettet, både Cartoon og Fox, noe sønnen mislikte sterkt. Dette er en mer direkte kontrollhandling for å regulere hva barnet får se. I tilfellet med disse barnekanalene ble de slettet på grunn av at kanalene formidlet *feil innhold* i forhold til foreldrenes verdi- og normsett. Foreldrene er opptatt av elementer som vold, språkbruk, avhengighet og lignende i mediene; ”...hvis det er Cartoon, også lærer han noen ord som vi ikke trenger å lære ham [moren]”. Samtidig regulerer de tidsbruken – de ønsker ikke at sønnen skal bli avhengig av TV, derfor er en halv til en time TV per dag nok. Foreldrene karakteriserer det som ”veldig viktig” hva barnet får se på fjernsynet, og mediene koples dermed i stor grad til oppdragelsen. Dette ser vi også i de andre familiene, men da i større grad knyttet til det opprinnelige hjemlandets kanaler og filmer med innhold fra hjemkulturen.

Familien i Drab-D har på en måte startet på nytt i Norge og det meste av normer og regler må tilegnes fra grunnen av. Derfor fremstår foreldrene kanskje som strenge. Men de er selv i en læringsfase der ting som tas for gitt og er implisitte/underbevisste hos mange norsketsniske foreldre blir mer eksplisitte og håndtert bevisst av Drab-D foreldrene. Deres manglende ”hjemkulturelle” nettverk i Norge kan bidra til at forhandlingene og tolkningene av det normative knyttet til hverdagsliv og mediebruk blir nærmere knyttet til kjernefamilien og ikke til en større sosial og kulturell ramme.

Den tamilske familien (Drab-C) har kun kabel-TV men ser også mye tamilsk film på VHS og DVD. Barna ser dessuten relativt mye på tegneseriekanalene Cartoon og Fox og mindre på barne-TV. Foreldrene synes barna bruker mye tid foran fjernsynet men har få eksplisitte regler for TV-titting. Barna skal egentlig slutte å se fjernsyn i 7-8 tiden på kvelden; ”men de stenger ikke så da kan det være vanskelig å få dem til ting [faren].” Dermed har foreldrene retningslinjer men de er mindre strenge i håndhevelsen av disse. Eldstemann spiller en del TV-spill og i helgene spiller han en times tid på morgenen før yngstemann kommer til. Da svitsjer de til tegnefilmer som de kan se sammen. Foreldrene bryter inn dersom eldstemann spiller i over én time. Dermed er spill delvis regulert i familien i forhold til tidsbruk, men da knyttet til *rettferdig fordeling* barna i mellom i motsetning til *alternative aktiviteter*-tankegangen som viste seg å være dominerende i vestlandsfamiliene. I forhold til PC-relatert bruk hevder faren at han ville vært engstelig for sønnens nettbruk dersom de hadde hatt internett, blant annet pga chatting og internettspill. Dette hadde da kommet i tillegg til mye tid med TV-spill og tegneseriekanaler. Fravær av internett gjør at foreldrene rett og slett slipper å regulere potensielt problematisk nettbruk.

I den pakistanske familien (Drab-F) regulerer foreldrene sønnenes mediebruk for å forhindre at for mye tid brukes på mediene og for at det ikke skal gå ut over lekselesing. Barna ser også her mye tegnefilmer på Cartoon og Fox, men sønnene har nylig fattet interesse for fotball og TV-bruken dreier seg derfor i større og større grad om fotballkamper. Foreldrene har satt 1 ½ til 2 timer hver dag som tidskvote for fotballtitting på TV, helgene unntatt. Mer fotball betyr også mindre tid til tegnefilmer. Tid er den viktigste faktoren i forhold til TV-titting i familien og foreldrene stoler stort sett på programplanene fra kringkasterne når det gjelder innhold, også i forhold til Car-

toon og Fox. Dermed er foreldrene her, i motsetning til de fleste andre både i Vest-familiene og i Drab-familiene, relativt ukritiske til de amerikanske barnekanalene. Enkelte av de indiske filmene de ser sammen kan ha voldsscener og foreldrene prøver å skjerme barna for slik vold og innhold av seksuell karakter. Foreldrene er gjerne til stede når barna ser fjernsyn, noe som gir dem kontroll over innholdet som vises. Også i forhold til PC-mediet forsøker foreldrene å begrense tidsbruken mer enn innholdet. Oppsummert ser foreldrene alle mediene i en viss sammenheng, men regulering er stort sett knyttet til *tidsbruk*; ”TV, spill...og data, hvis det til sammen blir, la oss si en fire-fem timer hver dag så synes jeg...synes jeg det blir litt mye”, avslutter faren, og begrunner det primært med helse- og aktivitetsbekymringer, mens lekserutinene er såpass sterke at mediene ikke har utfordret disse enda.

Drab-E (den norsk-filippinske familien) preges i motsetning til resten av husholdene i drabantbyen av liten grad av medieregulering, selv om de har et mangfold av teknologier tilgjengelig i husstanden. Datteren gjør hjemmelekser, ofte på stuebordet og gjerne med fjernsynet på i bakgrunnen. Foreldrene er fleksible mht datterens aktiviteter og hun styrer selv tidsbruk i forhold til TV og PC/internett frem til fastsatt leggetid. Selv om datteren bruker mye tid til chat og spill ser faren dette som gunstig for å vedlikeholde sosial kontakt og han føler i liten grad at det går på bekostning av annen sosial omgang eller lekser. Foreldrene har heller ikke behov for å kontrollere hvem datteren chatter med. Dermed gis datteren mye ansvar for egen mediebruk. Denne strategien ser ut til å fungere godt for familien, ettersom datteren ikke har ”brutt” med de normer og forventninger foreldrene har hatt til henne. Her kan både foreldrenes liberale holdning og trekk ved jentas personlighet bidra til at den nevnte strategien fungerer. I Drab-G familien (etiopisk) ser vi liknende trekk, der datterens personlighet fremstår som avgjørende for foreldrene strategier. Datteren er utadvent og skoleflink og det at hun selv prioriterer skole gjør at foreldrene verken regulerer leksetid eller mediebruk i større grad.

Vi ser i flere av familiene at en form for *kulturell oppdragelse* er viktig, og medieteknologiens rolle står således sentralt. I tre av familiene fremkommer det som et bevisst valg å benytte medieteknologien til å formidle egen hjemkultur, både i form av barne-TV, nyheter og dokumentarer, samt gjennom filmvalg fra hjemland eller fra en videre fellesspråklig/-kulturell sfære. I Drab-C har familien kun kabel-TV og får ikke inn sendinger fra hjemlandet. Familien kompenserer for dette ved å se filmer fra hjemlandet på lånte/leide/kjøpte VHS-/DVD-filmer. Denne praksisen var også fremtredende i intervjuene av to fremmedkulturelle familier i Christensen og Tuftes (2001:104), der familiene ofte lånte videofilmer fra foreldrenes hjemland eller fra beslektede kulturer i såkalte ”innvandrerbutikker”. Det fremstår som om denne praksisen styrker den kulturelle tilknytningen og det sosiale samværet ved at familien ser filmene sammen og foreldrene forklarer aspekter ved den opprinnelige kulturen. I Drab-B benyttes en av de tyrkiske kanalene (en typisk familiekanal) til dette og barna ser både tyrkisk og norsk barne-TV, henholdsvis klokka 16 og klokka 18. I Drab-F bidrar de pakistanske kanalene og indiske filmer (Bollywood) til å formidle aspekter ved foreldrenes opprinnelige hjemkultur, samt at det bidrar til sosialt samvær.

Ideen om fjernsynets rolle i den kulturelle oppdragelsen støttes også av Rydin og Sjöbergs funn (n.d.:13). Forfatterne hevder at foreldrene kan settes i et ideologisk dilemma, ettersom fjernsyn både kan benyttes til å bevare tradisjoner (gjennom det opprinnelige hjemlandets kanaler/innhold) men også til å promotere modernitet (gjennom

det nye hjemlandets kanaler). Rydin og Sjöberg konkluderer med at fremmedkulturelle foreldre i Sverige bruker internett og fjernsyn til å bekrefte sin kulturelle identitetstilknytning til det opprinnelige hjemland, mens barna benytter de samme mediene til å bekrefte sin identitet i det ”nye” hjemlandet (Rydin og Sjöberg n.d.:20).

Drab-D familien skiller seg ut fra resten av drabantbyfamiliene ved å vise en sterkere ambivalens i forhold til fjernsynsmediet. De er strenge i forhold til innhold og tidsbruk, har fysisk utelukket visse kanaler, men er også svært bevisste i forhold til fjernsynets innvirkning på barnets læring. Mange grunnleggende aspekter som er nyttige i dagliglivet kan plukkes opp gjennom dette mediet, og både foreldrene og sønnen er i en konstant kulturell læringsprosess som de virker seg svært bevisst. Foreldrene prøver dessuten å låne filmer og dokumentarer på biblioteket som er tilpasset sønnens alderstrinn, eller som er tilpasset temaer som er relevante på skolen.

En annen tydelig forskjell mellom familiene i drabantbyen og i vestlandskommunen er knyttet til de økonomiske vurderinger som gjøres i forhold til medieteknologi. Flere av drabantbyhusholdene legger eksplisitte økonomiske vurderinger til grunn for kjøp, eller ikke-kjøp, av visse medieteknologier. Flere av drabantbyfamiliene har unnlatt å bestille internett, mens foreldrene i den srilankiske familien (Drab-C) har kuttet ut både internett og parabol, delvis av økonomiske grunner. Men de har nølende gått med på å kjøpe spillkonsoll og mobiltelefon som del av en sikkerhetsstrategi overfor eldstesønnen, selv om de er ambivalente til både tidsbruken og økonomien som omgir disse teknologiene. Faren i Drab-D familien hevder også at teknologi er kostbart og at de må gjøre visse prioriteringer; ”...når han [sønnen] går ut...han vil ha pølse, jeg kan ikke si nei da. Jeg må ha penger å kjøpe. Jeg kan ikke si jeg har betalt for internett eller mobiltelefonen min”, resonnerer faren.

* * *

Oppsummeringsvis er det store variasjoner i reguleringer og kontrollmekanismer familiene i mellom, men også en del fellestrekk i forhold til strategier knyttet til barnas mediebruk. Ett fellestrekk er at fjernsynet i innvandrerfamiliene i større grad enn hos de etnisk norske benyttes direkte i oppdragelsen av barna. Familiene ser mye filmer sammen, spesielt på VHS og DVD, og da gjerne filmer fra foreldrenes opprinnelige hjemland. Dette benyttes som felles sosial hygge, nostalgisk mimring for foreldre, og som et ledd i den *kulturelle læringen* for barna. Dette fremstår som en befestet praksis hos mange, og kan ses som en parallell til de norsketniske familienes ritualiserte fredagskvelder foran fjernsynet.

Videre ser flesteparten av barna både i drabantbyen og i vestlandskommunen på de amerikanske barnekanalene Cartoon Network og Fox Kids som har global rekkevidde og appell. Unntaket er sønnen i Drab-D der foreldrene har fjernet kanalene fra programoppsettet. En vanlig antakelse har vært at ikke-vestlige innvandrere er mer opptatt av innhold enn tidsbruk i forhold til mediene pga deres religiøse/kulturelle bakgrunn, men dette ser ikke ut til å stemme, selv om innhold er noe mer eksplisitt vurdert her enn i de norsketniske familiene.

Foreldrene i drabantbyfamiliene er derfor i likhet med vestlandsforeldrene i størst grad opptatt av *tidsbruk* (Helle-Valle 2007) relativt til mediene, men med variasjoner

i hvilke teknologier som vektlegges. Det avgjørende er det ikke blir brukt for mye tid på medieteknologien fordi dette går på bekostning av lekser, uteaktiviteter, kreativitet og mental/fysisk helse. I ett tilfelle (Drab-C) ser vi en motsatt tendens; der oppfordrer foreldrene av og til sønnen til å være inne for å temme deres egen utrygghet, og de lokker med Playstation til dette formålet. Dermed fremstår nærmiljøet som delvis utrygt mens hjemme (les: inne) er trygt. Den rurale vestlandskommunen fremstår derimot som ”trygg” mens det virtuelle (primært internettsider og chat) kan fremstå som ”fremmed og utrygt” for foreldrene.

Vurderinger rundt barns medietidsbruk er som nevnt avgjørende for foreldrenes strategier – og da knyttet til vurderinger og aspekter ved *barnet selv*. Samtidig fremgår det tydelig, og i aller størst grad i vestlandsfamiliene, at tid brukt på medier må reguleres for å få familiens hverdagsgjøremål til å ”gå i hop”. Dette innebærer både en *koordinering* av tid/aktiviteter, en *begrensning* av bruk som stjeler tid, men også en *fremming* av teknologibruk som kan effektivisere tidsbruken. Dermed er det et sterkt praktisk element koplet til tidsregulering utover det oppdragende og beskyttende – nemlig *familiens hverdagsliv*.

En annen tendens ser ut til å være at et *større antall teknologier gir økt kompleksitet* når det gjelder familie-teknologi-relasjoner, og følgelig lavere *relativ* kompetanse blant foreldrene i forhold til ”medieteknologiene” sett under ett. Dermed har mange foreldre gått over fra å regulere og kontrollere det enkelte medium til en mer generell ”dannende” tilnærming overfor barna, mens andre har gitt opp regulering og kontroll fordi det blir for komplekst.

Et trekk som særpreget vestlandsfamiliene var at foreldre hadde alliert seg med andre foreldre for å fremstå med mer konsistens i forhold til medieregulering, og for å skaffe oversikt over faktisk mediebruk også når barna opererer utenfor familiens fire vegger. Selv om foreldrene har et bevisst og reflektert forhold til barnas mediebruk hjemme hos seg selv, vil faktorer i lokalmiljøet, som nabeforeldres normer og regler for sine barn, direkte påvirke ens egne barn. Foreldrene søker å forhindre at barna til stadighet kommer i konflikt med ulike verdisett gjenspeilet i forskjellige reguleringsregimer når barna er på besøk hos hverandre. Hvis vi benytter Silverstones idé om en moralsk økonomi eller et ”sense of self” for husholdet (Silverstone 2006:236), men da i en utvidet forstand der *nærmiljø inkluderes* (Sletteemeås 2007), kan det vurderes dit hen at foreldre i et nærmiljø ”forhandler frem” en felles ramme for hva som er riktig og galt med barnas mediebruk, basert på et felles verdisett for de relevante familier. På denne måten kan foreldre fremstå som mer konsistente og troverdige overfor barna. Dette kan dessuten tolkes som en form for *delt moralitet* produsert i et lokalmiljø. Visse lokalsamfunn eller lokalmiljøer kan slik sett vurderes å være *utvidete moralske økonomier*, både synliggjort og fremtvinget gjennom medieteknologi.

Et annet aspekt er *økonomiske vurderinger* i forhold til teknologiene, som er sterkere knyttet til drabantbyfamiliene og samtidig mer eller mindre fraværende blant vestlandsfamiliene. *Vær- og sesongvariasjoner* fremkom videre som påvirkende både på barnas mediepraksis og foreldrenes behov for regulering, spesielt i vestlandsfamiliene. Dessuten gikk foreldrenes argumenter i begge utvalgene i retning av at man ikke slo hardt ned på mediebruk så lenge barna drev med andre utendørsaktiviteter. Det fremkom også at i praksis så *støtter mye av mediebruken barnas analoge interesser og relasjoner* heller enn å bidra til en flukt fra virkeligheten. Videre, spesielt i vest-

landsfamiliene, ser vi at flere foreldre utnytter barnas interesse for medieteknologi strategisk ved å kople ulike *belønningssystemer* for blant annet husarbeid opp mot medieteknologien.

Grovt skissert kan vi spore en noe mindre medieregulering (uavhengig av medium, innholdskomponent eller kriterium for regulering) i innvandrerfamiliene enn i vestlandsfamiliene. Dette samsvarer med Drottners studie (2001:170) der hun hevder at det generelt sett er familier fra de lavere sosiale lagene som har færrest regler i forhold til barns mediebruk. Samtidig må vi fremheve to viktige aspekter i så måte, for å forhindre overfortolkning: Det er kanskje noe mindre medieregulering i disse familiene, men også *færre teknologier* å forholde seg til, samt noe mer *teknisk regulering* gjennom for eksempel fjerning av uønskete kanaler. Et annet aspekt er at barna i innvandrerfamiliene er noe yngre enn barna i vestlandsfamiliene. En antakelse er at *tidsbruk* er en primær bekymring hos familier med små barn, mens *innholdsaspektet* blir mer relevant jo eldre og mer kompetente mediebrukere barna blir. Dette støttes blant annet av Karlsen og Syvertsen (2004).

6 Mediestrategier i den ”nye” hverdagen

Vi innledet denne rapporten med å posisjonere analysen i forhold til dagens mediedebatter om barns bruk av medieteknologi og medieinnhold, der fokus gjerne legges på mulige konsekvenser av dagens medieinvolvering for barna i tiden fremover. Foreldrene viser gjennom intervjuene ingen *helhetlig* refleksjon over hvilke fremtidige konsekvenser mediebruk kan få for barna, men fremviser heller en *ad hoc* refleksjon knyttet til enkeltteknologier og enkeltkonsekvenser. Denne refleksjonen er gjerne basert på det verdigrunnlag som familien er tuftet på (en moralsk økonomi) samt ideer som produseres *underveis* i det offentlige rom eller i lokalmiljøer. Likevel benyttes strategier for kontroll og regulering av medieteknologier *sett under ett*. Men dette er gjerne knyttet til behovet for å få hverdagen til å ”gå i hop”: Mediebruk må koordineres rent tidsmessig relativt til andre aktiviteter. Dermed er reguleringen i stor grad knyttet til det *praktiske* i hverdagen, selv om mulige *fremtidige konsekvenser* av mediebruk på barna også bakes inn i foreldrenes kontroll- og reguleringsstrategier.

Ettersom vi ser på foreldrenes oppfatninger rundt de muligheter og farer som ligger i medieteknologien fremstår det som om disse antakelsene i stor grad er basert på stereotype representasjoner av teknologi, innhold og påvirkningsmekanismer, gjerne formidlet gjennom massemedier og bekreftet ved enkelthendelser. De er sjeldnere basert på barnas faktiske opplevelser med mediene, ettersom foreldre i liten grad følger med på og søker å forstå barnas mediepraksis; hva de holder på med, hvorfor de gjør det, og den betydningen dette har for barna. I NOVA-rapporten *En digital brandom?* hevdes det at foreldre i liten grad benytter *spillarenaen*, som antas å være en av de viktigste arenaene for barns fritidssysler, til å skaffe seg innsikt i barns bruk av medieteknologi (Endestad et al 2004). Dette ville i mange tilfeller også vært i strid med barnas egne ønsker ettersom de ofte søker å skjerme seg fra foreldrenes innsyn. Denne hemmeligholdelsen kan i seg selv virke skremmende på foreldre.

Karlsen og Syvertsen (2004) betrakter offentlig medieregulering og oppdragerrollen som to sider av samme sak, der foreldres egeninnsats vurderes som komplementær til den offentlige reguleringen. Det hevdes at fra det offentliges side så har det i den senere tid blitt vanskeligere å regulere medier med utgangspunkt i avsenderleddet og mangfoldet av medier har vanskeliggjort heldekkende og sentraliserte lover og sensurinstanser. Dermed har man gått over til mer generell veiledning og informasjon mot brukere. Foreldrene i Karlsens og Syvertsens undersøkelse ser viktigheten av ulike typer offentlig innholdsregulering som merking av aldersgrense på dataspill og VHS/DVD-filmer, reklameregler og vannskilleregelen⁸. Andre funn tyder på at foreldre, med utgangspunkt i praktiske forhold og begrensede tidsressurser, finner det

---

⁸ ”Vannskilleregelen” går i korthet ut på at det ikke skal sendes innhold på fjernsyn som er upassende for barn før klokken 21 på kvelden. Gjelder kanaler som er basert i Norge.

vanskelig å på egenhånd ta fullt ansvar for barns mediebruk (ibid.: 42). Høyt medietrykk gir manglende oversikt og overvåkningsmuligheter men foreldre lager likevel egne regler og tidsbegrensninger. De viser generelt sett stor tillit til offentlig medieregulering, men legger i hovedsak ansvaret for regulering av mediene på seg selv likevel (ibid.:67). Dermed fremstår offentlig medieregulering kun som et ytre forsvarsverk i en større mediestrategi for foreldrene.

Med bakgrunn i det store ansvaret foreldre legger på seg selv i forhold til å takle sine egne barns mediehverdag, er tilbøyeligheten og sannsynligheten stor for at de søker informasjon og råd fra eksterne kilder, og da ofte mediekanaliserede bidrag, for å legitimere en strategi eller for å forbli avventende. Debattene i media kan bidra både *direkte* til foreldres holdningsdannelse og reguleringsstrategier (ved foreldres implementering av ekspertråd og generelt mediekanaliserede tips) og mer *indirekte* (gjennom politikeres og tilsynsmyndigheters lovgiving på området). Innspill i mediene kommer ofte som bidrag til polariserte debatter om effekter/konsekvenser relatert til digitale aktiviteter. Slike bidrag tar gjerne for seg potensiell risiko knyttet til voldsspill, porno på nett, chat, tidsbruk, barns evner til å skille fantasi fra virkelighet, passivisering, helse og sosialitet.

Det gis ofte enkle årsaksforklaringer på relativt komplekse og sammenvevde hverdagspraksiser. Dessuten trekkes enkelthendelser frem, også utenfor Norges grenser, som tegn på et antatt større og mer generelt samfunnsproblem. Det kan være vanskelig for foreldre å vurdere hvorvidt medierelaterte konsekvenser i Sør-Korea har samme gyldighet i Norge, eller for den respektive familie. Dermed skapes også usikkerhet for de mest orienteringsivrige foreldre selv om disse er bevisste og godt informerte. I SAFT-prosjektet⁹ hevdes det at mange av de farene foreldre flest bekymrer seg over, blant annet ved internettbruk, ikke nødvendigvis er så farlige. Et eksempel er foreldres frykt for at barn skal havne på volds- og pornorelaterte websider, mens manglende utøvelse av kildekritikk ofte er mer problematisk. Tall fra SAFT-prosjektet viser blant annet at mange barn tror at alt på internett er korrekt – noe som burde alarmere både foreldre og myndigheter.

Et eksempel på stereotype oppfatninger om en teknologi gjelder fjernsynsmediet og tradisjonell TV-titting. TV er ikke noe "nytt" i den nye mediehverdagen, men bør likevel fortolkes inn i en større ramme av medieteknologier. Forenklete oppfatninger fører ofte til lettvinde og generaliserende tips til rådville foreldre. Disse rådene tar gjerne ikke hensyn til ulike familiekontekster eller familiens hverdagsliv og de aspekter som er særegne for den enkelte familie. Et eksempel er oppslaget "Ta kontrollen!" i Aftenposten, der TV-vettregler myntet på foreldre ble lansert.¹⁰ Regel nummer tre i TV-vettreglene peker på at TV-apparatet bør plasseres i fellesrom og ikke på barnas egne rom, slik at foreldre kan få bedre innsyn i hva barna ser på. Dette er svært generaliserende og kontekstløst. Det er et mylder av grunner for hvorfor fjernsyn plasseres på barnerom og det kan fremkalle usikkerhet og dårlig samvittighet hos foreldre som har valgt denne løsningen når det produseres en idé i offentligheten om at dette er uklokt. Ser man på plassering av medieteknologi hevder Drotner (2001:161) at barn med slik teknologi (her: spillteknologi) på egne værelser faktisk spiller mer med venner, selv om man intuitivt vil tenke at spill på et lukket rom medfører isolasjon. Sam-

⁹ Se www.saftonline.no

¹⁰ Aftenposten Kultur, 28.11.2006: "Ta kontrollen!"

tidig kan én form for sosialitet gå på bekostning av en annen. Kjørstad (2005) påpeker også viktigheten av å forstå kontekst, sosialitet og rom når det gjelder barns oppfatninger av og innlevelse i for eksempel data- og TV-spill. For familier bosatt i hus, og som har flere TV-er slik det dominerende bildet er for våre vestlandsfamilier, kan en form for individualisering og nettverksdannelse med jevnaldrende gå på bekostning av familienettverket (Drotner 2001:164). Poenget er at *plassering* av teknologi kan ha stor innvirkning på den *faktiske bruken* fordi det *kontekstuelle* ved mediebruken er så sammensatt og komplekst. Dermed bør man unngå enkle årsaksforklaringer.

Spill – i form av spillkonsoller, PC-spill og internettspill – har i det siste stått frem som en utpreget hverdagssyssel for mange barn, spesielt for gutter. Det er også gutter det ropes varsku mot når det gjelder spillavhengighet, isolasjon og utvikling av voldelige tendenser. Drotners studie (2001:160) bekrefter viktigheten av å fokusere på denne formen for mediebruk, men hun hevder at ideen om gutters isolasjon og ensomhet må nyanseres. Det kvantitative materialet i Drotners studie peker på at i 38 % av de tilfeller der dataspill spilles skjer dette alene. Samtidig påpekes det at det er yngre, jenter og de fra høyere sosiale lag som i størst grad spiller alene. Samtidig viser det seg at for gutter i alderen 12-13 år så er spill en utpreget sosial aktivitet; i 56 % av tilfellene der dataspill spilles i denne aldersgruppen skjer dette sammen med venner. Det er også i denne gruppen det går mest tid til dataspill. Dette er danske tall men det er naturlig å tro at tendensen er noenlunde den samme i Norge. Dette viser viktigheten av et nyansert blikk og et fokus på barnas *praksis*.

Forskerne Jan Heim og Petter Bae Brandtzæg ved Sintef IKT er blant dem som mener at mediedebatten er for polarisert og lite nyansert når det gjelder for eksempel påvirkning av medievold. De hevder at nye medier fort blir sykeliggjort og demonisert, noe som videre hindrer et fornuftig engasjement fra foreldres side¹¹. I forlengelsen av dette argumentet hevder Drotner (2001:181) at medier oppfyller en mengde behov hos barn, slik som trøst, avslapping, underholdning, spenning, kunnskap og anerkjennelse. Et sentralt funn fra våre intervjuer i vestlandskommunen og i drabantbyen støtter opp om dette; internett, spill, fjernsyn, etc. dreier seg i stor grad om de interessene barna allerede har fra før, slik som fotball, musikk og hester. Barna bekrefter og pleier eksisterende relasjoner og lærer nye måter å orientere seg på i forhold til egne aktiviteter. Dermed bidrar ikke de nye mediene nødvendigvis til flukt fra hverdagslivet, men konsoliderer og utvider ofte hverdagslige interesser og relasjoner.

En innvending, som kommer fra flere forskere og psykologer, rettes mot den stadig økende og omfattende utbredelsen av online rollespill. Det hevdes at nettbaserte rollespill i dag er blitt så avanserte at mange får dekket sine sosiale behov i selve spillet¹², og at man dermed avlærer en likende kompetanse tilpasset den virkelige verden. Kilder i ungdomspsykiatrien hevder blant annet at bortimot 60 % av de som behandles for sosial vegring har spilt online-rollespillet *World of Warcraft*¹³. Vi så i enkelte av familiene våre at foreldrene beskrev trekk ved sønnenes spillpraksis som kunne tolkes i retning av avhengighet dersom spillingen ikke hadde blitt regulert.

¹¹ Ref.: www.psykol.no/print.aspx?did=9045514. Se også prosjektet "En Digital Barndom"; www.sintef.no/digitalbarndom/Hovedside.htm

¹² Dagsavisen.no. Ref.: <http://www.dagsavisen.no/innenriks/article2141382.ece>

¹³ Teknisk Ukeblad 21/06, "Avvenningsklinikk for spill", s.75

Barnas endrede mediebruk utfordrer uansett foreldrenes forhold til barnas aktiviteter, deres oppvekstvilkår og deres dannelse. Sørensen (2000:16) hevder at den tradisjonelle forståelsen av dannelse har vært knyttet til et bestemt innhold, en felles norm, som barna skal tilegne seg over tid. Sørensen hevder videre at barns dannelse i dag blir mer forskjelligartet og individuell i karakter, og at barn i større grad *selv* styrer sin egen dannelse. Dette synliggjøres spesielt gjennom teknologibruken. Olesen (2000:256) trekker frem en familie der moren ikke legger restriksjoner på sønnens mediebruk, men forbereder ham på alt fra filmtricks til riktig avstand til skjermen, viktigheten av pauser, etc og gir dermed en ”introduksjon” og ”gode vaner fra begynnelsen av”. Dette kan ses som en offensiv og refleksiv strategi og ikke som et resultat av unnlåtenhet og likegyldighet. Her gir moren barnet det fulle ansvar for egen mediebruk. En slik liberal strategi kan vurderes på mange måter, og vil ikke passe i alle hjem, men prinsippet er at barnet ikke låses fast til enkeltteknologier eller kontrolleres med bakgrunn i foreldres stereotype antakelser omkring teknologier og konsekvenser. Denne strategien er mer overordnet og dannende, og uavhengig av livsfaser, teknologi og kontekster.

* * *

Hva kan vi avslutningsvis si om mediehverdagen for disse barna? Det hevdes at barn i vår digitaliserte tidsalder vil ha muligheter til å sette et markant preg på utviklingen gjennom sin mediepraksis, samtidig som klassiske maktforhold i familien utfordres. I det store og hele har foreldrene i våre data et pragmatisk forhold til teknologien og tar utfordringene etter hvert som de kommer. Samtidig har barna med sin nyervervede kompetanse sterkere kort i forhandlinger rundt mediebruken. Gjennomgangstonen i familiene er at det moralske er viktig, men det overordnede perspektivet er likevel at tid og relasjoner må koordineres for at hverdagens gjøremål skal gå i hop. Tesen om at familien bare blir et skall for relasjoner ut av huset (Flichys ”live togheter separately” [1995]), ser heller ikke ut til å være dominerende. Barn ser barne-TV, serier og filmer sammen med foreldre og søsken i stua, selv om de har muligheten til å gjøre dette på egne rom. Dette er kun et eksempel, men viser prinsipielt hvor viktig forståelsen av innarbeidete rutiner og ritualer i den enkelte familie er før man trekker forhastede slutninger om radikale endringsmønstre.

Litteratur

- Ang, I. (1996): *Living Room Wars: Rethinking Media Audiences for a Postmodern World*. London: Routledge.
- Baumann, Z. (2000): *Liquid Modernity*. Cambridge: Polity Press
- Beck, U. (1992): *Risk Society. Towards a New Modernity*. London: Sage Publications Ltd.
- Christensen, O. og B. Tufte (2001): *Familier i forandring – hverdag og medier i danske familier*. Viborg, Danmark: Akademisk Forlag A/S.
- Drotner, K. (2001): *Medier for fremtiden: Børn, unge og det nye medielandskap*. København: Høst og Søns Forlag.
- Endestad T., P. B. Brandtzæg, J. Heim, L. Torgersen og B. H. Kaare (2004): *En digital barndom? En spørreundersøkelse om barns bruk av medieteknologi*. NOVA-rapport 1/04.
- Flichy, P. (1995): *Dynamics of Modern Communication: The Shaping and Impact of New Communication technologies*. London: Sage.
- Giddens, A. (1990): *The Consequences of Modernity*. Cambridge: Polity Press.
- Guldbrandsen, L. (red.) (2006): *Bolig og levekår i Norge 2004. En artikkelsamling*. NOVA-rapport 3/06
- Hartmann, M. (2006): "The triple articulation of ICTs. Media as technological objects, symbolic environments and individual texts", I Berker et al (reds) (2006): *Domestication of Media and Technology*. Berkshire, England: Open University Press
- Helle-Valle, J. (2003): *Familiens trojanske hester? En kvalitativ undersøkelse av bruk av digitale medier i norske hjem*. SIFO oppdragsrapport nr. 1 – 2003.
- Helle-Valle, J. (2007): *Time and media consumption in Norwegian families*. SIFO Professional Report No. 2 – 2007.

- Karlsen, F. og T. Syvertsen (2004): *Medieregulering og foreldre. Kunnskap og holdninger til innholdsregulering av audiovisuelle medier*. Statens filmtilsyn rapport 1/2004.
- Kjørstad, I (2005): *Skummelt gøy! En kvalitativ studie av hva barn opplever som skummelt ved tv- og dataspill*. SIFO rapport nr. 1 – 2005 (foreløpig ikke publisert).
- Lally, E. (2002): *At Home with Computers*. Oxford: Berg Publishing
- Livingstone, S. (2002): *Young People and New Media*. London: Sage
- Livingstone, S. (2004): *Children Online - Consumers or Citizens? Cultures of Consumption Working Paper Series*. ESRC/AHRB (2004).
- Morley, D. (1986): *Family Television: Cultural Power and Domestic Leisure*. London: Comedia
- Morley, D. (2000): *Home Territories. Media, Mobility and Identity*. London: Routledge
- Morley, D. (2001): "Belongings. Place, space and identity in a mediated world." I *European Journal of Cultural Studies*. Vol 4(4), pp. 425-448.
- Olesen, B. R. (2000): "Forældres holdning til og børns brug av computer", I Sørensen, B. H. og Olesen, B. R. (reds) (2000): *Børn i en digital kultur. Forskningsperspektiver*. København: Gads Forlag.
- Prensky, M. (2001): "Digital Natives, Digital Immigrants", I *On the Horizon*. NCB University Press, Vol. 9 No. 5, October 2001.
- Rushkoff, D. (1996): *Playing the Future: How Kids' Culture Can Teach Us to Thrive in an Age of Chaos*. New York: HarperCollins.
- Rydin, I. og U. Sjöberg (n.d.): "The Use of the Media in the New Homeland: Children, youth, family and ethnicity". Draft paper. Web.ref.: <http://www.soc.uoc.gr/SummerSchool/presentations/8.9/Ingegerd%20Rydin.doc>
- Silverstone, R. et al (1992): *Consuming Technologies. Media and information in domestic spaces*. London: Routledge
- Silverstone, R. (1994): *Television and Everyday life*. London: Routledge
- Silverstone, R. (2006): "Domesticating domestication. Reflections on the life of a concept", I Berker et al (reds) (2006): *Domestication of Media and Technology*. Berkshire, England: Open University Press.
- Sinclair, J., Pookong, K., Fox, J. og Yue, A. (2000): "Diasporic Identities: Chinese Communities and Their Media Use in Australia". I Hagen, I. and J. Wasko

(reds) *Consuming Audiences? Production and Reception in Media Research*. Cresskill, NJ, USA: Hampton Press.

Slette-meås, D. (2006): "Identity formation and the construction of home in diasporic households; the impact of media technologies". Paper presented at the CHI2006 workshop on *Entertainment Media at Home – Looking at the Social Aspects*, April 2006.

Web.ref: <http://www.itu.dk/people/barkhuus/chi2006workshop/slette-meas.pdf>

Slette-meås, D. (2007): '*The Home' as a Battleground for Digital Technology*. *Antecedents of Domestication*. SIFO Professional Report No. 1 – 2007.

Strathern, M. (1992): *After Nature: English Kinship in the Late Twentieth Century*. Cambridge University Press.

Sørensen, B. H. (2000): "Børn i en digital kultur", I Sørensen, B. H. og Olesen, B. R. (reds) (2000): *Børn i en digital kultur. Forskningsperspektiver*. København: Gads Forlag.

Sørensen, A. D og S. V. Knudsen (2006): *Unge, køn og pornografi i Norden – slut rapport*. ANP 2006:749. København: Nordisk Ministerråd

Tapscott, D. (1998): *Growing Up Digital: The Rise of the Net Generation*. New York: McGraw-Hill

Vaage, O. F. (2006): *Norsk Mediebarometer 2005*. (SSB Rapport)

Vedlegg 1 – Intervjuguide drabantby

November 2004

TV-bruk:

1. Hva slags TV-tilbud har du/dere? (Kabel, satellitt, analog)
  - a. Hvor står TV'ene plassert?
  - b. Er løsningen digitalisert?
  - c. Når skjedde denne prosessen?
  - d. Endringer etter digitalisering? (hvordan var det før)
    - i. kvalitet
    - ii. bruksmønster
    - iii. antall tjenester
    - iv. flere TV-skjermer
    - v. flytting av medier i husstanden
  - e. Er TV'en viktig? – hvorfor?
2. Hvorfor dette tilbudet? (Spesiell kanal, program, annet?)
  - a. Hvis eget valg – hvem ønsket dette (og hvorfor) – forhandlinger?
    - i. Bindingstid på abonnement?
    - ii. Andre tjenester i tillegg? (komme tilbake til senere)
    - iii. Hvordan prises disse tjenestene?
    - iv. Er det en grei måte å prise / ordne det på?
  - b. Hvis ikke eget valg – skjult i husleia?
    - i. Hvordan oppfattes det?
    - ii. Ønskelig med annen ordning? (betale per kanal, velge egen pakke, etc)
    - iii. Vet du/dere hvilken leverandør dere har?
    - iv. Har den enkelte noe makt til å bestemme hva en vil ha? Pålagt utenfra? (styret, kabelselskap, andre)
    - v. Får man nok informasjon om prosesser, tilbud? Greit nok?
  - c. Har nærmiljøet påvirket beslutningen om valg av tilbud på noen måte? (naboer, tilbud fra styret, press fra nabobarn, etc)
3. Når benyttes TV'en i størst grad?
  - a. Hva kjennetegner denne situasjonen?
    - i. Programmer (nyheter, underholdning, annet)
    - ii. Tid på døgnet
    - iii. Sammen /alene
    - iv. Benyttes TV'en primært i stua – eller også andre steder?

- v. Ser mest underholdning eller andre programtyper?
- 4. Hvor mye benyttes andre tilkoplede medier? (DVD, spillkonsoller)
  - i. Hvem i familien benytter disse?
  - ii. Hjemmekinoanlegg?
- 5. Hvor viktig er avslapping i forbindelse med TV-bruk?
- 6. Benyttes TV (m/ f.eks parabol) til å vedlikeholde kulturell tradisjon? Hvor viktig?

Internett-bruk:

- 7. hva slags linje har du/dere?
  - a. Bredbånd, ISDN, analogt?
  - b. Kostnader tilknyttet tilbudet?
  - c. Hva brukes PC'en til?
    - i. jobb, underholdning, info-søk
  - d. Av hvem?
- 8. Hvor er PC'en plassert?
- 9. Hvem benytter den mest?
- 10. Har det vært forhandlinger / påvirkning fra kolleger, naboer, styre, familie i retning av å kjøpe /bruk PC-Internett?
- 11. Internetttilbud - del av bredbåndspakke? (TV, Internett, telefon sammen)
  - a. Hvordan oppfattes denne løsningen...?
  - b. Greit å betale "flat pris" for bruk?
  - c. Én pris for alt – oversiktlig, eller "shoppe" mellom alternativer?
- 12. Hjemme – jobbbruk.
  - a. Tilgang på jobben? (samme linje – bedre/dårligere?)
  - b. Hvor brukes PC/Internett mest?
  - c. Til hvilke oppgaver?
- 13. Bruk av PC, Internett til kommunikasjon med hjemland – utbredt?

Kjøp av nye elektroniske medier:

- 14. Hvor ofte kjøpes TV og PC til hjemmet (historikk her)
  - a. PC-kjøp – hvordan gjøres vurderinger her...?
  - b. ...vet hva man skal ha, spør kjente eller butikkansatte?
- 15. Skjer denne prosessen automatisk eller naturlig?
  - a. Hvordan vurderes kostnader?
  - b. Har dette endret seg over tid (mer penger nå enn før?)
  - c. Er det noe totalbudsjett for elektroniske medier – eller vurderes de hver for seg?

16. Rom for forhandlinger? Hvem bestemmer? Press utenfra?
17. Hva med mobiltelefon?
18. Forskjell fra PC, TV og mobiltelefon (f.eks: PC byttes ut før den er ”utgått?”)
  - a. Hvorfor? (programvare som krever kapasitet, internett, press fra barn?)
19. Når det kommer NY teknologi – er dette noe man tar for gitt?
  - a. Eller kan man kjempe i mot?

Generelt i forhold til TV og PC:

20. strenge med hva barna får lov til, eller lar de holde på innenfor visse grenser?
21. lekser viktig? Problemer med mediebruk i forhold til dette?
22. blir det sett på som et problem?
23. ...eller brukes (PC) til skolearbeid?

Digitalisering – interaktivitet?

24. Hva ligger i begrepene digitalisering – interaktivitet?
25. Tanker om denne utviklingen? (positivt / negativt)
26. Man ser for seg ”konvergens” mellom apparater og tjenester - f.eks at TV og PC smelter sammen
  - a. Hvordan ser du/dere på dette? – eks. PC’en i stua, taste der...internett fra sofaen?
  - b. Tendens til å bruke flere medier samtidig? (radio mens TV’en står på...)
27. Ser dere for dere økte underholdingsmuligheter med dette i hjemmet?
28. Går dette på bekostning av andre aktiviteter / annen underholding?
29. Kan det bli en erstatning for egen deltakelse i andre aktiviteter utenfor hjemmet? (debatt)
30. Ser dere programmer der det benyttes flere muligheter (SMS-stemmer, utdypning på internett – eks. Idol, Big Brother, Robinson, Ungkarskvinnen)
  - a. Hvem er det som ser disse programmene?
31. Hva syns dere om denne type programmer?

Lokalsamfunn:

32. Hvor opprinnelig fra? Hvor lenge bodd i Norge?
33. Hvor lenge har dere bodd på [anonymisert]?

34. Hvordan oppleves lokalsamfunnet på [anonymisert]?
35. Er det en sterk fellesskapsfølelse her? (egne opplevelser)
- a. Hvorfor / hvorfor ikke?
  - b. Føles det for stort (liten innflytelse, anonymt)?
  - c. Får man følelsen av et tett lokalsamfunn
    - i. Barn besøker hverandre
    - ii. Naboer blir venner
    - iii. Lokale aktiviteter
36. Eller foregår mesteparten av aktiviteter innendørs, med egen familie?
37. Etniske skiller?
- a. Har dette endret seg over tid?
  - b. Hvordan oppleves kontakt med etniske nordmenn versus andre fremmedkulturelle?
38. Kan teknologi være med på å integrere? F.eks:
- a. Styremøter
  - b. Opplæring i PC-bruk av eldre (yngre)
  - c. Felles underholdnings-arenaer
  - d. Eller substitutt for å finne på ting hjemme?

Vedlegg 2 – Intervjuguide vestlandskommune

Januar 2005

TV-bruk:

39. Hva slags TV-tilbud har du/dere? (Kabel, satellitt, analog)
- a. Hvor står TV'ene plassert?
  - b. Er løsningen digitalisert?
  - c. Når skjedde denne prosessen?
  - d. Endringer etter digitalisering? (hvordan var det før)
    - i. kvalitet
    - ii. bruksmønster
    - iii. antall tjenester
    - iv. flere TV-skjermer
    - v. flytting av medier i husstanden
  - e. Er TV'en viktig? – hvorfor?
40. Hvorfor dette tilbudet? (Triple Play)
- a. Hvis eget valg – hvem ønsket dette (og hvorfor) – forhandlinger?
    - i. Bindingstid på abonnement?
    - ii. Andre tjenester i tillegg? (komme tilbake til senere)
    - iii. Hvordan prises disse tjenestene?
    - iv. Er det en grei måte å prise / ordne det på?
  - b. Har nærmiljøet påvirket beslutningen om valg av tilbud på noen måte? (naboer, tilbud fra styret, press fra nabobarn, etc)
  - c. Hvordan var ordningen før triple play-løsningen?
  - d. Hva gjorde at dere takket ja til triple play? (hva var viktigst: én regning, rimeligere, TV-kanaler, raskere Internett, billig telefoni?)
41. Når benyttes TV'en i størst grad?
- a. Hva kjennetegner denne situasjonen?
    - i. Programmer (nyheter, underholdning, annet)
    - ii. Tid på døgnet
    - iii. Sammen /alene
    - iv. Benyttes TV'en primært i stua – eller også andre steder?
    - v. Ser mest underholdning eller andre programtyper?
42. Hvor mye benyttes andre tilkoplede medier? (DVD, VHS, spillkonsoller)
- i. Hvem i familien benytter disse?
  - ii. Hjemmekinoanlegg?

43. Hvor viktig er avslapping i forbindelse med TV-bruk?

Internett-bruk:

44. Hva brukes PC'en til?
- jobb, underholdning, info-søk
  - Av hvem?
45. Hvor er PC'en plassert?
46. Hvem benytter den mest?
47. Har det vært forhandlinger / påvirkning fra kolleger, naboer, styre, familie i retning av å kjøpe /bruk PC-Internett?
48. Internetttilbud - del av bredbåndspakke? (TV, Internett, telefon sammen)
- Hvordan oppfattes denne løsningen...?
  - Greit å betale "flat pris" for bruk?
  - Én pris for alt – oversiktlig, eller "shoppe" mellom alternativer?
49. Hjemme – jobb-bruk.
- Tilgang på jobben? (samme linje – bedre/dårligere?)
  - Hvor brukes PC/Internett mest?
  - Til hvilke oppgaver?

Kjøp av nye elektroniske medier:

50. Hvor ofte kjøpes TV og PC til hjemmet (historikk her)
- PC-kjøp – hvordan gjøres vurderinger her...?
  - ...vet hva man skal ha, spør kjente eller butikkansatte?
51. Skjer denne prosessen automatisk eller naturlig?
- Hvordan vurderes kostnader?
  - Har dette endret seg over tid (mer penger nå enn før?)
  - Er det noe totalbudsjett for elektroniske medier – eller vurderes de hver for seg?
52. Rom for forhandlinger? Hvem bestemmer? Press utenfra?
53. Hva med mobiltelefon?
54. Forskjell fra PC, TV og mobiltelefon (f.eks: PC byttes ut før den er "utgått")
- Hvorfor? (programvare som krever kapasitet, internett, press fra barn?)
55. Når det kommer NY teknologi – er dette noe man tar for gitt?
- Eller kan man kjempe i mot?

Generelt i forhold til TV og PC:

56. strenge med hva barna får lov til, eller lar de holde på innenfor visse grenser?
57. lekser viktig? Problemer med mediebruk i forhold til dette?
58. blir det sett på som et problem?
59. ...eller brukes (PC) til skolearbeid?

Kulturelt tilbud og elektronisk mediebruk:

60. Er det viktig med tilbud i hjemmet, fordi det er få kulturelle tilbud i nærmiljøet?

Digitalisering – interaktivitet?

61. Hva ligger i begrepene digitalisering – interaktivitet?

62. Tanker om denne utviklingen? (positivt / negativt)

63. Man ser for seg ”konvergens” mellom apparater og tjenester - f.eks at TV og PC smelter sammen

- a. Hvordan ser du/dere på dette? – eks. PC'en i stua, taste der...internett fra sofaen?
- b. Tendens til å bruke flere medier samtidig? (radio mens TV'en står på...)

64. Ser dere for dere økte underholdingsmuligheter med dette i hjemmet?

65. Går dette på bekostning av andre aktiviteter / annen underholding?

66. Kan det bli en erstatning for egen deltakelse i andre aktiviteter utenfor hjemmet? (debatt)

67. Ser dere programmer der det benyttes flere muligheter (SMS-stemmer, utdypning på internett – eks. Idol, Big Brother, Robinson, Ungkarskvinnen)

- a. Hvem er det som ser disse programmene?

68. Hva syns dere om denne type programmer?

Lokalsamfunn:

69. Hvordan oppleves lokalsamfunnet i [anonymisert]?

70. Er det en sterk fellesskapsfølelse her? (egne opplevelse)

- a. Hvorfor / hvorfor ikke?
- b. Får man følelsen av et tett lokalsamfunn
  - i. Barn besøker hverandre
  - ii. Naboer blir venner
  - iii. Lokale aktiviteter

71. Eller foregår mesteparten av aktiviteter innendørs, med egen familie?